

Ebeveynlerin Toplumsal Cinsiyet Algıları ve Cinsiyet Rollerine İlişkin Kalıp Yargılarının İncelenmesi

Sevgi Esersin

Lisansüstü Eğitim, Öğretim ve Araştırma Enstitüsüne Okul Öncesi Eğitim Yüksek Lisans Tezi olarak sunulmuştur.

Doğu Akdeniz Üniversitesi
Eylül 2023
Gazimağusa, Kuzey Kıbrıs

Lisansüstü Eğitim, Öğretim ve Araştırma Enstitüsü onayı

Prof. Dr. Ali Hakan Ulusoy
L.E.Ö.A. Enstitüsü Müdürü

Bu tezin Okul Öncesi Eğitim Yüksek Lisans derecesinin gerekleri doğrultusunda hazırlandığını onaylarım.

Prof. Dr. Ayşe Işık Gürşimşek
Temel Eğitim Bölüm Başkanı

Bu tezi okuyup değerlendirdiğimizi, tezin nitelik bakımından Okul Öncesi Eğitim Yüksek Lisans derecesinin gerekleri doğrultusunda hazırlandığını onaylarız.

Prof. Dr. Ayşe Işık Gürşimşek
Tez Danışmanı

Değerlendirme Komitesi

1. Prof. Dr. Ayşe Işık Gürşimşek

2. Doç. Dr. Azize Ummanel

3. Doç. Dr. Eda Yazgın

ÖZ

Erken çocukluk yılları, çocukların cinsiyet kimliklerinin oluşumunda kritik öneme sahip bir zaman dilimidir. Çocukların cinsiyet kimliğine dair şemalarının oluştuğu bu dönemde, ebeveynler tarafından çocuklara yansıtılan cinsiyete ilişkin yaşantılar ve söylemler büyük öneme sahiptir. Bu görüşten hareketle bu araştırmada 3-6 yaş çocuğu olan anne ve babaların cinsiyet rollerine ilişkin algıları ve cinsiyet rollerine ilişkin kalıp yargılarının incelenmesi amaçlanmıştır. Çalışma nicel araştırma deseni ile yürütölmüş betimsel tarama modeli kullanılan bir araştırma olup örneklem olarak basit rastgele örneklem yöntemi kullanılmıştır. Çalışma grubunu Türkiye’de bulunan Manisa ilinin dört ilçesinde (Şehzadeler, Yunusemre, Akhisar ve Gördes) yaşayan ve 3-6 yaş çocuğu olan ebeveynler oluşturmuştur. Araştırmaya 238 anne ve 60 baba olmak üzere toplam 298 ebeveyn katılmıştır.

Ebeveynlerin toplumsal cinsiyete yönelik sahip olduğu algıları ve kalıp yargıları belirlemeyi amaçlayan bu araştırmada veri toplama aracı olarak, Zeyneloğlu (2008) tarafından geliştirilmiş olan “Toplumsal Cinsiyet Rollerı Tutum Ölçeği, Akgöl Gök (2013) tarafından oluşturulmuş “Toplumsal Cinsiyet Rollerı Değerlendirme Formu” ve araştırmacı tarafından oluşturulmuş olan “Demografik Bilgi Formu” kullanılmıştır.

Ebeveynlerin Toplumsal Cinsiyet Rollerı Tutum Ölçeği toplam ve alt boyut puanlarının; ebeveynlerin cinsiyetleri, ebeveynlerin eğitim düzeyi, ebeveynlerin eşlerinin eğitim düzeyi, çocuk sayısı, çocuğun anaokuluna gitme durumu, ailede çocuğun karar süreçlerine katılma durumu ve “Ailede kadın ve erkeğin yapacağı işler farklıdır” görüşüne katılma düzeylerine göre anlamlı düzeyde farklılaştığı bulunmuştur. Toplumsal Cinsiyet Rollerı Değerlendirme Formu puanlarının; ebeveyn

eğitim düzeyi, ebeveynlerin eşlerinin eğitim düzeyi,  ocuk sayısı, ailede çocuğun karar süreçlerine katılma durumu ve “Ailede kadın ve erkeğin yapacağı işler farklıdır” görüşüne katılma düzeylerine göre anlamlı düzeyde farklılaştığı belirlenmiştir. Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum  l eği ve Cinsiyet Rollerini Değerlendirme Formu toplam ve alt ölçek puanları arasında yüksek ve orta düzeylerde korelasyonlar saptanmıştır. Araştırmadan elde edilen bulgular alanyazında yer alan konular ile bağlantılı olarak çeşitli çalışmalarla ilişkilendirilerek yorumlanmış ve  alışmanın sonucunda  eşitli  neriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Cinsiyete Dayalı Kalıp Yargılar, Toplumsal Cinsiyet Algısı, Cinsiyet Rollerini, Erken  ocukluk Dönemi, Toplumsal Cinsiyet Eşitliği, Cinsel Gelişim

ABSTRACT

Early years are a critical period of time in the formation of children's gender identities. In this period, when the schemas of children's gender identity are being formed, the experiences and discourses related to gender projected by parents to children are of great importance. Based on this view, it was aimed to examine the perceptions of parents with 3-6 year old children about gender roles and stereotypes related to gender roles in this research. This research conducted with a quantitative research design using a descriptive screening model, and a simple random sampling method was used as a sample. The study group comprised parents living in four different districts of Manisa province in Turkey (Şehzadeler, Yunusemre, Akhisar and Gördes) and children aged 3-6 years. A total of 298 parents, including 238 mothers and 60 fathers, participated in the research.

The “Gender Roles Attitude Scale” developed by Zeyneloğlu (2008), the “Gender Roles Assessment Form“ created by Akgül Gök (2013) and the “Demographic Information Form" created by the researcher were used as data collection tools in this research aimed at determining the perceptions and stereotypes that parents have about gender.

It was found that the total and sub-dimension scores of the Gender Roles Attitude Scale of parents differed significantly according to the genders of parents, educational level of parents, educational level of parents' spouses, working status of mothers, number of children in family, the child's kindergarten attendance status, participation in the child's decision-making processes in the family, and levels of participation in the opinion “The work that men and women do in the family is different”. Gender Roles Evaluation Form scores of the; it has been determined that

the level of education differs significantly according to the level of education of parents' spouses, the working status of mothers, the number of children, the child's participation in decision-making processes in the family, and the level of participation in the opinion "The work that men and women do in the family is different". Correlations between the Gender Roles Attitude Scale and the Gender Roles Evaluation Form total and subscale scores were found at high and medium levels. The findings obtained from the research were interpreted by associating with various studies in connection with the topics in the related literature, and various suggestions were presented as a result of the study.

Keywords: Gender-Based Stereotypes, Gender Perception, Gender Roles, Early Childhood, Gender Equality, Sexual Development

ÖVGÜ’M VE ÖMER POYRAZ’IMA...

TEŞEKKÜR

Engin tecrübesi, eşsiz mesleki donanımıyla, hiç tükenmeyen, her gün yenilenen heyecanı ve sıcacık gülümsemesiyle tüm zorlukları kolaylaştıran, yollar gösteren, şansım, rehberim; araştırma görevliliğim ve tez sürecim boyunca yoluma her daim ışık olan sevgili Prof. Dr. Ayşe Işık Gürşimşek'e teşekkürlerimi borç bilirim. Derin akademik bilgisi, bilime olan tutkusu, öğrenmeye ve sürekli araştırmaya teşviği ile hayatıma zenginlik katan, beni her zaman cesaretlendiren değerli hocam Doç. Dr. Eda Yazgın'a teşekkürlerimi borç bilirim. Lisans eğitimimden yüksek lisans eğitim sürecime uzanan bu yolda, her zaman yanımda olan, sıcacık kalbi ve yüreklendirici sözleriyle desteğini benden hiçbir zaman esirgemeyen, önerileriyle ve sunduğu farklı bakış açıları ile ufkumu genişleten Doç. Dr. Nihan Koran'a teşekkür ederim.

Kadın olmanın, güçlü olmanın ve emek vermenin ne demek olduğunu bana öğreten, gözleri yaz sıcaklığı, gülüşü bahar getiren annem Gülbahar Esersin'e teşekkürlerimi borç bilirim. Okumanın ve öğrenmenin ne kadar kıymetli bir hazine olduğunu, azmetmeyi, çabalamayı, yorulduğunda tekrar ayağa kalkmayı öğreten canım babam Cemal Esersin'e teşekkürlerimi borç bilirim. Üç erkek ile büyümenin zor yanlarını öğrettikleri, her daim yanımda oldukları ve destekleri için canım kardeşlerim Muhammed Esersin, Hüseyin Esersin ve Ali Esersin'e teşekkürlerimi borç bilirim. İyi ki varsınız. Çocukken arkadaşım, bugün ise yengem olan Kübra Esersin'e ve beni tez sürecim boyunca sürekli motive eden canım yengem Çiçek Esersin'e teşekkürlerimi borç bilirim.

İlk mesleki tecrübelerimi edindiğim, küçükken bir an önce bitmesini istediğim ders saatlerinin artık hiç bitmemesini isteme sebebim olan öğrencilerime, değerli velilerime, değerli Beğel İlkokulu müdürüme ve öğretmen arkadaşlarıma teşekkürlerimi borç bilirim.

Araştırma görevliliği sürecimi paylaştığım, birlikte güldüğüm birlikte ağladığım, sıcacık kalbiyle içimi ısıtan, kalbimde, hayatımda derin izler bırakan ve her daim yanımda olan kız kardeşim Buse Varoğlu'na teşekkürlerimi borç bilirim. Adının yanı her zaman iyi kilerle dolu.

Dostluğun ve kardeşliğin değerini, kan bağıını değil can bağıını öğreten canım arkadaşlarım, Zeynep Duman, Birsen Çağlar, Natalie Terzi ve Şüheda Uysal'a teşekkürlerimi borç bilirim.

Tez sürecim boyunca tüm sıkıntıları aşmama yardım eden, yorulduğumda omzunu feda eden, desteğini hiçbir zaman benden esirgemeyen, çıkmazdayken yollar açan, yüzümü güldüren, çocukluğum, yol arkadaşım, kıymetlim, Efulim, Eftal Demirhan'a teşekkürlerimi borç bilirim.

Neşem, sevincim, umutlarım, Poyraz ve Övgüm. Size aşığım. Bana hala olmayı tattırdığınız için size teşekkür ederim... Eşit ve adil bir dünyada sevgiyle büyümeniz dileğiyle... Öyle güzelsiniz ki, kuşlar koysunlar yolunuza...

Son olarak Türkiye Cumhuriyeti'nin Kurucusu, Ulu Önderim, Başkomutanım, Başöğretmenim Gazi Mustafa Kemal Atatürk'e kadınlara verdiği değer ve duyduğu inanç için sonsuz saygı ve teşekkürlerimi sunarım.

İÇİNDEKİLER

ÖZ.....	iii
ABSTRACT.....	v
İTHAF.....	vii
TEŞEKKÜR.....	viii
KISALTMALAR.....	xvii
TABLO LİSTESİ.....	xviii
1 GİRİŞ.....	1
1.1 Problem Durumu.....	3
1.2 Araştırmanın Önemi.....	6
1.3 Araştırmanın Amacı.....	7
1.4 Araştırmanın Problem Cümlesi.....	7
1.5 Araştırmanın Sınırlılıkları.....	8
2 KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	9
2.1 Cinsiyet ve İlişkili Kavramlar.....	9
2.2 Cinsel Kimlik Gelişimi.....	11
2.3 Toplumsal Cinsiyet.....	13
2.4 Toplumsal Cinsiyet Kuramları.....	14
2.4.1 Psikoanalitik Kuram.....	14
2.4.2 Sosyal Öğrenme Kuramı.....	18
2.4.3 Bilişsel Kuram.....	19
2.4.4 Toplumsal Cinsiyet Şeması Kuramı.....	21
2.4.5 Sosyal Rol Kuramı.....	22
2.4.6 Feminist Kuramlar.....	23

2.4.7 Sosyo-Biyolojik Kuram (Evrimsel Görüş)	23
2.5 Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Algıların Oluşmasında Etkili Etmenler.....	25
2.5.1 Aile.....	25
2.5.2 Okul ve Arkadaş Grupları.....	25
2.5.3 Medya/Kitle İletişim Araçları.....	26
2.5.4 Oyun ve Oyuncak Seçimi.....	28
2.5.5 Çocuk Kitapları.....	30
2.6 Ailede Cinsiyet Sosyalleştirme Süreci ve Çocukta Toplumsal Cinsiyet Algısının Gelişimi.....	31
2.7 Cinsiyete Dayalı Kalıp Yargıların Oluşumu ve Toplumsal Cinsiyete Dayalı Ayrımcılık.....	36
2.8 Alanyazında İlgili Araştırmalar.....	39
2.8.1 KKTC ve TC’de Yürütülen Araştırmalar.....	39
2.8.2 Yurt Dışında Yürütülen Araştırmalar.....	45
3 YÖNTEM.....	49
3.1 Araştırmanın Modeli.....	49
3.2 Araştırma Grubu.....	50
3.2.1 Katılımcıların Sosyodemografik Özelliklerine İlişkin Veriler.....	50
3.3 Veri Toplama Aracı.....	53
3.3.1 Toplumsal Cinsiyet Rollerine Tutum Ölçeği.....	54
3.3.2 Toplumsal Cinsiyet Rollerine Değerlendirme Formu.....	56
3.3.3 Demografik Bilgi Formu.....	57
3.4 Veri Toplama Süreci.....	58
3.5 Verilerin Analizi.....	58

3.6 Araştırmanın Etik Prosedürü.....	59
4 BULGULAR.....	61
4.1 Kullanılan Ölçme Araçlarına İlişkin Betimsel Analizler.....	61
4.1.1 Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeğine İlişkin Betimsel Analizler... ..	61
4.2 Katılımcıların Çeşitli Sorulara Verdikleri Yanıtlara İlişkin Analizler.....	62
4.2.1 Ebeveynlerin Kız ve Erkek Çocuklarıyla Geçirdikleri Sürede Yaptıkları Aktivitelerin Dağılımına İlişkin Analizler.....	63
4.2.2 Çeşitli Konulara İlişkin Seçimlerinde Çocuklarının Cinsiyetinin Ne Ölçüde Belirleyici Olduğuna İlişkin Ebeveyn Yanıtlarının Çocuğun Cinsiyetine Göre Dağılımı.....	64
4.2.3 Ebeveynlerin Çocuklarında Tanımladıkları Özelliklerin Çocukların Cinsiyetlerine Göre Dağılımına İlişkin Analizler.....	67
4.3 Kullanılan Ölçme Araçları ile Çeşitli Değişkenler Arasındaki Analizlere İlişkin Bulgular.....	68
4.3.1 Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği ile Çeşitli Değişkenler Arasındaki Analizlere İlişkin Bulgular.....	69
4.3.1.1 Ebeveynlerin Cinsiyetlerine Göre Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği Toplam ve Alt Boyut Puanlarının Değerlendirilmesi.....	69
4.3.1.2 Ebeveynlerin Eğitim Düzeylerine Göre Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği Toplam ve Alt Boyut Puanlarının Değerlendirilmesi.....	71
4.3.1.3 Ebeveynlerin Eşlerinin Eğitim Düzeylerine Göre Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği Toplam ve Alt Boyut Puanlarının Değerlendirilmesi.....	75
4.3.1.4 Ailedeki Çocuk Sayısına Göre Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği Toplam ve Alt Boyut Puanlarının Değerlendirilmesi.....	79

4.3.1.5 Çocuğun Anaokuluna Gitme Durumuna Göre Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği Toplam ve Alt Boyut Puanlarının Değerlendirilmesi.....	82
4.3.1.6 Ailede Çocuğun Karar Süreçlerine Katılma Durumuna Göre Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği Toplam ve Alt Boyut Puanlarının Değerlendirmeleri.....	83
4.3.1.7 Katılımcıların “Ailede Kadın ve Erkeğin Yapacağı İşler Farklıdır” Görüşüne Katılma Durumuna Göre Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği Toplam ve Alt Boyut Puanlarının Değerlendirilmesi.....	86
4.3.2 Toplumsal Cinsiyet Rollerini Değerlendirme Formu ile Çeşitli Değişkenler Arasındaki Analizlere İlişkin Bulgular.....	89
4.3.2.1 Ebeveynlerin Eğitim Düzeylerine Göre Toplumsal Cinsiyet Rollerini Değerlendirme Formu Bulguları.....	90
4.3.2.2 Ebeveynlerin Eşlerinin Eğitim Düzeylerine Göre Toplumsal Cinsiyet Rollerini Değerlendirme Formu Bulguları.....	91
4.3.2.3 Ailedeki Çocuk Sayısına Göre Toplumsal Cinsiyet Rollerini Değerlendirme Formu Bulguları.....	92
4.3.2.4 Ailede Çocuğun Karar Süreçlerine Katılma Durumuna Göre Toplumsal Cinsiyet Rollerini Değerlendirme Formu Bulguları.....	93
4.3.2.5 Katılımcıların “Ailede Kadın ve Erkeğin Yapacağı İşler Farklıdır” Görüşüne Katılma Durumuna Göre Cinsiyet Rollerini Değerlendirme Formu Bulguları.....	94
4.4 Kullanılan Ölçme Araçları Arasındaki Korelasyonlara İlişkin Bulgular.....	95
5 TARTIŞMA.....	99

5.1 Katılımcıların Çeşitli Sorulara Verdikleri Yanıtlara İlişkin Tartışma.....	99
5.1.1 Ebeveynlerin Kız ve Erkek Çocuklarıyla Geçirdikleri Sürede Yaptıkları Aktivitelerin Dağılımına İlişkin Tartışma.....	99
5.1.2 Çeşitli Konulara İlişkin Seçimlerinde Çocuklarının Cinsiyetinin Ne Ölçüde Belirleyici Olduğuna İlişkin Ebeveyn Yanıtlarına Göre Tartışma.....	101
5.1.3 Ebeveynlerin Çocuklarında Tanımladıkları Özelliklerin Çocukların Cinsiyetlerine Göre Dağılımına İlişkin Tartışma.....	103
5.2 Kullanılan Ölçme Araçları ile Çeşitli Değişkenler Arasındaki Analizlere İlişkin Tartışma.....	107
5.2.1 Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği ile Çeşitli Değişkenler Arasındaki Analizlere İlişkin Tartışma.....	107
5.2.1.1 Ebeveynlerin Cinsiyetlerine Göre Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği ve Alt Boyutları Değerlendirmelerine İlişkin Tartışma...	107
5.2.1.2 Ebeveynlerin ve Ebeveyn Eşlerinin Eğitim Düzeylerine Göre Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği ve Alt Boyutları Değerlendirmelerine İlişkin Tartışma.....	108
5.2.1.3 Ailedeki Çocuk Sayısına Göre Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği ve Alt Boyutları Değerlendirmelerine İlişkin Tartışma.....	110
5.2.1.4 Çocuğun Anaokuluna Gitme Durumuna Göre Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği ve Alt Boyutları Değerlendirmelerine İlişkin Tartışma.....	111

5.2.1.5 Ailede Çocuğun Karar Süreçlerine Katılma Durumuna Göre Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği ve Alt Boyutları Değerlendirmelerine İlişkin Tartışma.....	112
5.2.1.6 Katılımcıların “Ailede Kadın ve Erkeğin Yapacağı İşler Farklıdır” Görüşüne Katılma Durumuna Göre Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği ve Alt Boyutları Değerlendirmelerine İlişkin Tartışma.....	114
5.2.2 Toplumsal Cinsiyet Rollerini Değerlendirme Formu ile Çeşitli Değişkenler Arasındaki Analizlere İlişkin Tartışma.....	115
5.2.2.1 Ebeveynlerin ve Ebeveynlerin Eşlerinin Eğitim Düzeylerine Göre Toplumsal Cinsiyet Rollerini Değerlendirme Formuna İlişkin Tartışma...	115
5.2.2.2 Ailedeki Çocuk Sayısına Göre Toplumsal Cinsiyet Rollerini Değerlendirme Formuna İlişkin Tartışma.....	116
5.2.2.3 Ailede Çocuğun Karar Süreçlerine Katılma Durumuna Göre Cinsiyet Rollerini Değerlendirme Formuna İlişkin Tartışma.....	117
5.2.2.4 Katılımcıların “Ailede Kadın ve Erkeğin Yapacağı İşler Farklıdır” Görüşüne Katılma Durumuna Göre Cinsiyet Rollerini Değerlendirme Formuna İlişkin Tartışma.....	117
5.3 Kullanılan Ölçme Araçları Arasındaki Korelasyonlara İlişkin Tartışma.....	118
6 SONUÇ VE ÖNERİLER.....	121
6.1 Sonuç.....	121
6.2 Öneriler.....	122
KAYNAKLAR.....	126
EKLER.....	154
Ek 1: Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu (BAYEK) Onayı.....	155

Ek 2: Veri Toplama Araçları Kullanım İzni.....	156
Ek 3: Bilgilendirilmiş Onam Formu.....	157
Ek 4: Demografik Bilgi Formu.....	158
Ek 5: Toplumsal Cinsiyet Rollerı Tutum Ölçeği.....	161
Ek 6: Toplumsal Cinsiyet Rollerı Değerlendirme Formu.....	162
Ek 7: Turnitin Raporu.....	163

KISALTMALAR

BAYEK	Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu
CSBE	Cinsel Sağlık Bilgileri Eğitimi
TDK	Türk Dil Kurumu

TABLO LİSTESİ

Tablo 1: Katılımcıların Demografik Özelliklerinin Dağılımı.....	50
Tablo 2: Katılımcıların Ailelerinde Karar Verme Süreçlerinde Yer Alan Kişilerin Dağılımı.....	52
Tablo 3: 3-6 Yaş Çocuğun Ailede Sıklıkla Vakit Geçirdiği Kişilerin Dağılım.....	53
Tablo 4: Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeğine İlişkin Betimsel Analizler.....	61
Tablo 5: Ebeveynlerin Kız ve Erkek Çocuklarıyla Geçirdikleri Sürede Yaptıkları Aktivitelerin Çocuğun Cinsiyetine Göre Dağılımı.....	63
Tablo 6: Çeşitli Konulara İlişkin Seçimlerde Çocukların Cinsiyetinin Belirleyici Olduğu Durumlara İlişkin Ebeveyn Yanıtlarının Dağılımı.....	64
Tablo 7: Ebeveynlerin Çocuklarında Tanımladıkları Özelliklerin Çocukların Cinsiyetlerine Göre Dağılımı.....	67
Tablo 8: Ebeveynlerin Cinsiyetlerine Göre Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği Puanlarının t-testi Sonuçları.....	69
Tablo 9: Ebeveynlerin Eğitim Düzeylerine Göre Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği Puanlarının ANOVA Sonuçları.....	71
Tablo 10: Ebeveynlerin Eşlerinin Eğitim Düzeylerine Göre Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği Puanlarının ANOVA Sonuçları.....	75
Tablo 11: Ebeveynlerin Sahip Olduğu Çocuk Sayısına Göre Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği Puanlarının ANOVA Sonuçları.....	79
Tablo 12: Ebeveynlerin Çocuklarının Anaokuluna Gitme Durumuna Göre Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği Puanlarının t-testi Sonuçları.....	82

Tablo 13: Çocukların Aile İçi Karar Süreçlerine Katılma Durumuna Göre Ebeveynlerin Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği Puanlarının t-testi Sonuçları.....	83
Tablo 14: Ebeveynlerin “Ailede Kadın ve Erkeğin Yapacağı İşler Farklıdır” Sorusuna Verdikleri Yanıtlara Göre Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği Puanlarının ANOVA Sonuçları.....	86
Tablo 15: Ebeveynlerin Eğitim Düzeyleri ile Toplumsal Cinsiyet Rollerini Değerlendirmesine İlişkin Ki-Kare Sonuçları.....	90
Tablo 16: Ebeveynlerin Eşlerinin Eğitim Düzeyleri ile Toplumsal Cinsiyet Rollerini Değerlendirmesine İlişkin Ki-Kare Sonuçları.....	91
Tablo 17: Ebeveynlerin Sahip Olduğu Çocuk Sayısı ile Toplumsal Cinsiyet Rollerini Değerlendirmelerine İlişkin Ki-Kare Sonuçları.....	92
Tablo 18: Çocukların Aile İçerisinde Karar Verme Süreçlerine Katılma Durumları ile Toplumsal Cinsiyet Rollerini Değerlendirmelerine İlişkin Ki-Kare Sonuçları.....	93
Tablo 19: Katılımcıların “Ailede Kadın ve Erkeğin Yapacağı İşler Farklıdır” Görüşüne Katılma Düzeyleri ile Toplumsal Cinsiyet Rollerini Değerlendirmelerine İlişkin Ki-Kare Sonuçları.....	94
Tablo 20: Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği ve Cinsiyet Rollerini Değerlendirme Formu Arasındaki Korelasyon Analizine Yönelik Sonuçlar.....	96

Bölüm 1

GİRİŞ

Tarih boyunca insan hayatını anlamlandırabilmek adına bireyler; yaş, statü, ırk, cinsiyet ve ekonomik güç gibi çeşitli kategorilere yerleştirilerek, varoluş süreçleri tanımlanmaya çalışılmıştır. Bu sınıflandırmaların en önemlilerinden birisi insan yaşamı için önemli bir yere sahip olan, bireylerin yaşam standartlarını, davranış biçimlerini belirleyen “kadın” ve “erkek” kavramını oluşturan cinsiyet olgusudur (Akkaş, 2019).

Cinsiyet, “Bireye, üreme işinde ayrı bir rol veren ve erkekle dişi ayırt ettiren yaradılış özelliği, eşey, cinslik, seks” olarak tanımlanmaktadır (Türk Dil Kurumu [TDK], 2022). Bireyler, biyolojik cinsiyeti hakkındaki ilk bilgiyi genital organlarına bakarak edinmektedir. Bu bilgi iki sınıflandırmaya tabi tutulmakta, bireyler erkek veya kadın olarak adlandırılmaktadır (Yılmazbilek, 2015). Doğuştan getirilen, doğal ve biyolojik bir özellik olarak ifade edilen cinsiyet kavramına, toplumsal cinsiyet kavramı ile dişi ve eril niteliğine uygun olarak toplumun ve sosyokültürel koşulların etkisiyle yeni roller, davranış modelleri ve sorumluluklar eklenmektedir. Görüldüğü gibi cinsiyet kavramı biyolojik özellikler ile sınırlı iken toplumsal cinsiyet, çevrenin, kültürün ve sosyal normların etkilerini içermektedir (Akkaş, 2019).

Toplumları bir analiz kategorisine sokmadan ve toplumsal cinsiyet açısından ele almadan anlayabilmek ve tanımlayabilmek olanaksızdır. Toplumsal cinsiyet kavramı, genelleme yapmanın riskli olduğu, kültürün ve tarihsel bağlamın mutlaka irdelenmesi gerektiği, etnik kimliğin, sınıfların, bölgelerin yanı sıra deneyimlerin ve

geleneklerinde yansıması olarak ortaya çıkmış, tarihsel süreçlerinde etkisiyle farklılık göstermiştir (Ecevit ve Karkıner, 2011).

Toplumsal cinsiyet kavramına ilişkin çeşitli tanımlamalar bulunmaktadır:

Doğumla birlikte bireyin kazandığı anatomik farklılıklar cinsiyet olarak tanımlanmaktayken, toplumsal cinsiyet (gender) kavramı toplumlara göre farklı şekillerde ortaya çıkan, bireyin yaşam boyunca sergilemek zorunda olduğu davranışlar olarak tanımlanmaktadır (Göktaş, 2020). Giddens (2008) ise toplumsal cinsiyetin; toplumsal olarak kurulmuş erillik ve dişilik kavramlarıyla bağlantılı olduğunu belirterek; bireyin biyolojik cinsiyetinin doğrudan bir sonucu olmak zorunda olmadığını savunmuştur.

Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (2019) toplumsal cinsiyeti, kadına ve erkeğe toplum tarafından yüklenmiş ve toplumlar vasıtasıyla inşa edilmiş olan davranış, rol, eylem ve nitelikler olarak tanımlamakta, toplumsal cinsiyet kavramının zaman ve kültüre bağlı olduğunu belirtmektedir.

Toplumsal cinsiyet (gender), cinsiyetin biyolojik özelliklerinden farklı olarak, toplum tarafından belirlenen ve kültürel olarak şekillenen, içeriği yer ve zamana göre farklılık gösteren, “cinsiyet konumu, cins kimliği” olarak da belirtilmekte olan bir kavramdır. Toplumsal cinsiyet sadece cinsiyete yönelik farklılıkları belirtmekle kalmamakta, ayrıca cinslerin sahip olduğu eşitliksiz güç ilişkilerini de ele almaktadır (Ecevit ve Karkıner, 2011).

Toplumsal cinsiyet, bireylerin görünüşünü, düşünce yapısını, neler hissettiğini, neler giydiğini, takındığı tavırdan, hareket biçimine kadar pek çok faktörü etkilemektedir. Cinsiyet kavramından farklı olarak, toplumsal cinsiyet kavramı kültürden, normlardan, ülkenin politikasından, eğitime kadar pek çok unsurdan etkilenmekte, toplumdan topluma değişiklik göstermektedir (Dikmen Aksoy, 2019).

Bireylerin davranış ve düşüncelerini etkileyen ve toplumsal cinsiyet algısının oluşmasında etkili olan unsurların başında ise aile gelmektedir.

Çocuklar dünyaya geldikleri anda bilgi, beceri ve davranışlar gibi pek çok öğreti ile karşı karşıya kalmaktadır. Bu öğretileri aktaran ve toplumun yapısını oluşturan en önemli kurum ise ailedir. Aile çocuğun ilk öğretmenidir (Yalçın, 2016). Çocuk, normları ve kuralları, doğruyu ve yanlış, toplumun yaşam biçimini ve değerlerini ailesi vasıtasıyla edinmektedir (İsgandarova, 2019). Toplumsal cinsiyete dayalı cinsiyet kimlikleri de çocukların ailede öğrendikleri yapılardan biridir.

1.1 Problem Durumu

Günümüzde ebeveynler, çocukları daha anne karnındayken cinsiyetleri ile ilgili bilgi sahibi olmaktadır. Ebeveynler henüz dünyaya gelmeyen çocuklarını içinde yaşadıkları kültürün toplumsal cinsiyet şemalarına göre benimsemekte, sevmekte ve bu şemalara göre çocuklarına seslenmektedir. Çocuğun dünyaya gelmesiyle birlikte çocuğun ismi, odasının rengi, kıyafetleri, oyuncak tercihleri, ailenin toplumsal cinsiyet algıları doğrultusunda şekillenmektedir. Anne ve babalar çocuk dünyaya gelmeden başlayan ve sonrasında devam eden farklı uygulamalar yoluyla, çocukların toplumsal cinsiyet şemalarının oluşumunda önemli bir role sahiptir (Yağan Güder ve Güler Yıldız, 2016).

Aile, topluma hem nicelik hem de nitelik anlamında değer katan önemli bir kurumdur. Nicelik olarak, üreme işleviyle birlikte toplumun devamlılığını sağlamakta, nitelik bakımından ise bilgi, birikim, örf, adet, kültür gibi kavramların oluşumunda ve aktarımında aktif bir rol üstlenmektedir. Aynı zamanda bu rolleri koruma görevini de aile üstlenmektedir. Aile dünyaya getirdiği çocukları aracılığıyla, nesillerini devam ettirmektedir. Çocuklar ise ailelerinden aldıkları değerlerin bir taşıyıcısı ve koruyucusudur (Erdem, 2008). Aile ortamında çeşitli yaşantılar ve modeller yoluyla

çocuğa içinde yaşadığı toplumda geçerli olan toplumsal cinsiyet algısı ve cinsiyet rolleri benimsetilmekte, zaman içerisinde çocuk bu rolleri içselleştirmektedir. Bu benimsemenin ve içselleştirmenin en fazla görüldüğü dönem ise çocuğun doğumu ile başlayan ve altı yaşın sonuna kadar olan yılları kapsayan, okul öncesi dönemdir.

Okul öncesi dönem, insan gelişiminin, kapsamının, hızının ve niteliğinin yoğun olduğu önemli bir dönemdir (Uyanık ve Kandır, 2010). Bu dönemde gelişim hızının yüksek olması, bireyin hayatında kalıcı etkiler bırakmaktadır (Gülay, 2009). Çocuk, gelişime açık olduğu bu dönemde cinsiyetinin farklılaşmasıyla beraber, cinsel kimliğini kazanmaktadır. Ardından cinsiyete ait rolleri benimsemektedir. Çocuk içinde yaşadığı toplumsal yapının cinsiyetine özgü olarak yansıttığı tutum ve davranışların etkisi ile erkek ve kadın olmayı ve bu cinsiyete uygun davranmayı öğrenir. Cinsiyete yönelik rollerin kazanılması birçok etkenin yanı sıra, çocuğun kendi cinsiyetinden yetişkinlerle özdeşim kurmasıyla gerçekleşmektedir. Özdeşim sürecinde ebeveynler önemli bir rol almakta, çocuk, anne veya babaya benzemek istediği için kız veya erkek davranışlarını benimsemektedir. Bu bir taklitten ziyade, ruhsal bir durumdur. Çocuklar konuşmasından, giyimine, duruşundan, oturuşuna kadar pek çok davranışı bilinçsizce öğrenir ve kişiliği içerisinde yoğurur. Çocuğun çevresinde kendi ve karşı cinsiyetten ebeveynleri ile kurduğu ilişkiler ne ölçüde güçlü ve sağlıklı ise özdeşim süreci de o denli sağlıklı sonuçlanmaktadır. Bunun yanı sıra ailesinden, akranlarından, öğretmenlerinden gördüğü teşvik ve onaylanma ile cinsiyetine uygun özellikleri pekiştirerek, kimliğini oluşturmaktadır (Mangır ve Baran, 1990). Kazanılan bu kimlik kişinin tüm yaşamını önemli ölçüde etkilemektedir.

Alanyazın incelendiğinde, ebeveynlerin toplumsal cinsiyet algılarının, rollerinin ve davranışlarının, okul öncesi dönemdeki çocuğun toplumsal cinsiyet algısına etkileri ile ilgili çeşitli çalışmalara rastlanmıştır.

Wood ve arkadaşlarının (2002) yaptıkları araştırmada, ebeveynlerin oyuncak seçiminde kız çocuklarına erkek çocuklarına göre daha rahat davrandığı, erkek çocuklarını ise erkeksi oyuncaklar seçmeye yönlendirdiği görülmektedir.

Vatandaş (2007) yaptığı araştırmada Türkiye’de yaşam süren bireylerin toplumsal cinsiyet konusunda düşünce ve tutumlarının ne/neler olduğunu, bu rollerin nasıl şekillendiğini ve cinsiyetin yansımalarını incelemiştir. Araştırmanın bulgularında, bireylerin cinsiyetinin getirdiği toplumsal cinsiyet özelliklerine sahip olduğu ortaya çıkmıştır. Araştırma bulguları kız çocuklarının daha pasif yetiştiğini de ortaya koymaktadır.

Yağan Güder ve Güler Yıldız (2016) araştırmalarında okul öncesi dönem çocuklarının toplumsal cinsiyete yönelik algılarında, aile rolünü incelemiştir. Araştırmanın bulgularına göre, ebeveynlerinin ev içindeki sorumlulukları, annenin çalışma durumu, babanın ev içindeki rolü ve baskısı, ev ortamındaki şiddet ve bu şiddete çocuğun tanıklığı, kardeş sayısı gibi faktörlerin çocuğun toplumsal cinsiyet algısına etki ettiği görülmüştür.

Aksoy ve Baran (2017) çalışmalarında feminen, maskülen ve androjen annelerin ve çocuklarının, oyuna ve oyuncığa yönelik tercihlerini belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırmanın bulgularına göre, feminen anneler kız çocuklarıyla daha çok evcilik oyuncakları ile oynamakta, maskülen anneler ise erkek çocuklarıyla oynarken daha çok taşıtları seçmektedir. Feminen anneler çocukları ile daha çok rol oyunları, maskülen anneler ise daha çok harekete ve yarışmaya yönelik türde oyunları oynamaktadır. Androjen anneler ise çocuklarıyla oynarken belirli bir oyun türüne yoğunlaşmamakta, yapı inşa ve hareketli oyunlar gibi farklı oyunlara yönelmektedir.

Alanyazındaki çeşitli çalışmalarda da görüldüğü gibi ebeveynlerin sahip oldukları cinsiyet rollerine ilişkin algıları ve cinsiyete dayalı yargıları yaşam içinde

çocuklarına yönelik davranış ve seçimlerinde çeşitli biçimlerde ortaya çıkmakta, çocukların cinsiyet kimliklerinin şekillenmesine doğrudan ya da dolaylı biçimlerde etkide bulunmaktadır. Bireylerin çocuklarını yetiştirirken sahip oldukları toplumsal cinsiyet algıları, çocukların toplumsal cinsiyet eşitliğine yönelik algılarını şekillendirecek ve gelişimlerinde önemli bir rol oynayacaktır.

1.2 Araştırmanın Önemi

Çocukların cinsiyet rollerine ilişkin görüşlerini ve toplumsal cinsiyet algısını pek çok faktör etkilemektedir. Toplumsal cinsiyet algısının oluşmasında ise en büyük rol anneye, babaya veya çocuğa bakım veren kişiye düşmektedir. Ebeveynin bu süreçte nelerden etkilendiği, hangi değer ve davranış sistemine sahip olduğu, çocuğu nasıl etkilediği ve çocuklarda nasıl bir algı yarattığı sorusu ise yanıtlanması gereken önemli bir durumdur.

Bireylerin toplumsal cinsiyet algı kalıpları her geçen gün keskinleşmekte ve kadın ile erkeğin ayrıştırıcı bir yaşam sürmesine neden olmaktadır. Bu durum insan hayatı ve hakları için çeşitli riskleri beraberinde getirmekte ve gelecek nesillerin yaşamlarını da etkilemektedir. Alanyazında toplumsal cinsiyet konusunu farklı yönleriyle inceleyen çeşitli çalışmalar olsa da bu denli önemli bir konuda, Türkiye’de yapılan ve özellikle erken çocukluk dönemini kapsayan çalışmalar sayıca yetersiz görülmektedir. Bu çalışma ile ebeveynlerin toplumsal cinsiyet bağlamında görüşleri incelenerek cinsiyete ilişkin sahip oldukları algı ve tutumlar belirlenmeye çalışılmıştır. Yapılmış olan bu çalışmanın alanyazındaki bir boşluğu dolduracağı, kendinden sonra gelecek çalışmalara önemli veriler sağlayacağı düşünülmektedir.

1.3 Araştırmanın Amacı

Bu çalışmada “toplumsal cinsiyet” olarak alanyazına kazandırılmış olan “gender” kavramı çeşitli alt başlıklar ile incelenmiş, toplumsal cinsiyet kavramı aile perspektifinden ele alınmıştır. Bu çalışmada anne ve babaların toplumsal cinsiyete ilişkin algılarının ve tutumlarının ne olduğu, bu algı ve tutumların çocuğun yaşantısına nasıl yansıdığının anlaşılması amaçlanmaktadır. Bu amaca bağlı olarak, ebeveynlerin, toplumsal cinsiyet ile ilgili algıları, cinsiyet rollerine yönelik kalıp yargıları çeşitli yollarla belirlenmeye çalışılmıştır.

1.4 Araştırmanın Problem Cümlesi

3-6 yaş grubunda çocuğa sahip ebeveynlerin toplumsal cinsiyet bağlamında cinsiyet rollerine ilişkin algıları, tutumları ve cinsiyet rollerine ilişkin kalıp yargıları nedir?

Araştırmanın Alt Problemleri:

- 1) Ebeveynlerin çocukları ile geçirdikleri zamanlarda yaptıkları etkinlikler nelerdir?
- 2) Ebeveynlerin çocukları ile ilgili çeşitli konulardaki tercihlerinde çocuklarının cinsiyetleri ne ölçüde etkili olmaktadır?
- 3) Ebeveynlerin çocuklarını tanımlamada kullandıkları özellikler nelerdir?
- 4) Ebeveynlerin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin algı ve tutumları:
 1. Ebeveynlerin cinsiyetine
 2. Ebeveynlerin eğitim düzeyine
 3. Ebeveynlerin eşlerinin eğitim düzeyine
 4. Ailedeki çocuk sayısına
 5. Çocuğun cinsiyetine

6. Çocuğun anaokuluna gitme durumuna
 7. Çocuğun ev içi karar süreçlerine katılım durumuna
 8. Ailede kadın-erkek işlerinin farklılaştığı konusundaki görüşlerine göre farklılık göstermekte midir?
- 5) Ebeveynlerin aile içinde toplumsal cinsiyet rollerinin gerçekleşmesine ilişkin algı ve tutumları:
1. Ebeveynlerin cinsiyetine
 2. Ebeveynlerin eğitim düzeyine
 3. Ebeveynlerin eşlerinin eğitim düzeyine
 4. Ailedeki çocuk sayısına
 5. Çocuğun cinsiyetine
 6. Çocuğun anaokuluna gitme durumuna
 7. Çocuğun ev içi karar süreçlerine katılım durumu
 8. Ailede kadın-erkek işlerinin farklılaştığı konusundaki görüşlerine göre farklılık göstermekte midir?
- 6) Toplumsal Cinsiyet Roller Turum Ölçeği toplam ve alt boyut puanları ile Toplumsal Cinsiyet Roller Değerlendirme Formu puanları arasında ilişki var mıdır?

1.5 Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu çalışma Türkiye Cumhuriyeti sınırları içerisinde bulunan, Manisa ilinde yaşayan, 3-6 yaş grubu çocuğa sahip 238 anne ve 60 baba ile sınırlıdır. Ayrıca araştırma 2022-2023 yılında toplanan veriler ile sınırlıdır. Bu araştırma veri toplama amacıyla kullanılan araçlardan elde edilen veriler ile sınırlıdır.

Bölüm 2

KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde ilk olarak cinsiyet ve ilişkili kavramlar ile ilgili bilgi verilecektir. Daha sonra sırasıyla cinsel kimlik gelişimi, toplumsal cinsiyet, toplumsal cinsiyet kuramları, toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin algıların oluşmasında etkili bazı etmenler, ailede cinsiyet sosyalleştirme süreci ve çocukta toplumsal cinsiyet algısının gelişimi, cinsiyete dayalı kalıp yargıların oluşumu ve toplumsal cinsiyete dayalı ayrımcılık konularında bilgi verilecektir. Son olarak alanyazında benzer çalışmalar detaylı biçimde açıklanacaktır.

2.1 Cinsiyet ve İlişkili Kavramlar

Bireyler, dünyaya geldikleri andan başlayarak biyolojik olarak kurgulanan ancak çok daha fazlasıyla toplumsal olarak yapılandırılan bir cinsiyet kimliği ile kendilerini tanımlamayı ve yaşamlarını yönetmeyi öğrenirler. Biyolojik cinsiyet bireylerin kimliğinin bir parçasıdır ancak ebeveynlerin doğacak çocuklarının cinsiyetine ilişkin beklentileri ve buna ilişkin çocuk yetiştirme uygulamaları cinsel kimliğin oluşmasında önemli bir faktördür. Biyolojik kimlik bir kişiyi anatomik bakımdan kadın (dişil) ya da erkek (eril) olarak tanımlayan özellikler iken, toplumsal cinsiyet (gender) ise farklı kültürlerde ve farklı zaman koşullarında kadınlara ve erkeklere toplum tarafından atfedilen rolleri, davranışları ve sorumlulukları içerir. Birey doğuştan getirdiği biyolojik cinsiyeti ve çevreden edindiği toplumsal cinsiyeti ile gelişim gösterir (Bulut, 2021).

Cinsel gelişim, bireyin biyolojik gelişim sürecinde cinsiyetine uygun biçimde aldığı sorumlulukları, verdiği kararları, kişisel bilgi, beceri ve iletişim yeterliliğini kapsamaktadır. (Çalışandemir ve arkadaşları, 2010). Cinsel gelişim, doğum ile başlamakta ve temelleri erken çocukluk dönemiyle birlikte atılmaktadır. Cinsel gelişim sürecinin sağlıklı bir şekilde gerçekleşmesi, ailenin, çevrenin ve verilecek eğitimin doğruluğu ve tutarlılığı ile mümkündür (Dere, 2023). Farklı cinsiyetten çocuklar cinsel gelişim süreci sonunda kadın ve erkek cinsiyet rollerine uygun olarak cinsiyet rol kimliklerini oluşturmaya başlarlar.

İnsan kimliğinin önemli bir parçası olan cinsel kimlik, bireyin doğuştan getirdiği cinsiyet özellikleri ile kendi cinsellik algısı arasındaki uyum olarak tanımlanmaktadır. Cinsel kimlik; bireyin kendisini ve benliğini tanıması, algılaması ve kabul etmesidir (Güner, 2016).

Toplumsal cinsiyet, kadın ve erkeğe yaşadığı kültür, edindikleri eğitim, din ve değerlerin etkisiyle uygun görülen rol, davranış, sorumluluk, ayrıcalık, hak ve fırsatlar olarak tanımlanmaktadır. “Bireylerin psikososyal ve toplumsal uyumu için kabul edilen, toplum açısından bireyler için ön görülen sosyal ilişki tarzları” toplumsal cinsiyetin temel öğeleridir (Tobach, 2002: 319: Akt; Akkaş, 2019). Kısacası, toplumsal cinsiyet, iki cinsiyet üzerine yüklenmiş değerler olarak açıklanmaktadır (Ecevit, 2021).

Çocuklara, çevreleri ile ilişkiye geçmeye başladıkları andan itibaren, cinsiyetlerine uygun biçimde davranışları için çeşitli yollarla davranış kalıpları aktarılmakta ve cinsiyetleri sosyalleştirilmeye başlanmaktadır. Bu yolla çocuklar cinsiyetlerine uygun cinsiyet rollerini öğrenmeye başlarlar. Cinsiyet rolleri (gender roles), bireyin, yaşadığı kültürün eril veya dişil olarak kabul ettiği tutum, değer, düşünme biçimi, konuşma, giyinme ve oturma gibi pek çok davranışı içinde barındıran

davranışlar olarak tanımlanmaktadır (Kürek, 2012). Bireyler toplumun değer ve beklentilerine göre cinsiyetlerine yönelik davranışlar ve roller geliştirmeyi öğrenmekte, öğrendikleri cinsiyet rolleri ise bireylerin yaşam tercihini ve ilişkilerini etkilemektedir (İmamoğlu, 2008).

2.2 Cinsel Kimlik Gelişimi

İnsan kişiliğinin gelişimine etki eden faktörler, cinsiyetin oluşmasında ve cinsiyet rollerinin kazanılmasında da önemli rol oynamaktadır. İlk olarak bilinen ve kabul edilen, kız ve erkek çocukların bedensel özellikler, cinsiyet hormonları gibi konularda biyolojik olarak birbirlerinden farklı özelliklere sahip olmalarıdır. Çocuklar doğal bir şekilde yapılarında var olan cinsel donanımlar doğrultusunda gelişmektedirler ancak çocuk kendi cinsiyetine yönelik eğilimleri desteklendiği sürece kız ya da erkek kimliğini benimseyecektir. Çocuğun kız veya erkek olarak doğması, cinsel kimlik kazanımı için ilk koşul olsa da yeterli ve tek koşul sayılmamaktadır (Mangır ve Baran, 1990).

Cinsel kimlik, bireyin kendi benliğini ve bedenini cinsiyetine yönelik olarak algılaması, kabul etmesi, duyguları ve davranışlarına uygun bir algıya sahip olmasıdır. Bireyin kendi cinsiyetini kabul etmesi ve davranışlarını buna uygun olarak şekillendirmesidir. Kısacası cinsel kimlik, bireyin hangi cinsiyete ait olduğunu algılamasıdır (Parlaz, Tekgül, Karademirci ve Öngel, 2012). Bireyin kendini kadın veya erkek olarak bir cinsiyete ait hissetmesi ve cinsiyeti ile öznel bir özdeşim kurması önemlidir. Cinsel kimlik gelişiminde çocuk, erkek veya kadın olmaktan hoşnut olmalı, güvenli ve huzurlu hissederek benliğini kabul etmeli, cinsel kimliğini, görünümü ve davranışları ile yansıtmalıdır (Özsungur, 2010).

Çocuklar cinsel kimliğine dair ilk algılarını kendi bedenini keşfederek edinir. Bu dönemde çocuk için tuvalet temizliği ve tuvalet eğitimi sırasında çocuğun bedenine

dokunma sıklığı, ses tonu ve mimikler önemlidir. Çocuk bu süreçte ebeveynlerinin tepkilerinden yola çıkarak tekrarlama davranışına veya suçluluk duygularına kapılabilmektedir. Çocuklar, genel olarak 2-3 yaş civarında kendisinin ve başkalarının cinsiyetini doğru olarak algılayabilmektedir (Bee ve Boyd, 2009). 3-7 yaş çocuğun meraklı olduğu, kendisi ve çevresi ile ilgili çok fazla soru sorduğu bir dönemdir. Çocuk bu dönemde cinsiyetinin farkına vararak, cinsiyeti ile ilgili çeşitli sorular sormaya başlar. Bu süreçte çocuğun sorularına doğru, makul ve gelişim düzeyine uygun yanıtlar verilmelidir. Bu yaşlar, anaokulu dönemine denk geldiği için sadece ebeveynlerin değil, okul öncesi öğretmenleri ve diğer yetişkinlerinde çocuğa yaklaşımlarına dikkat etmesi gerekmektedir (Akbaba, 2010).

Kohlberg'e göre çocuk, cinsel kimliğini benimserken üç aşamadan geçmektedir. Bu aşamalar sırasıyla; Temel Cinsellik Kişiliği (Basic Gender Identity), Cinsel Sabitlik (Gender Stability) ve Cinsel Korunum (Gender Constancy-Conservation) olarak açıklanmaktadır. Temel Cinsellik Kimliği olarak tanımlanan ilk aşamada çocuk, kadın ve erkek arasındaki farkı anlamlandırmakta ve bunun sonucunda kendisini kız veya erkek olarak algılamaktadır. Cinsel Sabitlik (Gender Stability) adlı ikinci aşamada çocuk, cinsiyetinin her zaman aynı kalacağını, erkek veya kadın olarak büyüyeceğini anlamaktadır. Son aşama ise Cinsel Korunum (Gender Constancy-Conservation) aşamasıdır. Cinsel korunum aşaması 6-7 yaş civarında kazanılmakta, çocuklar kıyafet, görünüm, saç gibi değişkenler aracılığı ile görüntü değişse de cinsiyetin aynı kaldığını anlamaktadır (Kürek, 2012). Çocuk bu aşamada diğer bireylerin giyim tarzına, ses tonuna veya davranışlarına odaklanarak karar vermek yerine cinselliği algılama konusunda daha bütüncül düşünmektedir (Aydoğdu, 2017).

2.3 Toplumsal Cinsiyet

Toplumsal cinsiyet kavramı ile kişilere biyolojik cinsiyetlerine göre farklı roller, sorumluluklar ve davranışlar yüklenmiştir. Bu rol, sorumluluk ve davranışların düzenlenmesi toplum tarafından genelde cinsiyet faktörü esas alınarak kategorilere göre şekillenir, düzenlenir ve yaşanır. Toplumsal cinsiyet, toplumda sadece biyolojik bir cinsiyetin esas olmadığını ve cinsiyetin toplumsal boyutunun da olduğunu göstermeyi amaçlar (Bora ve Üstün, 2008)

Farklı kültürlerde toplumsal cinsiyet ile kadın ve erkeğe çeşitli sorumluluklar yüklenmekte ve toplumlar, bireylerin cinsiyetlerine göre çeşitli beklentilere girmektedir. Cinsiyetin geleneksel roller içerisinde yüklendiği toplumlarda, ev içi işler, çocuklara bakım sağlama, iş hayatında pasif olma gibi roller kadına verilmekte; evden sorumlu olma, evin reisi ve aileyi koruma gibi görevler ise erkeğe yüklenmektedir (Akın ve Demirel, 2003). Her ne kadar toplumsal cinsiyete yönelik çalışmalar çoğunlukla kadın üzerine yoğunlaşsa da erkekler de toplumsal cinsiyet konusunda çeşitli sorunlar ile karşılaşmaktadır. Erkekten ailenin tüm yükünü üstlenmesi ve evi geçindirmesi beklenmektedir. Kadın ve erkeğin maddi imkanları yeterli olsa dahi toplum erkeğin daha üst bir noktada olmasını beklemektedir. Erkek duygusal olmamalı, güçlü, ketum bir tavra sahip olmalı, giysilerindeki renk tercihlerine dikkat etmelidir. Aksi takdirde toplum tarafından “kız gibi” etiketi ile karşılaşabilmektedir. Bu ve buna benzer durumlarda toplum tıpkı kadınlara olduğu gibi erkeklere de çeşitli ağır rol ve sorumluluklar yüklemektedir (Ünlü, 2017).

Toplumsal cinsiyet eşitliği, yaşam içerisindeki tüm alanlara, haklara, kaynaklara, fırsatlara ve kazanımlara kadının ve erkeğin eşit şekilde katılım gösterebilmeleri olarak tanımlanmaktadır. Bu anlamda toplumsal cinsiyet eşitliği mutlak bir eşitlikten ziyade kadına ve erkeğe çeşitli noktalarda fırsat eşitliği

sağlanması, eşit bir denge kurulması gerektiğini içermektedir (Aslanpay Özdemir, 2020). Cinsiyete dayalı eşitlikçi rolleri benimseyen toplumlar, kadın ve erkeği eşit görmekte, bireylerin rol ve sorumlulukları birlikte paylaşmaları gerektiğini belirtmektedir.

2.4 Toplumsal Cinsiyet Kuramları

Toplumsal cinsiyet rollerini ve nasıl kazanıldığını açıklayan çeşitli kuramlar bulunmaktadır. Bu bölümde cinsiyet kazanımı ve rolleri ile ilgili çeşitli kuramlara bakılarak, daha sonra ele alınacak konular için temel atılacaktır. Çalışmada ele alınacak kuramlar; Psikoanalitik Kuram, Bilişsel Kuram, Sosyal Öğrenme Kuramı, Toplumsal Cinsiyet Şeması Kuramı, Sosyal Rol Kuramı, Feminist Kuram ve Sosyo-Biyolojik Yaklaşım (Evrimsel Yaklaşım)'dır. Bu kuramlar yoluyla toplumsal cinsiyet rolleri farklı yönlerden anlaşılmaya çalışılacaktır.

2.4.1 Psikoanalitik Kuram

Toplumsal cinsiyet ile ilgili kuramlar incelendiğinde, çeşitli konularda eleştirilse de ön plana çıkan ilk kuram Sigmund Freud'un ele aldığı Psikoanalitik Kuram'dır. Freud, gelişimin her döneminde bireyin temel ihtiyaçlarının karşılanması gerektiğine, bu ihtiyaçların karşılanmaması durumunda ise kişiliğin engellendiğine vurgu yapmaktadır. Kuramında ilk altı yaşı öne çıkarmakta ve kişiliği, id, ego ve süper ego olarak üç kısımda ele almaktadır. İd; ilkel enerjiyi temsil etmekte ve haz ilkesine göre hareket etmekte, ego; akıl ve mantığı, süper ego ise ahlakı temsil etmektedir (Gündoğdu, 2016). Freud'un ele aldığı kavramlardan biri de bilinçaltı kavramıdır ve kuramında bilinçaltının davranışlara etkisinden söz etmektedir. Freud ayrıca kuramında "içgüdü" kavramını da ele almıştır. İçgüdüleri iki ana bölümde toplamış, "Yaşam İçgüdüsü ve Ölüm İçgüdüsü" olarak adlandırmıştır. Bu içgüdüleri çalıştıran enerjiyi ise "libido" kavramıyla tanımlamıştır (Geçtan, 2006). Libido, cinsel bir

organda toplanmamakla birlikte, bedenin tümüne yayılmış, çeşitli dönemlerde ise yer değiştirmiştir. Psikoseksüel gelişimde de libidonun etkisi çeşitli organlarda kendini göstermiştir.

Freud Psikoseksüel gelişimi beş dönemde ele almaktadır (Ummanel ve Dilek, 2016). Bu dönemler aşağıdaki gibi ele alınmaktadır.

- 1) **Oral Dönem:** 0-18 ayı kapsayan oral dönem, psikoseksüel gelişimin ilk basamağını oluşturmaktadır. Bu dönem bir diğer ifadeyle “süt çocukluğu” evresi olarak da adlandırılmaktadır. Oral dönemde libido enerjisinin yoğunlaştığı bölge “ağız” bölgesidir (Özkan, 2009). Çocuklar ağız ile nesneleri tanımakta, emme ve yutma eylemlerinden keyif almaktadır. Çocuk meme emerek haz almakta, anne ile duygusal yakınlık kurmaktadır.
- 2) **Anal Dönem:** Anal dönem 1,5-3 yaşları arasını kapsamakta, bu dönem ile tuvalet eğitimi başlamaktadır. Çocuk idrar ve dışkı tutmanın veya çıkarmanın farkına varmaktadır. Haz bu dönemde anal bölgededir. Ebeveynlerin bu süreçteki tutum ve tavırları, verdiği tuvalet eğitimi, çocuğun anal saplanma yaşamasına veya anal kişilik özellikleri edinmesine sebep olabilmektedir. Çocuk saplanmayla birlikte aşırı titiz, cimri, inatçı ya da tam tersi aşırı rahat ve savurgan özellikler gösterebilmektedir (Aydın, 2016). Aynı zamanda bu dönemde çocuğun kendi isteklerinin farkına vardığı ve egonun geliştiği görülmektedir. Tuvalet eğitiminin yanı sıra anal dönemde çocuklar kız veya erkek cinsiyeti ile ilgili farkındalık kazanmaya başlamaktadır. Dönemin başında cinsiyeti ile ilgili farkındalık sahibi olmayan çocuk, dönemin sonunda cinsiyete ilişkin bazı kalıp yargıları edinmeye başlamaktadır (Kürek, 2012).
- 3) **Fallik Dönem:** 3-6 yaş arasını kapsayan fallik dönem, cinsiyet rolleri açısından diğer dönemlerden daha önemli bir yere sahiptir. Çocuk bu dönemde cinsel

organına ilgi duymaya, kendisiyle karşı cinsi karşılaştırmaya ve karşı cinsi merak etmeye başlamaktadır (Ummanel ve Dilek, 2016). Bu merakın sonucunda karşı cinsten olan ebeveynine sevgi ve ilgi duyduğu görülmektedir. Dönemin ortasında genellikle kız çocuğu babaya, erkek çocuk ise anneye yönelmektedir. Dönem sonunda ise kız çocuk anne ile erkek çocuk ise babayla özdeşim kurmaktadır. Freud cinsiyet rolünün benimsenmesini de özdeşim kavramı ile açıklamaktadır (Altın, 2014). Freud’a göre kendi cinsinden ebeveyn ile özdeşim kuran çocuk ebeveynin rollerini 4 ya da 5 yaşlarında özümsemeye başlamaktadır fakat yapılan araştırmalarda cinsiyet temelli davranışların, daha erken yaşlarda görüldüğünü belirtmektedir (Bee ve Boyd, 2009).

Çocuk cinsiyet rollerini, yetişkinleri model alarak bu dönemde kazanmaya başlamaktadır. Freud bu dönemde ailenin tutum ve davranışlarının kritik öneme sahip olduğunu vurgulamakta, azarlama, korkutma ve cezalandırma davranışlarının çocukta çeşitli karmaşalar, saplantılar ve suçluluk duygusu yarattığını ve bu durumun çocuğun cinsel kimliğini olumsuz etkilediğini belirtmektedir (Kürek, 2012).

- 4) **Latent Dönem:** Bu dönem 6-12 yaşları arasını kapsamaktadır. Çocuklar latent dönemde, cinsiyet ile ilgili konularda konuşmaktan hoşlanmamakta ve daha çok oyun oynamaya ilgi duymaktadırlar. Bu dönem “fırtına öncesi sessizlik” olarak da adlandırılmakta (Karaer, 2018), çocuk, cinsel ilgilerini arka plana atarak, daha çok oyun, okul, aktiviteler, yeni ilgi ve uğraşlara yönelmektedir. Gizil dönemde bireyin yapmak istediği faaliyetler, cinsel içgüdü doğrultusunda ortaya çıkan istekler, benliğinin gelişmiş yönlerinin etkisi ile kontrol altında tutulmaktadır (Tosun, 2016). Çocuklar genellikle kendi cinsinden akranları ile

olmaktan keyif almakta, karşı cinse karşı düşmanca tutum sergilemekte, tercihlerinde kendi cinsine yönelmektedirler.

- 5) **Genital Dönem:** Genital dönem 12-18 yaş arası, ergenlik dönemini kapsamaktadır. Latent dönemin sessizliğini bu dönemde bozulmakta, bireyin hormonlarının artması ve fiziksel olgunluğa erişmesi ile cinsel dürtüleri artmaktadır. Ergen bir yandan hormonlarının ve değişen vücut yapısının yarattığı durumlara alışmaya çalışırken bir yandan da ruhsal çatışmaları ile baş etmeye çalışmaktadır. Birey cinsel açıdan yeterli düzeyde gelişmeye başlamış, karşı cinsten bireyler ile yakın ilişkiler kurmaya çalışmaktadır (Tosun, 2016). Bunun yanı sıra bu dönemde cinsellik içeren sohbetler ve romantik ilişkilere karşı yoğun bir merak başlamaktadır. Haz alınan bölge bu evrede genital organdır (Özgülük ve Öztemür, 2017). İlk dört aşamayı sağlıklı atlatan birey bu evreyi daha rahat atlatmaktadır.

Kurama göre; çocuklar maruz kaldığı sosyal ileti ve kodlar aracılığı ile toplumsal cinsiyet rollerini aşamalı olarak anlamlandırır. Freud, toplumsal cinsiyet rollerinin gelişmesinde biyolojik cinsiyeti önemli bir işlev olarak görmekte ve erken çocukluğun, toplumsal cinsiyet kimliği ve rolleri için kritik bir dönem olduğunu belirtmektedir (Gümüş, 2006).

Toplumsal cinsiyet açısından Freud'un kuramı, çeşitli noktalarda eleştirilmektedir. Örneğin Freud, erkeğin, kadını denetimi altına almasının doğal olduğunu savunmakta ve erkeğin kadından üstün olduğuna inanmaktadır (Fromm, 2000; Akt: Güder, 2014). Freud ayrıca kadını boyun eğmesi gereken kişi olarak da tanımlamaktadır (Özsöz, 2008). Bunun dışında tek ebeveynli ailelerin katı bir cinsel kimlik oluşturacağına inanması, kuramlarında genellikle kadının erkeği kıskanmasına vurgu yapması, penis kıskançlığı terimi ile kadınları değersizleştirdiği yönünde çeşitli

düşüncelerde bulunmaktadır. Bir diğer eleştirilen kısım ise kuramının değişmez ve sabit aşamalara sahip olmasıdır. Yapılan araştırmalar çocukların vücuduna yönelik algıları ve farkındalıkları farklı zaman dilimlerinde kazanılmakta olduğunu göstermektedir (Abbott, 1983; Akt: Menekşe, 2019). Freud erkeklerin psikolojik anlamda kadınlara nazaran daha sağlıklı olduğunu ve bunun sonucunda daha üst bir statüde konumlanması gerektiğini düşünmekte, kadının, erkekten daha yetersiz ve adaletsiz olduğunu, bu zayıflığın ise kıskançlıktan kaynaklandığını belirtmesi de eleştirilen bir diğer durumdur (Nielsen, 1990).

2.4.2 Sosyal Öğrenme Kuramı

Albert Bandura tarafından geliştirilen Sosyal Öğrenme Kuramı, edimsel koşullanma, model alma ve taklit üzerinde durmaktadır. Edimsel koşullanma ile çocuk cinsiyetine yönelik olumlu davranışlarının sonucunda ödüllendirilir, cinsiyete uygun davranış sergilemeyen çocuk ise cezalandırılır. Çocuğun davranışı ödüllendirildiğinde artmakta, cezalandırıldığında ise azalmaktadır. Örneğin, kız çocuğu babasına tamir gibi konularda yardım etmek istediğinde olumsuz bir tepki ile karşılaşır ve ona uygun olmadığı belirtilirse kız çocuğu bu davranış için hevesli olmamakta ve ilerleyen süreçlerde babasına yardımda bulunmamaktadır. Annesine mutfak işlerinde yardım etmeyi istemesi ve annesinden övgü alması sonucunda ise bu gibi davranışları yapmakta hevesli olacaktır (Dökmen, 2009).

Model alma ve taklit sürecinde ise, çocuk ailesini, öğretmenini, televizyonda gördüğü karakterleri model almakta ve davranışları taklit etmektedir. Çocuk Sosyal Öğrenme kuramında pasif bir alıcı olarak görülmekte, çevresi ve yetişkinleri tarafından çocuğun davranışları biçimlendirilmektedir (Salkaya, 2020). Örneğin, çizgi filmdeki kadın kahraman, narin ve paylaşılamayan bir roldedir. Erkek kahraman ise, gücü ve atılganlığı ile kendini ispatlayarak, kadın kahramanla birlikte olma hakkını

elde eder. Kadın genellikle seçme şansına sahip olmamasına rağmen bu ilişkinin sonucunda mutlu olmaktadır. Böylelikle kadın bekleyen, pasif; erkek ise cesur, girişken bir rolle ilişkilendirilmektedir. Kısacası, Sosyal Öğrenme Kuramına göre çocuk, hem cinsini gözlemlemekte ve taklit etmektedir. Ayrıca Sosyal Öğrenme Kuramı, cinsiyete ilişkin beklentilerin çok belirgin bir şekilde tanımlandığı ve katı bir yaklaşımla uygulandığı toplumlarda davranışların pekiştirilerek diğer kuşaklara aktarıldığını belirtmektedir (Dökmen, 2009).

2.4.3 Bilişsel Kuram

Bilişsel Kuram toplumsal cinsiyet rollerinin gelişimi için çocuğun belirli bir bilişsel gelişim seviyesine ulaşması gerektiğini belirtmektedir. Çocuk ilk başta kendi cinsel kimliği ile ilgili bilgi sahibi olmakta daha sonra ise çevresindeki bireylerin cinsel kimliğini öğrenmektedir. Ardından cinsel kimliği ile ilgili kalıplaşmış tutum ve davranışları öğrenerek, bu kalıplaşmış bilgilere uygun davranmak zorunda olduğunu anlamaktadır. Bilişsel Kurama göre, çocuğun belli davranışlarında farklı bir pekiştirmeye gerek yoktur çünkü çocuk, kendi öznel deneyimlerine odaklanmaktadır. Çocuklar, cinsiyetlerine özgü biçimlerde davranmayı öğrenmekle yetinmemekte, bunun yanı sıra cinsiyet rollerine uygun önyargıları da edinmektedir (Vatandaş, 2007).

Piaget'in kuramına göre Duyu Motor Dönemi, 0-2 yaş arasını kapsamaktadır (Ummanel ve Dilek, 2016). En kritik öğrenmeler bu evrede kazanılmaktadır. Bebek duyuusal motor döneminde gerek duyuları gerekse motor becerilerini kullanarak çevreyi tanımaya ve anlamlandırmaya çalışmaktadır. Çocuk dönemin başlangıcında kendisini diğer nesnelerden ayıramamaktadır. İşlem Öncesi Dönem ise 2-7 arasını kapsamakta, bu dönemde kendi içerisinde iki aşamada incelenmektedir. Bu aşamalar Sembolik Dönem (2-4) ve Sezgisel Dönem (4-7) olarak ikiye ayrılmaktadır. Sembolik Dönem içerisindeki çocuk, karmaşık kavram ve ilişkileri anlamlandıramamakta, tek

bir özelliğe odaklanmaktadır. Sezgisel Dönemde ise çocuğun taklit becerileri gelişmiştir. Çocuk ebeveynlerinin ev içerisinde aldığı rolleri taklit etmekte, bu davranışları oyunlarında yansıtmaktadır. Çocuk henüz korunum kavramını tam olarak kazanmamış, nesnelerin görünüşünün değiştiğinde, miktarının da değiştiğini düşünmektedir (Başkale ve Bahar, 2008). Piaget İşlem Öncesi Dönemde ayrıca merkeze yönelme kavramını ele almıştır. Merkeze yönelme, çocuğun bir olay ya da durumun belirgin özelliklerini esas alarak, bu özelliğe ilişkin sonuçlar çıkarması olarak tanımlanabilir. Piaget kızının kardeşini bornozla gördüğünde tanımadığını ancak kardeşinin bornozu çıkarıp normal elbise giydiğinde tanıdığını belirtmiştir. Piaget'in kızı bu süreçte bornoza odaklanmaktadır (Yorbık, 2008; Akt: Zembat ve Keleş, 2012). Somut işlemler (7-11) ile çocuk, mantıksal ilişkiler kurmaya, sınıflandırma yapmaya başlamaktadır. Bu dönemin somut olarak adlandırılmasının başlıca nedeni, çocukların somut olarak tutulabilen nesneler hakkında düşünebilmeleri ve işlem yapabilmelerinden kaynaklanmaktadır. Somut İşlemler Döneminde ayrıca korunum kavramı da kazanılmaktadır. Piaget'e göre korunum kavramını kazanan çocuk, bir nesnenin şeklinin değişmesine rağmen aynı kaldığının bilincindedir (Millî Eğitim Bakanlığı, 2011). Çocuk korunumu kazanmakla birlikte cinsiyetin görünümüne ve değişime bakılmaksızın dönüşümsüz olacağını öğrenmektedir (Arthur, Bigler ve Ruble, 2009; Akt: Zembat ve Keleş, 2012). Soyut İşlemler Dönemi ile çocuk artık soyut düşünebilmekte, mantıksal çıkarımlar yapmaktadır.

Piaget'in kuramına dayanan, Kohlberg'in Bilişsel Kuramı ise, cinsiyet rollerinin, bilişsel süreçlerin etkisi altında, çocukluktan beri süregeldiğini açıklamaktadır. Kohlberg, bu süreci üç ayrı dönemde ele almaktadır. (Kohlberg, 1966; Akt: Altın, 2014). Dönemler araştırmanın "Cinsel Kimlik Gelişimi" başlığı altında açıklandığından dolayı bu bölümde dönemlere detaylı olarak yer verilmemiştir.

2.4.4 Toplumsal Cinsiyet Şeması Kuramı

Şema, bilişsel yapılar olarak tanımlanmaktadır. Birey şemaları ile algılarını organize etmekte, onları yönlendirmektedir. Şemaya gelen bilgiler özümser, sınıflandırılır ve diğer bilgiler ile ilişkilendirilir. Birey bilgiyi toplumsal cinsiyet şemasına göre özümseyerse, çeşitli kategoriler oluşturur (Örneğin; kadınsı ve erkeksi gibi) ve bu kategorilere göre çeşitli özellikleri kadınsılık ya da erkeksilikle ilişkilendirir (Örneğin; nazik ve bülbul kavramlarını kadın şemasına, atılgan, kartal gibi kavramları ise erkeksi kategoriye kodlama) (Dökmen, 2009).

Sandra Bem tarafından geliştirilmiş olan Toplumsal Cinsiyet Şeması Kuramı, çocukların cinsiyetlerine yönelik tercih ve davranışlarını, çevredeki kişiler aracılığıyla edindiklerini belirtmektedir. Nesne, olay gibi çeşitli şemalar ile birey günlük hayatını ve eylemlerini organize etmekte, bilgilerini sınıflandırmaktadır (Nielsen, 1990). Toplumsal Cinsiyet Şeması Kuramı, Sosyal Öğrenme Kuramı ile Bilişsel Gelişim Kuramı'nın çeşitli öğelerinin bir araya getirilmesiyle ortaya çıkmıştır (Akgül Gök, 2013). Toplumsal Cinsiyet Şeması Kuramı, kültürün etkisinin sonucunda, dünya üzerinde kadın ve erkek olarak iki ayrımın olduğunu belirtmektedir. Çocuk, kadın ve erkek ayrımını yapmaya başladığı anda, cinsiyetlere özgü kalıp yargıların ve davranışların olduğunu önce bilişsel süzgecinden geçirmekte daha sonra çeşitli anlamlar yükleyerek, cinsiyetine uygun davranışlar ile sergilemektedir (Aydoğdu, 2017).

Bem Cinsiyet Ayrışması/ Tipleşmesi Kuramı için bir ölçek geliştirmiştir. Bu ölçekte kadınsı ve erkeksi özellikler dört başlık altında ele alınmıştır.

- Kadınsı: Daha çok kadınsı özelliklere sahip olan, erkeksi özellikleri az taşımakta olan bireyler.

- Erkeksi: Eril özelliklere sahip olan, dişil özellikleri daha az taşımakta olan bireyler.
- Androjen: Eril ve dişil özellikleri bir arada ve eşit düzeyde taşımakta olan bireyler.
- Belirsiz Cinsiyet Tiplemeşi: Erkeksi veya kadınsı özellikleri az taşımakta olan bireyler (Bilgili, 2016).

2.4.5 Sosyal Rol Kuramı

Sosyal rol, toplum tarafından tanımlanmış, kişinin statüsü göz önünde bulundurularak yapmak zorunda olduğu davranışlar, öğrenilmiş tepkimeler olarak açıklanmaktadır. Sosyal rol zorunluluğunun temeli ise toplumsal gelenekler ve kurallardır. Sosyal Rol Kuramı, sosyal tutum ve davranışlarda görülen kadının ve erkeğin sahip olduğu farklılıkların, erkeğin ve kadının farklı sosyal roller üstlenmesinden kaynaklandığını belirtmektedir (Eagly ve arkadaşları, 2000; Akt: Güldü ve Kart, 2009).

Eagly, kadın ve erkeğe statü ve hiyerarşik yapılarda farklı konumlar verildiğini belirtmiştir. Erkekler bu hiyerarşik yapıda daha yüksek statüde olan bir noktada rol almıştır. Kadın ve erkeğin sahip olduğu bu farklılık, sosyal rolleri de etkilemiş ve farklı sosyal rollerin doğmasına sebep olmuştur. Sosyal Rol Kuramına göre kadın daha yüksek statüde bir role sahip olursa, cinsiyet farklılıkları azalacaktır. Ev içinde (örneğin; çocuk bakımı, yemek yapma vb.) ve ev dışındaki (çalışma hayatı, meslek seçimi vb.) rollerin toplum tarafından, kadın ve erkeğe eşit olarak dağıtılması durumunda cinsiyete yönelik kalıp yargıların oluşması engellenecek veya oluşan kalıp yargıların kaybolması sağlanacaktır (Eagly ve Steffen, 1984; Akt: Karagöz, 2021).

2.4.6 Feminist Kuramlar

Kadınlar, cinsiyetleri nedeniyle çeşitli ayrımcılıklara ve eşitsizliklere maruz kalmaktadır. Cinsiyete yönelik bu ayrımcılığın ve eşitsizliğin engellenmesi adına ise “feminizm” adı altında çeşitli çabalar sergilenmektedir. Feminist Kuram, çeşitli disiplinler aracılığı ile varlığını sürdürmekte, cinsiyet hiyerarşisine karşı çıkmaktadır. Cinsiyet hiyerarşisinin ise belirgin olarak görüldüğü kurumlardan biri ailedir. Feminist Kuramlar, aile kurumunda yapılan iş bölümlerinin cinsiyete yönelik dağıldığını ve bu dağılımın kadının aleyhine bir sömürü olduğunu belirtmektedir. Feminist Kuram, kadın üzerinde erkeğin koca ya da baba olarak çeşitli baskılar kurduğunu belirtmektedir. Kadın üzerinde oluşturulan bu baskı kültürün etkisi ile çocukluktan beri bireye aktarılmakta ve kadına yönelik roller, çeşitli vasıtalar (aile, eğitim ve çevre gibi) aracılığıyla öğretilmektedir (Kaya, 2014).

2.4.7 Sosyo-Biyolojik Kuram (Evrimsel Görüş)

Biyolojik Kuram tarafından cinsiyete yönelik farklılıklar, evrimsel ve genetik durumlar ile açıklanmaktadır. Evrimsel psikoloji, insanın hayatta kalabilmek ve genlerini gelecek nesillere aktarmak adına çeşitli yollar geliştirdiğini belirtmektedir. Bu yollardan biri toplumsal cinsiyet rolleridir. Biyolojik Kurama göre kadınlar üreyen ve besleyen, erkekler ise güçlü ve savaşçı rollerini benimsemiştir. Erkekte sperm sayısının fazla, kadında ise yumurtanın sınırlı sayıda olması ve yumurtaya zor ulaşılması, toplumsal cinsiyet rolleri açısından farklılık oluşturmuştur. Bu da kadının nazlı ve seçici, erkeğin ise saldırgan ve aceleci rolünü üstlenmesini sağlamıştır. Biyolojik Kurama göre kadın çocuğa bakan, besleyen, ilgilenen ve koruyandır; erkek ise kadının çocuğa bakım vermesinin yeterli olması koşuluyla daha çok eş arayacak, daha çok döl üretecektir. Bu durumda erkeğin sadakatsiz olması da evrimsel bir sonuç olarak açıklanmaktadır (Dökmen, 2009). Kadınlar eşlerini seçerken, yavrularının

hayatta kalabilmesi için güçlü erkekleri, erkekler ise soylarını devam ettirebilmek adına, sağlıklı ve üreyen kadınları seçmektedir. Bu durum günümüz cinsiyet rollerinin temelini oluşturmaktadır (Çavdar, 2013).

Biyolojik Kuram, kadın ve erkeğin farklı biyolojik özelliklere sahip olduğunu belirtmektedir. Beyin yapısına vurgu yapan yaklaşımlarda, kadının ve erkeğin farklı beyin yapılarında olduğu belirtilmekte ve bunun neticesinde kadın ve erkeğin farklı bilişsel işlevlere sahip olduğu açıklanmaktadır (Dökmen, 2009). Bunun yanında toplumsal cinsiyet farklarına etki eden etmenlerden biri cinsiyet hormonlarıdır (Udry, 1994). Yapılan bir araştırmada androjen hormonunun fazla olduğu kız çocukları daha erkeksi davranışlar sergilemekte, oyun arkadaşı olarak erkekleri seçmektedir. Kız çocuklarının ev işinden ziyade mesleğe yöneldiği, bebeklere ilgi göstermediği belirlenmiştir. Fakat bu bulguların sadece hormonlara bağlı olmadığı, ailelere de bağlı olabileceği çalışmada belirtilmiş ve eleştiri konusu olmuştur (Dökmen, 2009). Kız ve erkek çocuklarda erken yaşlarda davranış farklılıkları gözlenmektedir. Kadın ve erkek cinsiyetinde çocukları olan ebeveynlerin, farklı bir yaklaşımda bulunmamasına rağmen kız ve erkek çocuklarının farklı ilgi ve tercihleri olduğu görülmüştür. Kız çocukları daha çok bebek ve yumuşak oyuncakları tercih etmekte; erkek çocukları ise daha çok silah ve arabalara ilgi göstermektedir. Kızlar daha çok dokunma, sarılma, öpme gibi davranışlarda bulunurken; erkek çocuklar atlama, koşma, güreşme eğilimi göstermektedir. Erkekler daha çok lider olmaya çalışırken, kız çocuklarında böyle bir durum belirgin olarak gözlenmemiştir (Eşel, 2005).

2.5 Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Algıların Oluşmasında Etkili Etmenler

2.5.1 Aile

Aile, Arapça kökenli bir kelime olup, evlilikle veya kan bağı ile oluşan, karı-koca, çocuk, kardeş vb. üyeleri içeren, toplumun en küçük bütünüdür. Geleneksel tanımlara göre anneden babadan ve çocuktan oluşan topluluğa çekirdek aile; anne, baba, çocuk ve büyük ebeveynler gibi kan bağı olan akrabaların oluşturduğu topluluğa ise kalabalık veya geniş aile denmektedir (Usta, 2018). Geleneksel tanımlamalarının yanı sıra günümüzde aile sadece kan bağı ile oluşmamakta, yasal veya duygusal bir bağla oluşan en küçük toplumsal birim aile olarak tanımlanmaktadır.

Aile, çocuğun kişiliğinin şekillenmesinde, çevresiyle sosyal etkileşimi sağlamasında olumlu ve olumsuz etkilerde bulunan ilk toplumsal kurumdur. Çocuğun gelişimi ve eğitiminin şekillenmesinde önemli olan bu kurum, ilk öğrenmelerinde gerçekleştiği ortamdır (Çakmak, 2010). Çocuk, doğumla beraber aile içerisindeki yaşantıları yoluyla çeşitli kavramları öğrenir ve bu kavramlara yönelik deneyimler edinir. Cinsiyete yönelik kavram ve rollerin kazanılmasında anne baba faktörü önemlidir. Çocuk, toplumsal cinsiyete yönelik rol ve bakış açıları doğrultusunda çeşitli tutum ve davranışları aile ortamında edinmektedir. Aile, toplumsal cinsiyete yönelik davranışların temelini oluşturmaktadır (Akgül Gök, 2013). Çalışmanın izleyen bölümlerinde ailenin toplumsal cinsiyet algıları üzerindeki etkileri detaylandırılarak inceleneceğinden bu bölümde detaylı açıklama yapılmamıştır.

2.5.2 Okul ve Arkadaş Grupları

Okullar, çocuğun zamanın büyük bir kısmını geçirdikleri mekanlardır. Bunun yanı sıra çocuğu hayata hazırlamak gibi önemli roller üstlenmektedir. Eşitlikçi bir ilke benimseyen okullar, eşitlikçi bir toplumun oluşmasına da katkı sağlayacaktır. Eşitliği

benimseyen bir okulda, kız öğrenciler kendine güven duymakta, kendini iyi bir şekilde ifade etmekte, toplum içerisinde daha çok söz hakkı almakta ve kararlara etkin bir şekilde katılmaktadır. Aynı şekilde erkek öğrencilerde sosyal olmayı, sağlıklı ilişkiler kurmayı, çevresindeki bireylerin ihtiyaçlarına duyarlı olmayı öğrenmektedir. Saldırgan olmadan duygu ve düşüncelerini ifade edebilmektedir (Millî Eğitim Bakanlığı, 2016). Okul ortamı içerisinde akran grubu ile iletişime geçen çocuk, cinsiyete yönelik rolleri daha çok pekiştirecek ve içselleştirecektir (Akkaş, 2019).

Akran grupları, çocuğun cinsiyetine yönelik davranışını desteklemektedir. Çocuklar genelde oyun gruplarında kendi cinsiyetinden bireyler ile oyun oynamayı tercih etmekte, oyunlarını cinsiyetlerine göre düzenlemektedir. Karşı cinsten akranlarının oyunlarına katılan çocuklar; hem cinslerinin oluşturduğu gruba alınmak istenmez veya kendi cinsiyetlerine yönelik oyunları oynaması doğrultusunda uyarılırlar (Çelik Demirtaş, 2019). Görüldüğü gibi, okul yaşantısının toplumsal cinsiyet eşitliği açısından nasıl yapılandırıldığı ve okul ortamında kendi cinsinden ve karşı cinsten akranlarla kurulan ilişkilerin niteliği, çocuklarda toplumsal cinsiyet rollerinin benimsenmesinde önem taşımaktadır.

2.5.3 Medya/ Kitle İletişim Araçları

Çocukların toplumsal cinsiyet ile ilgili düşüncelerinin şekillenmesini sağlayan diğer bir unsur, cinsiyete yönelik rollerin çocuğa nasıl sunulduğudur. Bu rollerin sunumunda kitle iletişim araçları önemli bir rol almaktadır. Özellikle kitle iletişim araçlarının içerisinde sıkça yer alan reklamlar çocuğa cinsiyeti ile ilgili çeşitli davranış kodları iletmekte, reklamların içerisinde bulunan çeşitli bilgiler çocukların kimliklerinin oluşumunu ve davranış biçimlerini şekillendirmektedir (Gündüz Kalan, 2010). Kitle iletişim araçları içerisinde yer alan reklamlar aracılığıyla bireylere toplumsal cinsiyete yönelik bazı roller aktarılmaktadır. Örneğin, aşırı duygusal içeriğe

sahip bir reklam filmi hazırlanmaktaysa, erkek bu role uygun görülmez çünkü erkek için cinsiyet rolleri bağlamında ağlama davranışı sınırlandırılmıştır. Duygusal sahneler ve ağlama edimi kadına uygun görülmekte, erkek ise daha çok mücadele, kahramanlık gerektiren konularda rol almaktadır. Elinde silah, at üstünde koşan bir karakterin rolü kadının görüntüsüne uygun görülmemekte, bu roller erkeğe verilmektedir (Özdemir, 2010). Kadınlara ise reklamlarda saçlarında bigudileri olan, fasulye ayıklayan, ellerinde salça kavanozu bulunan ve genellikle komşusu ile balkondan balkona “laf yetiştirmekte” olan, “ev hanımı” görüntüsü verilmektedir (Hekimoğlu, 2019).

Televizyon, sinema ve radyo gibi kitle iletişim araçları bireylerin cinsiyetlerine karşı oluşturduğu kalıp yargılarda önemli bir rol oynamaktadır. Bireyler çok küçük yaştan itibaren bu kitle iletişim araçlarına maruz kalmakta ve kalıp yargılarını model alma yolu ile içselleştirmektedir. Ayrıca farklı biçimlerde bireylerin karşısına çıkan reklamlarla da cinsiyete dair kalıp yargılar oluşmaktadır. Örneğin, reklamlarda yansıtılan anne figürü daha pasif ve ev içi sorumluluk üstlenen bir birey olurken, baba figürü ise ücret karşılığı çalışılan iş yaşamında daha aktif bir birey olarak gösterilmektedir. Bu durum kız çocuklarının dünyasını evde evcilik ile erkek çocukların dünyasını ise daha çok aktif olarak dışarıda oynanan oyunlarla inşa etmesine neden olmaktadır. Böylece çocuklar toplumsal kalıp yargılarını oluşturan bir zincirin halkaları olmakta ve çeşitli yaşantılarla cinsiyetlerine dair belirlenen kalıpları pekiştirmektedirler (Gündüz Kalan, 2010).

Kitle iletişim araçlarında kadın ve erkek çeşitli temsiller ile yer almakta ve bu temsiller toplum tarafından kadına yüklenen roller ile özdeşleşmektedir. Özellikle kitle iletişim araçlarında geleneksel kadın kimliği pekiştirilmektedir. Bu pekiştirme kadının fedakâr bir eş, hanımefendi, çocuğun annesi gibi vurgulamalarla gün yüzüne çıkmasına, kimi zaman ise cinsel bir obje olarak yansıtılmasına neden olmaktadır. Bu

içerikler ile medya, kadın kimliğini cinselliği ile öne çıkarmakta, toplumun kadına karşı olumsuz bir algı oluşturmaya katkı sağlamaktadır (Söğüt, 2019). Kitle iletişim araçları vasıtasıyla bireylere çeşitli iletiler sunulmakta, bireylerin cinsiyete yönelik kalıp yargılar geliştirmesini kolaylaştırmaktadır. Kadın ve erkek ne yapması veya ne yapmaması gerektiğini kitle iletişim araçları ile öğrenmektedir. Bireylere cinsiyete yönelik roller ile ilgili çeşitli öğreti sunan, kitle iletişim araçlarından biri de televizyonlardır.

Televizyon, toplumlarda yaş, cinsiyet, eğitim düzeyi veya bir sınıf gözetmeksizin herkes tarafından tüketilen, önemli ve etkili bir kitle iletişim aracıdır (Yüksel, 1999). Televizyon, insanları eğlendirmenin yanında şekillendirmek üzerinde de etkilidir. Televizyon aracılığı ile insanlar, bazı yaşam tarzlarını benimsemekte ve yine televizyon, toplulukları çeşitli durumlarda yönlendirmektedir (Söğüt, 2019). Televizyon içerisinde yer alan karakterler ve durumlar bireylere rol model oluşturmakta, öykünmeler yoluyla bireyleri etkilemektedir. Farklı konular içerisinde yedirilen stereotiplerde bireylerin, cinsiyetçi rolleri normalleştirmesini sağlamaktadır (Gürer ve Gürer, 2020).

2.5.4 Oyun ve Oyuncak Seçimi

Gerçek hayatın bir parçası ve çocuk için en etkin öğrenme süreci olan oyun, belli bir amaca yönelik olarak ya da olmayarak, kurallı veya kuralsız bir şekilde gerçekleştirilir. Çocuğun her koşulda isteyerek ve hoşnutlukla yer aldığı bu süreç fiziksel, bilişsel, dil, duygusal ve sosyal gelişimin temelini oluşturmaktadır (Kargı, 2007). Oyun, çocuğun çeşitli deneyimler edindiği, eğlenerek geliştiği, toplumsal davranışları öğrendiği önemli bir süreçtir. Çocuk, oyun ile gerçeğe uyum göstermekte, günlük yaşam rollerini oyun aracılığı ile pekiştirmektedir. Oyun sürecinde ebeveynler, çocuk için önemli bir rol modelidir. Ebeveynlerin, günlük yaşam içerisindeki davranış

şekilleri, beğendiği veya kullandığı araçlar, pratikler, çocuk tarafından algılanmakta ve çocuğun oyun tercihlerini etkilemektedir (Göktaş, 2020). Ebeveynlerini rol model alan çocuk, oyunlarında da sık sık bu davranışları ortaya çıkarmaktadır. Kız ve erkek çocuklarının, birlikte oynadığı oyunlarda kız çocukları genelde anne rolü üstlenmekte, baba rolü ise erkek çocuk tarafından canlandırılmaktadır (Yogev, 2006; Akt: Kaçar, 2019). Erkek çocuklar genellikle oyunlarında, pilot, futbolcu, astronot olmak istemektedir. Ebeveynler tarafından aktarılanlar ve yönlendirmelerde bu şekildedir. Kızlar ise daha çok evcilik oyunları oynamakta, oyuncak olarak ise ev gereçleri, süpürge, tarak, ayna gibi oyun setleri ile oyununu gerçekleştirmektedir. Kız çocukları, oyunlarında annelerinin günlük yaşamdaki simülasyonu olmakta, bebekleri ile oynarken anne rolünü benimsemektedirler (Yavuz, 2007; Akt: Gündüz Kalan, 2010).

Oyunların cinsiyete göre değişebileceğini gözleyen Dragehjelm, erkek çocukların oyunlarında daha çok taş ve deniz kabuklarını satarak tüccarlık yaptığını, mimar ya da mühendisler gibi kumda çalıştıklarını; kız çocuklarının ise daha çok kumlardan pasta yaparak ev işlerini taklit ettiğini ve sanatsal oyunlarla ilgilendiğini aktarmıştır (Ummanel, 2017).

Çocuğun oyuncak seçiminde de yine ebeveynler etkili olmaktadır. Bazen çocuklarını oyuncak seçiminde özgür bırakmakta, bazen ise çocuğun oyuncak tercihlerine katılmaktadır. Bazı ebeveynler ise bu tercih sürecinde sadece kendi tercihlerini ele alarak çocuğu edilgen bir şekilde konumlandırmaktadır. Ebeveynler, oyuncak seçiminde bazı değişkenleri göz önüne almaktadır. Bunlar çocuğun cinsiyeti, oyuncanın rengi, türü, fonksiyonları gibi faktörlerdir. Çoğunlukla ise oyuncaklar çocuğun toplumsal cinsiyetine uygun seçilmektedir (Özer ve Akgül, 2021).

Günümüzde oyuncak endüstrisi içerisinde çocuğun cinsiyetine yönelik oyuncakların yelpazesi oldukça geniştir. Oyuncak mağazaları, çocuğun cinsiyetine

göre farklı bölümlere ayrılmakta, kız çocuklarına ayrılan kısımda daha çok pişirme araçları, bebek, evcilik oyuncakları ve temizlik malzemeleri bulunmaktadır. Bu oyuncaklar, kız çocuklarının gelecekte kullanması beklenen araçlardır. Erkekler ayrılan bölümlerde ise daha çok silah, araba ve iş makineleri gibi oyuncaklar bulunmaktadır. İşte oyuncaklardaki bu ayrım ve çocuklarında tercihlerinde ortaya çıkan bu eğilim toplumsal cinsiyetin bir sonucudur. Cinsiyet ayrımının yapılmadığı oyuncaklar ise daha çok bilişsel gelişimi destekleyecek, zekâ ve okuma becerisine katkı sağlayacak oyuncaklardır (Göktaş, 2020).

2.5.5 Çocuk Kitapları

Çocuk kitapları, cinsiyete yönelik ideolojiler ve senaryolar da dahil olmak üzere, yaşanılmakta olan kültürün değer ve inançlarını içerisinde barındırmaktadır. Çocuk, okumayı öğrenmeye başladığı anda kendi kültürünü de öğrenir. Sosyalleşmenin bir parçası da okumayı öğrenmektir. Okumak, kültürün nesillerden nesillere aktarılmasını sağlayan, önemli bir mekanizmadır (Batmaz, 2021). Çocuk okudukça veya ona aktarılan hikayeleri dinledikçe cinsiyetine yönelik çeşitli değerleri, çeşitli kalıp yargıları ve çeşitli cinsiyetçi söylemleri edinmektedir. Örneğin, okuduğu bir hikâyeye de ya da dinlediği bir masalda kadın cinsiyetine sahip karakterin edilgen bir şekilde kurtarılmayı beklemesi veya erkek karakterin güçlü, kurtarıcı bir rol ile aktarılması çocuğa kadın ve erkek cinsiyetine yönelik kalıp yargılar, cinsiyetçi tutumlar aktarmaktadır.

Bağçeli Kahraman ve Özdemir (2019) yaptıkları araştırmada, resimli çocuk kitaplarının cinsiyetçi kalıp yargılara sahip olup olmama durumunu incelemişlerdir. Araştırmada cinsiyetçi kalıp yargılar meslek, kişilik özelliği, ilgi, kıyafet, bulunduğu mekân gibi faktörlere göre incelenmiştir. Araştırma bulgularında toplumsal cinsiyete yönelik olumlu ifade ve görsellere rastlansa da bu durum oldukça az görülmüştür.

Mesleklerin dağılımları, kadının ev içi, erkeğin ev dışı konumlarda gösterilmesi, kadınların pembe; erkeklerin mavi kıyafetlerle resmedilişi incelenen kitapların içerisinde toplumsal cinsiyete yönelik kalıp yargıların olduğunu göstermiştir. Özellikle yapılan işlerde kadının ev işi ile ilgilenmesi, yemek yapması ve çocuğun bakımını üstlenmesi; erkeğin ise tamir gibi işleri üstlenmesi, görev paylaşımlarında da toplumsal cinsiyete yönelik kalıp yargıların olduğunu göstermektedir.

Gürşimşek ve Günay (2005) çocuk kitaplarından cinsiyet rollerinin ele alınışın inceledikleri çalışmalarında; kitaplarda yer verilen dilsel ve dil dışı mesajların toplumsal yargıları ve inanışları değiştirmekten çok, var olan bilgilerin öğretilmesine ve toplumsal aktarıma yönelik olduğunu belirlemişlerdir. Çalışmada kitaplarda ele alınan cinsiyet rollerinin, çocuklarda kalıp yargılar oluşturacak nitelikte olduğu vurgulanmıştır.

2.6 Ailede Cinsiyet Sosyalleştirme Süreci ve Çocukta Toplumsal Cinsiyet Algısının Gelişimi

Bireyler yaşamlarının daha ilk yıllarında cinsiyetine özgü pek çok öğretilere maruz kalmakta, bu öğretileri benimsemekte ve davranışlarına şekil vermektedir. Hayatın ilk yıllarıyla sınırlı kalmayan, bireyin doğumuyla başlayan ve bütün hayatına etki eden gelişim sürecinin ilk penceresi aile tarafından açılmaktadır. Ailenin varlığı çocuk için güvenin ve gücün esas varlığını oluşturmakta, ebeveynler çocuklar için ilk eğitimciler olmaktadır (Arabacı, 2017). TDK tarafından “Anne ve baba olma niteliği” şeklinde tanımlanan annelik ve babalık sözcüğü, roller esasıyla incelendiğinde iki ayrı görüşte ele alınmaktadır. Bu görüşler “geleneksel ve eşitlikçi” olmak üzere iki başlık altında toplanmıştır. Anne ve babalık ilk olarak geleneksel cinsiyet anlamında ele alındığında ortaya cinsiyete yönelik farklılıklarda daha güçlü ve katı bir inanış şekli görülmektedir (Akar ve Aksoy, 2018).

Çocuk, gelişim süresince toplum tarafından kodlanan ve aile aracılığıyla yüklenen değer yargılarıyla nasıl bir erkek veya kadın olması gerektiğini öğrenmek için eğitime başlar. Bu eğitim ile çocuğa cinsiyetine uygun roller ve değer yargıları benimsetilmeye başlanır. Geleneksel cinsiyet rollerinin egemen olduğu toplumlarda erkek çocuğu, güçlü, cesur, dışa dönük, hakkını yedirmeyen, girişken ve yılmaz olmalıdır. Mücadele ve avcılık, toplumlarca gelenek olarak erkeğe yüklenmekte ve bu geleneğin erkek tarafından devam ettirilmesi beklenmektedir. Geleneksel toplumlara göre erkek kavga etmeyi bilen, sert, yöneten, korkusuz, atak ve egemen olmalıdır. Erkek kimliği için arzulanan budur. Bu değerler aktarılırken oyuncaklar, kıyafetler ve seçimler bu doğrultuda belirlenir. Cinsiyetine yüklenen değerler ile bireyler, yapabildiği veya yapamadığı şeyler için kimi zaman yüreklendirilmekte kimi zaman ise cezalandırılmaktadır. Kızlara ise nazlı olmak, çekingen davranmak, güzellik, naziklik, evini benimseyen, yardım etmeye her zaman gönüllü olan, fedakâr bir kimlik imgesi çizilmektedir. Atılgan olmama, düşüncelerin yüksek ses ile ifade edilmemesi de beklentiler arasındadır. Görüldüğü üzere hem kadına hem de erkeğe çeşitli roller ve değerler sunulmakta, bireylerin bu rol ve değerler ekseninde sosyalleşmesi beklenmektedir (Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetin Önlenmesi Projesi, 2013).

Cinsiyete yönelik geleneksel rollerin değişime uğraması ile aile içi roller yeniden tanımlanmakta ve cinsiyete yönelik rollerin daha eşitlikçi bir hale geldiği görülmektedir. Aile yapısının değişimi ve modernleşmenin getirileriyle çocukluğa bakış açısında, çocuğun değerinde ve ebeveyn rollerinde yeniden tanımlanmaya gidildiği görülmektedir.

Çocuğun cinsiyet sosyalleştirme sürecinde büyük bir etken olan aile, çeşitli davranış, tutum ve uygulamalar ile çocuklarının toplumsal cinsiyete yönelik algılarını etkilemektedir. Çocuğun cinsiyetine yönelik algılarını etkileyen durumlardan ilki,

ailenin sahip olduğu ve sergilediği tutumlardır. Bazı ailelerin tutumları, kadına yönelik cinsiyet rollerini keskin ve sınırlı bir çizgiyle ayırmakta bazı aileler ise rolleri eşit paylaşmakta ve modern bir yaklaşım sergilemektedir. Ebeveynlerin tutumları neticesinde çocuk ya eşitlikçi bir tutumu içselleştirmekte ya da aktarılan cinsiyetçi tutum ile yaşamını sürmektedir. Bu nedenle ailelerin tutumları çocukların cinsiyet rollerine yönelik algılarını önemli ölçüde etkilediği, ebeveynlerin tutumlarının yönlendirici olduğu belirtilmektedir (Bulut, 2019). Ailenin çocukları doğmadan önce cinsiyetine yönelik beklentileri (örneğin; babanın erkek ya da kız çocuk istemesi) kız çocuğunun erkeksi davranışlar geliştirmesine, erkek çocuğun ise kız gibi yetişmesine sebep olmaktadır (Baran, 1995).

Ailenin çocuklarının cinsiyetlerine yönelik bazı ayrımcı uygulamalar sergilediği görülmektedir. Örneğin aile kız için en uygun yerin ev olduğunu düşünmekte, erkeği ise ev dışı ortamlarla ilişkilendirebilmektedir. Aileler, kız çocuğunun kısıtlanması, erkeğin ise serbest yetiştirilmesi gerektiği ile ilgili bir anlayışa sahip olabilmektedir. Bazı ailelerde erkek çocuğa sahip olmanın önemli, kız çocuğuna şiddet uygulamanın normal olduğu görülmektedir (Can, 2014).

Toplumsal cinsiyetin aile içerisindeki tartışmalarını etkileyen önemli bir durum ise toplumsal cinsiyete yönelik ev içindeki iş bölümüdür. Toplumsal cinsiyete dayalı iş bölümü, ev içerisindeki paylaşılan rolleri düzenlemektedir. Bu roller, bebek bakımı, temizlik, yemek hazırlığı, aile geçimi ve bazen de ev içerisinde yaşamakta olan yaşlıların bakımını da kapsamaktadır (Bozok, 2018). Eşler arasındaki ilişkilerde daha çok görev ve sorumluluklara göre kurulmakta, erkek evin geçimini sağlamak, eve ekmek getirmek ile sorumluyken; kadın, anne olma, bakım verme ve yemek yapma gibi ev içi faaliyetleri gerçekleştirmektedir (Dedeoğlu, 2000). Çocuk, aile içerisindeki

bu rolleri gözlemlemekte ve rol model almakta, cinsiyete yönelik algılarını ebeveynleri tarafından gerçekleştirilen sorumluluk ve görevler üzerinden edinmektedir.

Toplumsal cinsiyet ile ilgili eşitsizliklerin büyük bir nedeni de basit gibi görülen ve aileler tarafından sıkça kullanılan cinsiyetçi günlük konuşma dilinden kaynaklanmaktadır (Usta, 2018). Çocuklar tarafından evde gözlenen ve ailelerden model alınan günlük dil, çeşitli cinsiyetçi söylemler içermektedir. Örneğin, “Kadının sırtından sopa, karnından sığa eksik olmamalı” sözü ile kadına atfedilen değer, “elinin hamuru ile erkeğin işine karışma” sözü ile kadına ve erkeğe yönelik bakış açıları görülmektedir. Bunun yanı sıra “evi ev eden avrattır” sözü ile kadının yerinin ev olduğu, “er olan ekmeğini taştan çıkarır” sözü ile erkeğin görevinin para kazanmak olduğu görülmektedir. Bu ve bunun gibi pek çok cinsiyetçi söylem günlük dile aktarılmıştır. Bu tür söylemlerin yoğun olduğu bir evde doğan çocuk, cinsiyetçi söylemleri duyarak kadın ve erkeğin konumu ve görevleri hakkında çeşitli öğrenmelere maruz kalacaktır (Güden, 2006).

Aile içindeki karar mekanizmaları, çocuğun toplumsal cinsiyet rollerine yönelik algısına etki etmektedir. Günümüzde tüm toplumlarda karar vericilerin önemli bir kısmını erkekler oluşturmaktadır (Ruxton, 2004; Akt: Sayer, 2011). Ev içinde alınan kararlarda kadının ve erkeğin katılımının ne düzeyde olduğu, ev içindeki kararlarda baskın olan ebeveynin kim olduğu da cinsiyete yönelik algıların oluşmasında önemli bir etkidir. Ev ile ilgili işlerde kadınlar, dışarı ile ilişkilerde ve satın alma gibi durumlarda ise erkekler söz sahibi olmaktadır (Eken, 2006). Erkek ev içerisinde eşine hiç söz tanımıyor ve evi tek başına idare ediyorsa, kadın eş ve anne olarak yok sayılmaktadır. Bu durumda kadın köle gibi görülmekte ve çocuklar için olumsuz bir örnek teşkil etmektedir. Bu ortamda yetişen çocuklar olumlu bir model

almaz, erkek çocuk cinsiyeti ile kabadayılık davranışını pekiştirirken, kız çocuk ise annesinin ezilmiş kimliğini benimseyebilmektedir (Baran, 1995).

Toplumsal cinsiyet rollerinin aktarılmasında bir vasıtada kardeşlerdir. Çocuğun toplumsal cinsiyete yönelik algılarında bir kardeşe sahip olup olmadığı ve kardeşinin cinsiyeti etkilidir (Yağan Güder, Güler Yıldız, 2016). Kardeşler birbirlerine, cinsiyetlerine yönelik davranışlarda rol model olabilmektedir. Bu sebeple kız veya erkek çocuğunun kardeşi ile ilişkisi önemli görülmektedir. Çocuk için büyük kardeş rol model olmakta, çocuğu düşünce ve davranışları ile etkilemektedir (Akgül Gök, 2013).

Ailenin ev içerisinde hazırladığı ortamlar, çocukların toplumsal cinsiyete yönelik algılarında etkili olmaktadır. Örneğin kız çocuğunun odası genelde pembe ve tonları ile boyanmakta ve bu renkler doğrultusunda tasarlanmaktadır (Aymaz ve Polat, 2020). Erkek çocuklar için ise mavi renkler kullanılmaktadır. Oda içerisinde bulunan perde, nevresim, yatak örtüleri hatta çocuğun oyuncakları da bu renkler doğrultusunda seçilmekte ve odaya yerleştirilmektedir. Bu kalıp yargıların etkisi ile çocuklar doğal olarak pembe rengin kızlara ait bir renk olduğunu; mavi rengin ise erkeğe özgü olduğuna dair düşünceler edinmektedir (Özaslan ve arkadaşları, 2018).

Bireyler yaşam içerisinde var olmak, kabul edilmek ve onaylanmak ister. Takdir duygusu bireyin seçimlerine, tercihlerine ve kararlarına etki eden önemli bir durumdur ve bu duygu cinsiyet rollerinin edinilmesinde oldukça etkilidir (Uğurlu, 2015). Birey toplum tarafından dışlanmamak, toplumda bir yer edinmek ve takdir edilmek adına davranışlarını biçimlendirmekte ve inançlarını da buna göre şekillendirmektedir. Takdir edilme duygusu yetişkinlerden ziyade çocuklarda daha fazladır. Anlamak ve anlamlandırmak için dönütlere ihtiyacı olan çocuk gerek ailesi

gerekse bulunduğu toplumun beğenisini ve onayını almak için cinsiyetine yönelik rolleri benimseme çabası göstermektedir (Kılıç ve arkadaşları, 2014).

2.7 Cinsiyete Dayalı Kalıp Yargıların Oluşumu ve Toplumsal Cinsiyete Dayalı Ayrımcılık

Toplumsal cinsiyet kalıp yargıları, toplumsal yaşam tarafından bireye öğretilen inanç ve değer sistemi olarak tanımlanmaktadır. Bu inanç sistemi ile birey, kadın ya da erkek olarak nasıl davranması gerektiğini veya nasıl davranmaması gerektiğini öğrenir. Zamanla toplumsal değerler içerisinde bu davranışları içselleştiren birey, çevresinin de bu öğretilere uymasını beklemektedir. Toplumsal cinsiyet kalıp yargıları ile birey, kadın ve erkek arasında farklılıklar olduğuna dair inançlar geliştirmekte, aynı zamanda bu inançlar aracılığı ile bireyler davranışlarını da biçimlendirmektedir (Ellemers, 2018; Akt: Ünlü, 2021). Çocukluktan itibaren bireye aktarılan bu kalıp yargılar, kadın ve erkek için oluşturulan ön yargılarında oluşmasına olanak sağlamıştır. Kadının bakım vermesi, ev işleri ile ilgilenmesi, erkeğe bağlı, içe kapanık, sessiz, sakin, anlayışlı ve kendinden ödün vermekle yükümlü olması; erkeğin ise evi geçindiren, koruyup kollayan, güç ile ilgili işleri üstlenen, ev ile dışarı arasındaki bağlantıyı kuran, sert ve cesur olması toplum tarafından beklenmektedir. Kadın dışarıda çalışmadığında toplum tarafından yargılanmazken, erkek aynı davranışı sergilediğinde olumsuz tepkilerle karşı karşıya kalmaktadır. Benzer şekilde erkek temizlik ya da yemek yapmadığında bu bir sorun olarak düşünülmezken, kadın bu işleri yapmadığında sorumluluklarını gerçekleştirmediği ve beklentileri karşılamadığı düşünülmektedir (Pehlivan, 2017). Bu ve buna benzer çeşitli beklentilerin oluşmasında cinsiyet kalıp yargıları kavramı etkili olmaktadır.

Toplum tarafından kadın ve erkek bazı roller ile ayrıştırılmıştır. Özellikle ataerkil toplumlarda erkeğin, ailesinin ihtiyaçlarını karşılayabilmesi, geçimi sağlayabilmesi (Bayer, 2020), güçlü olması ve çevresi üzerinde hâkimiyet kurması; kadının ise, insanlar ile iyi ilişkiler kurması, sabırlı, anlayışlı (İmamoğlu, 1991) ve ev ile ilgili konularda sorumluluk sahibi olması beklenir (Şimşek, 2020). Toplum tarafından beklenen roller gerçekleşmediğinde ise bireye çeşitli olumsuz tutum ve davranışlar ile yaklaşılmaktadır. Örneğin, kadınlar kimi zaman bu rollerin ve kalıp yargıların etkisi ile doğuştan sahip olduğu hakları kullanamamaktadır (Güdül, 2010). Örneğin, okumasa da olur düşüncesiyle okuma hakkını, kadının esas görevi anne olmaktır sözüyle çalışma hakkını kimi zaman ise sadece kadın olduğu için yaşam hakkını kaybetmektedir.

Toplum, yıllardır kadın ve erkeğe cinsiyetlerine göre farklı davranmakta, kadın ve erkekten farklı rol, görev ve davranışlar beklemektedir. Toplumun oluşturduğu bu farklılıklar kimi zaman bireylerin kısıtlı bilgisinden, kimi zamanda öğrendikleri kalıp yargılardan etkilenmektedir. Kalıp yargıların öğrenilmesinde ve gelişmesinde medya, okul, sosyal çevre ve kültür gibi pek çok unsur etkilidir fakat en belirleyici olan ailedir (Çelik, 2008). Çocuk, ailesinden kendisine bir rol model belirleyerek, belirlediği kişiyi zamanla gözlemler ve onun toplumsal cinsiyet rollerini edinir.

Toplumsal cinsiyet kalıp yargıları bireylerin yaşam koşullarına ve tercihlerine de etki etmektedir. Birey hangi işi yapmak istediğini, hangi görünümü tercih edeceğini, ne giyeceğini, nasıl konuşması gerektiğini kimi zaman bu kalıp yargıların etkisi ile belirlemektedir. Duygu durumunu ve bu duyguyu nasıl yansıtmaması gerektiğine, nasıl yemek yemesi, nasıl oturması ve kalkması gerektiğine de yine edindiği kalıp yargılar ile karar verir. Bireyler davranışlarının yanı sıra çeşitli rollerinde (örneğin, anne, baba, kardeş gibi) cinsiyete ilişkin kalıp yargıların dayattığı davranışları takınmakta, bazen

bir baba çocuğunu dilediği gibi sevebilmektedir. Kısacası çoğu aile asıl görevini unutmakta, kalıp yargılarının etkisi ile çocuk yetiştirmektedir (Özdemir, 2006).

Toplumsal cinsiyet kalıp yargılarının etkili olduğu bir diğer nokta da bireyin fiziksel duruşu ve görünümüdür. Kalıp yargılar ile kadın ve erkeğin farklı fiziki duruşları benimsemekte olduğu, erkeklerde daha çok açık ve yayılmış bir duruş; kadınların ise daha çekingen, kapalı bir duruşa sahip olduğu belirtilmiştir (Cashdan, 1998; De Lemus ve arkadaşları, 2012). Kalıp yargılar bireyin fiziksel görünümüne etki etmektedir. Bireylerin bakımlı olma durumu, tercih ettiği renkler, kıyafetlerinin kısıklığı-uzunluğu, temizliği gibi durumlar toplumun kalıp yargılarından etkilenmektedir. Örneğin bir kadının kıyafetinin kirli olması kadının titiz olmayışına, erkeğin kıyafetinin kirli oluşu, eşinin veya annesinin titiz olmadığına yorulmaktadır.

Toplum tarafından kabul edilmiş kalıp yargılardan birisi de erkeklerin kadınlardan daha saldırgan olduğu yönündedir. Erkekler tarafından gösterilen saldırgan davranışlar kadınlara kıyasla daha fazla kabul görülmektedir. Kadın ve erkek aynı düzeyde saldırganlık davranışlarında bulunsa da toplum tarafından oluşturulmuş kalıp yargıların etkisiyle kadının gösterdiği saldırganlık düzeyi daha yüksek algılanmaktadır (Dökmen, 2009). Kısacası toplum tarafından oluşturulan kalıp yargılar, bireyleri olumsuz etkilemekte ve toplumsal cinsiyet eşitsizliğini doğurmaktadır. Kişiler çeşitli kalıp yargılar ile karşılaşarak kimi zaman ön yargılar ile kimi zamanda ayrımcılık davranışları ile karşılaşmaktadır. Bireylerin potansiyelleri, kabiliyetleri, yaşam planları olumsuz etkilenmekte ve bireyler kalıp yargıların sonucunda hem psikolojik hem de bedensel olarak olumsuz durumlarla karşılaşmaktadır.

2.8 Alanyazında İlgili Araştırmalar

2.8.1 KKTC ve TC’de Yürütülen Araştırmalar

Kılıç ve arkadaşları (2013) yürütmüş oldukları çalışmada, anne ve babaların cinsiyet rollerine yönelik algıları ile 60-72 aylık çocukların akranlarıyla olan iletişim şekilleri ve oyuncaklara yönelik tercihleri arasındaki ilişkiyi incelenmeyi amaçlamışlardır. Çalışmanın örneklemini çeşitli sosyo-ekonomik düzeylerde (alt- orta ve üst düzey olmak üzere) 78 ebeveyn ve çocukları oluşturmaktadır. Örneklem, Adana’nın merkez ilçelerinde anasınıfı bulunan ilköğretim okulları içerisinde, seçkisiz amaçlı yöntem esas alınarak seçilmiştir. Araştırmanın verileri Cinsiyet Rollerini Davranış Ölçeği (CRDÖ) ve grup gözlemi tekniği ile toplanmıştır. Araştırmanın bulgularında, kızların evcilik oynama, bebeklerle oynama, resim yapma, sohbet etme gibi etkinlikleri, erkeklerin ise daha çok boğuşma, direksiyon kullanma, tamir oyuncakları ile oynama, blok ve puzzle ile oynama, hırsız polis oyununu tercih ettiği ve zamanlarının çoğunu bu etkinlikler ile geçirdikleri görülmüştür. Kızlar duygularını ve düşüncelerini gizli bir şekilde arkadaşları ile paylaşarak ortaya çıkarmakta, kulaktan kulağa fısıldamaktadır. Yapılan gözlemlerde kız veya erkek çocuklarının genellikle kendi cinsleri ile oyun oynadığı ve etkileşime girdiği görülmüştür. Kız ve erkek çocuklar farklı etkinlikleri seçmektedir. Erkekler daha çok güce, hıza ve dayanıklılığa yönelik oyunları tercih etmekteyken, kızlar daha çok bakım veren, ebeveyn rolleri içeren ve grup ile etkileşim içerisinde olmayı gerektiren etkinlikleri seçmektedirler. Araştırmada ebeveynlerin cinsiyete yönelik rol algıları ile çocukların tercihleri arasında anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür.

Erzeybek (2015) çalışmasında KKTC’nin Gazimağusa bölgesinde hizmet veren kreşlerde eğitim alan çocukların ebeveynlerinden oluşan 322 kişilik çalışma grubu ile çocuk yetiştirme sürecinde benimsemiş oldukları cinsiyet rollerine ilişkin

tutum ve algıları incelemeyi amaçlamıştır. Araştırma da veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından geliştirilmiş olan Aile Bilgi Formu, Zeyneloğlu (2008) tarafından geliştirilen Toplumsal Cinsiyet Roller Tutum Ölçeği ve Schaefer ve Bell (1978) tarafından oluşturulan, Özer (2006) tarafından Türkçe'ye çevrilen Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği kullanılmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre çalışmaya katılanların bir bölümünün (%33,84) eşitlikçi cinsiyet rolünü benimsediği görülmektedir. Sosyo-demografik özellikler açısından incelendiğinde ise puanlar arasında katılımcı yaşı ve çocuk yaşı açısından anlamlı bir fark ortaya çıkmamışken, cinsiyet açısından anlamlı fark görülmektedir. Eğitim durumu ebeveynlerin çocuk yetiştirmede demokratik eşitlikçi tutumları açısından bir fark oluşturmamıştır.

Bayramoğlu (2015) yaptığı araştırmada KKTC'de eğitim almakta olan 5-6 yaş aralığındaki çocukların cinsiyetlerine yönelik algı ve kalıp yargılarının varlığını ve bu algı ve kalıp yargılarının ortaya çıkma biçimlerini analiz etmiştir. Bu çalışmanın örneklemini, çok aşamalı örneklem tekniği olarak seçilmiştir. İlk aşamayı KKTC'de Gazimağusa ilçesinde bulunan Alasya Vakıf Anaokulundan 100 çocuk oluşturmuş, ikinci aşamaya ise yine Alasya Vakıf Anaokulundan 205 çocuk dahil edilmiştir. Araştırma verileri iki farklı ölçek aracılığı ile toplanmıştır. Araştırma sonucunda 5 yaş çocuklarının cinsiyete yönelik kalıp yargılarının olduğu görülmüştür. Matematik alanının daha çok erkeklerin alanı olduğu, matematikte erkeklerin daha başarılı olacağı inancı görülmüştür. Ayrıca matematik yeterliliği ile ilgili alanda kızların kendilerine, erkeklerin kızlara duyduğu güvenden daha az güvenmekte olduğu görülmüştür. Çizimler ile ilgili analizlerde ise üzüntü duygusu her iki cinsiyet içerisinde daha çok kızlara yakıştırılırken, kızgınlık duygusu açısından cinsiyete dayalı belirgin bir fark görülmemiştir.

Ünlü Çetin (2016) yaptığı çalışmada, MEB'in 2013 yılında yayınlamış olduğu Okul Öncesi Eğitim Programı ile Bütünleştirilmiş Aile Destek Eğitim Rehberi (OBADER) de baba katılımına ilişkin düzenlemeleri Toplumsal Cinsiyet Eşitliği kavramı açısından irdlemiştir. Araştırma nitel yöntem ile yürütülmüş, doküman analizi yapılmıştır. OBADER kitapçığı; kullanılan dil, babaların bulunduğu örnek içerikleri, öneriler, stratejiler ve kitapta yer alan resim ve formlar olmak üzere dört temel boyut üzerinden analiz edilmiştir. Analizler sonucunda OBADER'in baba katılımı konusunda geleneksel bir toplumsal cinsiyet algısını yansıttığı ve bunun ötesine çıkamadığı belirlenmiştir.

Doğan ve arkadaşları (2018) yaptıkları araştırmada 5 yaş çocuklarının cinsiyete yönelik kalıp yargıların düzeylerini belirlemeyi ve çocukların ev içerisindeki cinsiyet rollerine yönelik görüşlerini incelemeyi amaçlamıştır. Araştırmada karma yöntem kullanılmış, örneklem benzeşik yöntem ile belirlenmiş, çalışma grubunda annesi çalışan ve çalışmayan 32 çocuk seçilmiştir. Araştırmanın sonucunda çocukların çoğunluğun (27 çocukta) cinsiyete yönelik kalıp yargılara sahip olduğu belirlenmiştir. Çocuklarda görülen kalıp yargıların bazılarının evdeki toplumsal cinsiyet rolleri ile ilişkili olduğu görülmüştür.

Akar ve Aksoy (2018) çalışmalarında, çocukların toplumsal cinsiyet konusunda oluşturduğu ebeveynlik modelleri doğrultusunda şemaların nasıl oluştuğunu ve bu şemalarının gelecekte ebeveyn rolleri şekillenirken nasıl yansıdığını belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden soru formu kullanımıyla oluşturulan yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır. Veriler toplanırken ayrıca çizim tekniğinden de yararlanılmıştır. Çalışmanın örneklemi, amaçlı örnekleme yöntemlerinden uygun örnekleme olarak seçilmiş, örneklemi Sinop ilindeki bir ilkokulda eğitim alan, erken ve orta çocukluk dönemlerinde olan 26 çocuk

oluşturmuştur. Araştırmanın verileri, Demografik Bilgi Formu ve "Çocuk Gözüyle Anne-Baba Soru Formu" aracılığı ile çeşitli sorular (Anne/Baba Kimdir? Evde ne iş yapar? vb.) sorularak toplanmıştır. Bir diğer veri toplama tekniği olarak, çocuklara üç adet çizim yaptırılmıştır. Çizimlerde, “Sizden annenizi/babanızı/ailenizi çizmenizi istiyorum” yönergeleri tek tek verilmiştir. Araştırma bulgularında çocukların çoğu “anne” kavramını temizlik ve yemek yapan, bakım vermekle yükümlü olan kişi olarak resmetmişlerdir. “Baba” kavramı ise erken çocuklukta çocuklar tarafından işe giden kişi, orta çocukluk dönemindeki çocuklar tarafından ise bizi koruyan kişi olarak belirtilmiştir.

Gürkan (2019) yaptığı çalışmada 2 ile 8 yaş aralığında çocuğa sahip anne ve babaların cinsiyet sosyalleştirme davranışlarını incelemeyi amaçlamıştır. Çalışmanın örneklemini, KKTC’nin Lefkoşa ve Gazimağusa ilçelerinde yaşamakta olan 302 ebeveyn oluşturmaktadır. Veri toplama aracı olarak “Çocuklarda Cinsiyet Sosyalleştirme Ölçeği” kullanılmıştır. Araştırma bulgularında anne veya babaların cinsiyet sosyalleştirme davranışlarının çocuklarının cinsiyetiyle ilişkili olduğu görülmekte, kız çocuğu olan ebeveynler erkek çocuğu olan ebeveynlere göre daha yoğun cinsiyet sosyalleştirme uygulamaktadır. Anne ve babaların eğitim düzeyleri ile cinsiyet sosyalleştirme davranışları incelendiğinde lisans ve lisansüstü eğitim düzeyine sahip anneler ve babalar, lisans seviyesinden daha düşük bir eğitim düzeyine sahip olan anne ve babalara oranla daha yüksek düzeyde cinsiyet sosyalleştirme davranışları uyguladıkları görülmüştür. Ayrıca 3-57 ay arasında çocuğa sahip ebeveynler, 58-103 ay arasında çocuğu olan ebeveynlere göre daha fazla cinsiyet sosyalleştirme uygulamaktadır.

Erzeybek ve ifti (2019) araştırmalarında akademisyen kadınların aile ve iş dengesinde yaşadıkları güçlükleri ve toplumsal cinsiyet açısından evlilik uyumlarını ortaya koymayı amaçlamıştır. Araştırma örneklemini, KKTC’de bulunan özel bir üniversitenin farklı alanlarında çalışan 7 akademisyen kadından oluşmuştur. Araştırmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Çalışma verileri yarı-yapılandırılmış görüşme formundan yararlanılarak, derinlemesine görüşme tekniğı kullanılarak toplanmıştır. Araştırma bulguları eşler arasında iş bölümünün, saygı ve anlayışın evlilikte uyumu arttırdığını göstermektedir. Bunun yanı sıra bulgulara göre; eşitlikçi bir aile ilişkisi oluşturulmaya çalışılmasına rağmen aile içinde iş bölümlerinde toplumsal cinsiyete yönelik bir algının hâkim olduğu belirlenmiştir.

Güneş ve Tarhan (2022) yaptıkları araştırmada genç yetişkinlik dönemindeki bireylerin toplumsal cinsiyete yönelik algılarında çocukluk çağında örselenme yaşantılarının rolünü incelemeyi amaçlamıştır. Değışkenler arasında cinsiyet, eğitim düzeyi ve anne baba eğitim düzeyi bulunmaktadır. Örneklem olarak 18-35 yaş aralığında bulunan 423 genç yetişkin seçilmiştir. Veri toplama aracı olarak ise Altınova ve Duyan’ın (2013) “Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeğı” ve Bernstein ve arkadaşlarının (2004) geliştirdiğı “Çocukluk Dönemi Örselenme Yaşantıları Ölçeğı Kısa Formu (ÇÖYÖ-KF)” kullanılmıştır. Analizler sonucunda çocukluk çağında yaşanan örselenmelerin toplumsal cinsiyet algılarına etki ettiğı görölmüştür. Ayrıca genç yetişkinlik dönemindeki bireylerin toplumsal cinsiyete yönelik algılarında, cinsiyetleri, anne eğitim düzeyi ve eğitim düzeyi gibi değışkenler açısından farklılaşma olduğu görölürken baba eğitim düzeyi açısından farklılaşma olmadığı belirtilmiştir.

Ünver ve Demirli (2022) yaptıkları araştırmada çalışan evli kadınların ve erkeklerin aile içi rol dağılımında toplumsal cinsiyet rol algısının etkisini incelemeyi amaçlamıştır. Araştırma nitel bir araştırma olup, kartopu örneklem yöntemi ile örneklem seçilmiştir. Araştırma grubunu, evli ve çocuk sahibi olan 10 evli çift olmak üzere toplam 20 kişi oluşturmuştur. Veriler yarı yapılandırılmış görüşme tekniği yoluyla toplanmıştır. Analizler sonucunda ev içi rollerin çoğunlukla kadın tarafından gerçekleştirildiği, ev dışı rollerin ise erkek tarafından gerçekleştirildiği görülmüştür. Araştırmada aile içerisinde her iki eşin çalışmasının, geleneksel tutuma kıyasla eşitlikçi tutumda anlamlı bir artış yarattığı görülmüştür.

Doğan (2022) çalışmasında 36-72 aylık çocuğu olan anne ve babaların toplumsal cinsiyete yönelik bakış açılarını incelemeyi amaçlamıştır. Araştırma ebeveynlerin toplumsal cinsiyete bakış açıları, anne ve babalık algıları, cinsiyete yönelik şemaları ve ev içi görev dağılımı gibi çeşitli alt başlıklar altında incelenmiştir. Araştırmanın yöntemi nitel yöntem olarak seçilmiş, çalışmada kartopu örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Araştırma grubu 12 anne ve 12 baba olmak üzere 24 kişinin katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Çalışmanın sonuçlarına göre anne babalık algısının cinsiyet rolleri çerçevesinde şekillendiği, ev işlerinde yapılan dağılımlarda çocuk bakımının anne tarafından gerçekleştirildiği görülmüştür. Cinsiyete yönelik şemalarda ise renk ve oyuncak seçiminde cinsiyet belirleyici bir unsurken, meslek seçimi için cinsiyetin belirleyici olmadığı belirtilmiştir. Ayrıca çalışmada çocuğun cinsiyetinin ebeveynle geçirilen zaman açısından farklılık gösterdiği görülmüştür.

Karadağ ve Akçınar (2023) çalışmalarında cinsiyet rollerinin, babaların ebeveynlik davranışları ile çocukların uyumlu sosyal davranışlarına etkisini incelemeyi amaçlamıştır. Araştırma grubu Türkiye’de çeşitli illerde yaşayan evli, çalışan ve 2- 6 yaş aralığında çocuğa sahip 300 babadan oluşmaktadır. Çalışmanın

verileri “Toplumsal Cinsiyet Rollerı Ölçeği”, “Erkeklik Algısı Ölçeği”, “Çocuk Yetiştirme Anketi” ve “Uyumlu Sosyal Davranış Envanteri” aracılığı ile toplanmıştır. Araştırma sonuçlarına göre babaların eşitlikçi cinsiyet rollerine sahip olmaları ile çocuklarına yansıttığı cezalandırıcı ebeveynlik davranışları arasında olumsuz bir ilişki bulunmuştur. Eşitlikçi cinsiyet rolüne sahip babaların açıklayıcı akıl yürütme ve sıcaklık davranışlarının, çocuklarının uyumlu sosyal davranışları ile olumlu bir ilişki içerisinde olduğu saptanmıştır. Ataerkil roller sergileyen babaların, bu yaklaşımlarının ebeveynlik davranışlarına ve aynı zamanda çocukların uyumlu sosyal davranışlarına etki ettiği görülmüştür. Araştırmacı bu çalışma ile cinsiyet rollerinde eşitlikçi olmanın çocukların gelişimlerine katkı sağlayacağını vurguladığını belirtmektedir.

2.8.2 Yurt Dışında Yürütülen Araştırmalar

Endendijk ve arkadaşları (2013) yaptıkları araştırmada çocukların ve ebeveynlerinin toplumsal cinsiyete yönelik kalıp yargılarını incelemişlerdir. Araştırmanın rneklemini Hollanda’da yaşayan üç yaşında olan 355 ocuk, bu çocukların bir yaşındaki kardeşleri, anne ve babaları oluştırmaktadır. Araştırmanın verileri “Çocuk Yetiştirme Cinsiyet Rol Tutum Ölçeği” aracılığı ile toplanmıştır. Çalışmanın bulgularına göre, annelerin babalara göre daha yüksek düzeyde bir cinsiyetçi kalıp yargıya sahip olduğu görülmüştür.

Hussain ve arkadaşları (2015) alışmalarında toplumsal cinsiyete yönelik kalıp yargıların oluşmasında ailenin rolünü araştırmayı amaçlamıştır. Araştırma Pakistan’ın Hayber Pakhtunkhwa eyaletinde gerçekleştirilmiş, araştırma amaçlı örnekleme yöntemi ile belirlenen erkek-kız öğrenciler ve öğretmenlerden oluşan toplam 24 katılımcı ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın verileri derinlemesine görüşme yöntemi ile toplanmış; bulgularda ailelerin çocuklarına cinsiyetlerine uygun ve uygun olmayan davranışları erken yaşlardan başlayarak öğrettiği, kültürel ve toplumsal olarak

beklenen davranışlar konusunda ailelerin çocuklarına rehberlik ettiği belirlenmiştir. Ayrıca bulgularda ebeveynler kızlarının narin, zayıf, duygusal, hassas ve bağımlı; erkek çocuklarını güçlü, saldırgan, cesur ve bağımsız olarak yetiştirmelerine yönelik farklı uygulamalarının yaygın olduğu belirlenmiştir.

Pokharel (2019) yaptığı araştırmada kız ve erkek çocukları hakkında kalıp yargısal düşüncelere yönelik ebeveynlerin algısının ne olduğunu ve bu algıyı din, cinsiyet, etnik köken, eğitim ve gelir düzeyi gibi çeşitli değişkenlerin nasıl etkilediğini araştırmayı amaçlamaktadır. Araştırmada karma yöntem seçilmiş, veriler hem yapılandırılmış hem de yapılandırılmamış bir dizi soru aracılığı ile toplanmıştır. Ebeveynlerin erkek ve kız çocuklarına yönelik algıları beşli likert ölçeği ile kaydedilmiş, erkek ve kız çocuklarına yönelik beklentileri ise açık uçlu sorularla belirlenmiştir. Ayrıca ebeveynlerden erkek ve kız çocuklarının beğendikleri ve beğenmedikleri davranışlarını belirtmeleri istenmiştir. Araştırmanın örneklemini Katmanu Metropolitan şehrinden en az bir kız veya erkek çocuğu olan 269 katılımcı ebeveyn oluşturmaktadır. Araştırma bulguları erkek ve kız çocuklarına ilişkin basmakalıp algının Nepal toplumunda yaygın olduğunu göstermektedir. Erkeklerle yönelik stereotipik algıların kızlara göre daha katı olduğu görülmektedir. Cinsiyete ilişkin stereotipik algıların bağlamsal olduğu ve cinsiyet, din, etnik köken, eğitim ve ekonomik düzey vb. değişkenlerden önemli ölçüde etkilendiği de belirlenmiştir.

Graziani ve arkadaşları (2020) yaptıkları araştırmada okul öncesi çocuklarının gıdalara yönelik cinsiyet kalıp yargılarını, kalıplaşmış gıda beğenilerini ve bu kalıp yargıların aktarımında annelerin etkisini incelemeyi amaçlamıştır. Araştırmanın örneklemini İtalya’da bir kasabadan altı anaokulunda eğitim almakta olan 4-6 yaş arası 137 İtalyan okul öncesi çocuğu oluşturmaktadır. Araştırma verileri çocuklardan Örtülü İlişkilendirme Testi (AT) ve “Garson Oyunu” aracılığı ile toplanmıştır. Annelere ise

yiyeceklerle ve yemek yeme alışkanlıklarıyla ilgili cinsiyete dayalı kalıp yargıları değerlendiren anketler verilmiştir. Araştırma bulgularında, erkeklerin eti erkek cinsiyeti ile kadınları ise sebzeler ile örtük düzeyde ilişkilendirdiği ve erkeklerin erkeksi yiyecekleri tercih ettikleri görülmektedir. Okul öncesi çağda, erkeklerin yemekle ilgili örtük cinsiyet kalıp yargıları sergilemelerine rağmen, bu kalıp yargıların henüz farkında olmadıkları, kızların ise bunları ne örtük ne de açık olarak sahiplenmediği görülmektedir. Basmakalıp yemek beğenileri dikkate alındığında erkekler cinsiyete dayalı kalıplaşmış yiyecekleri daha güçlü bir şekilde tercih ederken kızlar için böyle bir tercih görülmemiştir. Ayrıca annelerin tutum ve davranışlarının yoğun bir şekilde olmasa da çocukların yiyeceklerle yönelik kalıp yargılarına etki ettiği görülmektedir.

Lipowska ve Łada-Maśko (2021) yaptıkları araştırmada cinsiyete göre oyuncakların çocuklara uygunluğuna ilişkin ebeveynlerin bakış açılarını ve ailelerin mağazalardaki oyuncakların etiketlenmesine ilişkin bilgilerini incelemeyi amaçlamıştır. Araştırmanın örneklemini Polonya'daki büyük şehirlerde yaşayan toplam 526 ebeveyn oluşturmaktadır. Araştırma verileri COVID-19 sebebiyle çevrimiçi bir şekilde toplanmıştır. Veri toplama sürecinde ebeveynlerin oyuncakların sınıflandırılması konusundaki bilgi ve bakış açılarını değerlendirmek için Oyuncak Dünyası Anketi kullanılmıştır. Araştırmanın bulgularında, büyük şehirlerdeki ebeveynlerin çoğunun, oyuncakların çocuğun yaşına, cinsiyetine ve oyuncakların işlevselliğine göre seçtiği görülmektedir. Araştırma bulgularında oyuncakların mağazalarda hâlâ cinsiyetçi kalıplara göre belirgin şekilde bölünmesine rağmen, Polonyalı ebeveynlerin, oyuncakların cinsiyete uygunluğunu algılama konusunda dükkanlardan daha liberal ve eşitlikçi bir tutum içinde oldukları görülmüş ve

ebeveynlerin çocukların cinsiyetlerinden bağımsız olarak çoğu oyuncakla oynamasına izin verdikleri saptanmıştır.

Cano ve Hofmeister (2023) yaptıkları araştırmada anne ve babadan oluşan iki ebeveynli ailelerdeki çocuklara odaklanarak, babanın ev içi davranışları ile çocukların cinsiyet rolü algıları arasındaki ilişkiyi incelemeyi amaçlamıştır. Araştırma verileri 1999 ile 2000 yılları arasında doğan 2796 çocuk için yılda iki kez olmak üzere 10 yıl boyunca yapılan gözlemler yoluyla toplanmıştır. Araştırma bulguları çocukluk ve ergenlik döneminde babanın çocuk bakımı ve ev işlerine katılımının, çocukların cinsiyete yönelik eşitlikçi tutumlarını şekillendirmede önemli rol oynadığını göstermiştir.

Bölüm 3

YÖNTEM

Bu bölümde araştırma modeli, araştırma grubu, veri toplama aracı, veri toplama süreci ve verilerin analizi ele alınacaktır.

3.1 Araştırmanın Modeli

3-6 yaş arası çocukları olan ebeveynlerin toplumsal cinsiyet ile ilgili algıları, cinsiyet rollerine ilişkin kalıp yargılarının neler olduğunu incelemeyi ve çeşitli değişkenlerle ilişkili olarak yorumlamayı amaçlayan bu çalışmada nicel araştırma deseni kullanılmıştır. Nicel yöntem, çok sayıda insanın reaksiyonunu sınırlı sayıdaki sorular aracılığı ile ölçmektedir. Bu sayede verilerin karşılaştırılması ve istatistiksel olarak toplanmasını, kısa bir zaman dilimi içerisinde öz bir şekilde sunulmuş, genellenebilir bilgilerin elde edilmesini sağlamaktadır (Patton, 2014). Nicel araştırma desenlerinden ise betimsel tarama yöntemi seçilmiştir. Karasar (2006), genel tarama modellerine ilişkin, sayıca çok elemandan oluşan bir evrende, genel bir yargıya varmak amacıyla evrenden bir grup örnek/örneklem veya evrenin tümü üzerinde yapılan tarama düzenlemeleri şeklinde tanımlama yapmıştır. Betimsel araştırmalarda var olan bir durumu olabildiğince tam ve dikkatli bir şekilde tanımlamak, bir grubun belirli özelliklerini betimlemek amaçlanmaktadır (Büyüköztürk, 2018). Bu çalışmada da bağımlı ve bağımsız değişkenler arasındaki karşılıklı ilişkilerin anlaşılması ve ebeveynlerin toplumsal cinsiyete ilişkin durumlarının betimlenmesi amaçlanmıştır.

3.2 Araştırma Grubu

Bu çalışmanın örneklemini, Türkiye’de bulunan Manisa ilinin dört ilçesinde (Şehzadeler, Yunus Emre, Akhisar ve Gördes) yaşayan ve 3-6 yaş çocuğu olan ebeveynler oluşturmuştur. Araştırmanın örneklemi basit rastgele örneklem yöntemi ile seçilmiştir. Basit rastgele örneklemede araştırmaya dahil edilecek katılımcılar rastgele yöntemle ile seçilmektedir. Bu yöntemde katılımcıların araştırma sürecine katılma olasılıkları eşit olmakla birlikte, çalışma evreni de homojendir (Yağar ve Dökme, 2018). Araştırma grubunu 238 anne ve 60 baba olmak üzere toplamda 298 ebeveyn oluşturmuştur. Katılımcılar ve çocuklar ile ilgili detaylı bilgiler aşağıda verilmiştir.

3.2.1 Katılımcıların Sosyodemografik Özelliklerine İlişkin Veriler

Çalışmanın bu kısmında, katılımcıların sosyodemografik özelliklerine ilişkin, cinsiyet, yaş, medeni durum, eğitim düzeyi, eşin eğitim düzeyi, gelir düzeyi, çocuk sayısı, çocuğun cinsiyeti, çocuğun yaşı, çocuğun anaokuluna gitme durumu, çocuk ile geçirilen süre, ailede karar verme sürecinde yer alan kişiler ve çocuğun ailede sıklıkla vakit geçirdiği kişilere ait veriler sunulmuştur.

Tablo 1: Katılımcıların Demografik Özelliklerinin Dağılımı

Değişkenler	Gruplar	N	%
Cinsiyet	Kadın	238	79,9
	Erkek	60	20,1
Yaş	18-34	186	62,4
	35 ve üstü	112	37,6
Medeni durum	Evli-birlikte	280	94,0
	Evli-ayrı	6	2,0
	Boşanmış	12	4,0
Eğitim düzeyi	İlkokul	39	13,1
	Ortaokul	57	19,1
	Lise	85	28,5
	Üniversite ve üstü	117	39,3
Eşin eğitim düzeyi	İlkokul	36	12,1
	Ortaokul	58	19,5

	Lise	108	36,2
	Üniversite ve üstü	96	32,2
Gelir düzeyi	Alt	42	14,1
	Orta	247	82,9
	Yüksek	9	3,0
Çocuk sayısı	1 çocuk	92	30,9
	2 çocuk	131	44,0
	3 çocuk ve üstü	75	25,2
Çocuğun cinsiyeti	Kız	143	48,0
	Erkek	155	52,0
Çocuğun yaşı	3 yaş	30	10,1
	4 yaş	60	20,1
	5 yaş	105	35,2
	6 yaş	103	34,6
Çocuğun anaokuluna gitme durumu	Gidiyor	233	78,2
	Gitmiyor	65	21,8
Çocuk ile geçirilen süre	1-2 saat	51	17,1
	3-4 saat	89	29,9
	5-6 saat	47	15,8
	7 saat ve üstü	111	37,2

Katılımcıların 238'ini (%79.9) kadınlar oluştururken 60'ını (%20.1) erkekler oluşturmaktadır. Buna göre katılımcıların çoğunluğunu kadınlar oluşturmaktadır. Katılımcıların 186'sı (%62.4) 18-34 yaş aralığındayken 112'si (%37.6) 35 yaş ve üzerindedir. Katılımcıların 280'i (%94.0) evli ve birlikte yaşamakta, 6'sı (%2.0) evli ve ayrı yaşamakta ve 12'si (%4.0) boşanmıştır. Katılımcıların 39'u (%13.1) ilkokul; 57'si (%19.1) ortaokul; 85'i (%28.5) lise; 117'si (%39.3) üniversite ve üstü düzeylerden mezundur. Katılımcıların eşlerinin en son mezun olduğu okul incelendiğinde 36'sı (%12.1) ilkokul; 58'i (%19.5) ortaokul; 108'i (%36.2) lise ve 96'sı (%32.2) üniversite ve üstü düzeylerden mezundur. Katılımcılardan 42 kişi (%14.1) alt düzey; 247 kişi (%82.9) orta düzey ve 9 kişi (%3.0) üst düzey gelir

grubunda olduğunu beyan etmiştir. Katılımcıların 92'si (%30.9) 1 çocuk; 131'i (%44.0) 2 çocuk ve 75'i (%25.2) 3 ve üstü çocuk sahibidir.

Katılımcıların 3-6 yaş arasındaki çocuklarının; 143'ü (%48.0) kız ve 155'i (%52.0) erkek çocuğudur. Bahsi geçen çocukların 30'u (%10.1) 3 yaşında; 60'ı (%20.1) 4 yaşında; 105'i (%35.2) 5 yaşında ve 103'ü (%34.6) 6 yaşındadır. 298 çocuğun 233'ü (%78.2) anaokuluna gidiyorken 65'i (%21.8) anaokuluna gitmemektedir. 3-6 yaş aralığındaki çocukla gün içinde aktif olarak geçirilen süre incelendiğinde katılımcıların; 51'i (%17.1) 1-2 saat; 89'u (%29.9) 3-4 saat; 47'si (%15.8) 5-6 saat ve 111'i (%37.2) 7 saat ve üstü sürelerle çocukları ile zaman geçirmektedir.

Tablo 2: Katılımcıların Ailelerinde Karar Verme Süreçlerinde Yer Alan Kişilerin Dağılımı

Değişkenler	Gruplar	N	%
Evde kararları kimler verir?	Anne karar verir	255	85,6
	Baba karar verir	276	92,6
	Çocuk karar verir	104	34,9
	Büyükanne/büyükbaba karar verir	10	3,4
	Toplam	298 ebeveyn	

*Katılımcılar seçenekler arasında birden fazla işaretleme yapmıştır.

Katılımcıların ailelerinde karar verme ve karar alma süreçlerinde yer alan bireyler incelenmiştir. Buna göre ailelerin 255'inde (%85.6) anne; 276'sinde (%92.6) baba; 104'ünde (%34.9) çocuk ve 10'unda (%3.4) büyükanne/büyükbaba karar alma süreçlerinde aktif olarak yer alırken; 43'ünde anne (%14.4); 22'sinde (%7.4) baba; 194'sinde (%65.1) çocuk ve 288'inde (%96.6) büyükanne/büyükbaba karar alma süreçlerinde aktif olarak yer almamaktadır.

Tablo 3: 3-6 Yaş Çocuğun Ailede Sıklıkla Vakit Geçirdiği Kişilerin Dağılımı

Değişkenler	Gruplar	N	%
Çocuk sıklıkla kiminle vakit geçirir?	Sıklıkla anneyle vakit geçirir	278	93,3
	Sıklıkla babayla vakit geçirir	177	59,4
	Sıklıkla büyükanne/büyükbabayla vakit geçirir	73	24,5
	Sıklıkla diğerleriyle vakit geçirir (bakıcı, dayı-amca, teyze-hala)	40	13,4
	Toplam	298 ebeveyn	

*Katılımcılar seçenekler arasında birden fazla işaretleme yapmıştır.

Katılımcıların 3-6 yaş aralığındaki çocuklarının sıklıkla kimlerle vakit geçirdiği incelenmiştir. Buna göre çocukların; 278'i (%93.3) anneyle; 177'si (%59.4) babayla; 73'ü (%24.5) büyükanneyle/büyükbabayla; 5'i (%1.7) bakıcıyla; 12'si (%4.0) dayısıyla/amcasıyla ve 23'ü (%7.7) teyzesiyle/halasıyla sıklıkla vakit geçirmektedir.

3.3 Veri Toplama Aracı

Çalışmada ebeveynlerin toplumsal cinsiyet ile ilgili algılarını, cinsiyet rollerine yönelik kalıp yargısal görüş ve davranışlarının neler olduğunu belirlemek amacıyla veri toplama sürecinde Zeyneloğlu (2008) tarafından geliştirilmiş olan “Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği, Akgül Gök (2013) tarafından oluşturulmuş “Toplumsal Cinsiyet Rollerini Değerlendirme Formu” ve araştırmacı tarafından oluşturulmuş olan “Demografik Bilgi Formu” kullanılmıştır.

3.3.1 Toplumsal Cinsiyet Rollerı Tutum Ölçeği

Zeyneloğlu (2008) tarafından geliştirilmiş olan “Toplumsal Cinsiyet Rollerı Tutum Ölçeği” toplumsal cinsiyete yönelik algı ve tutumları belirlemek amacıyla hazırlanmıştır.

Ölçek “Eşitlikçi Cinsiyet Rolü, Erkek Cinsiyet Rolü, Kadın Cinsiyet Rolü, Geleneksel Cinsiyet Rolü ve Evlilikte Cinsiyet Rolü” olmak üzere 5 boyuttan oluşmaktadır. Birinci boyutta eşitlikçi cinsiyet rolü ele alınmıştır. Eşitlikçi cinsiyet rolü “Kadın ve erkeğin günlük yaşamdaki rol ve sorumlulukları eşit olarak paylaşmaları” olarak tanımlanmaktadır. Eşitlikçi cinsiyet rolü şeklinde 8 maddeden (5, 16, 21, 26, 33, 9, 14 ve 24 no’lu maddeler) oluşmaktadır. İkinci boyut kadın cinsiyet rolüdür. Kadın cinsiyet rolü “Toplum tarafından kadına yüklenmiş olan rol ve sorumluluklardır” ve benzer şekilde 8 maddeden (35, 37, 1, 25, 46, 23, 6 ve 19 no’lu maddeler) oluşmaktadır. Üçüncü boyut olan evlilikte cinsiyet rolü “Toplum tarafından kadın ve erkeğe evlilik yaşamında yüklenen roller ve sorumluluklar” şeklinde tanımlanmaktadır. 8 maddeden (17, 3, 18, 32, 10, 45, 7 ve 12 no’lu maddeler) oluşmaktadır. Dördüncü boyutta geleneksel cinsiyet rolü bulunmaktadır. Geleneksel cinsiyet rolü “Toplum tarafından kadın ve erkeğe günlük yaşamda yüklenen roller ve sorumluluklar” olarak tanımlanmıştır. 8 maddeden (20, 29, 30, 4, 8, 13, 40 ve 28 no’lu maddeler) oluşmaktadır. Beşinci boyut, erkek cinsiyet rolü boyutudur. Erkek cinsiyet rolü “Toplum tarafından erkeğe yüklenen roller ve sorumluluklar” olarak tanımlanmaktadır. 6 maddeden (43, 42, 36, 44, 34 ve 47 no’lu maddeler) oluşmaktadır.

Toplam 38 maddeden oluşan Toplumsal Cinsiyet Rollerı Tutum Ölçeği maddeleri 0-5 arası puanlanmaktadır. Ölçek maddelerinin puanlamasında; geleneksel tutum maddelerinde (Örn; Bir kadın cinsel ilişkiyi evlendikten sonra yaşamalıdır, Bir kadın hastaneye gittiğinde kadın doktora muayene olmalıdır, Bir erkek gerektiğinde

karısını dövmelidir. vb.) puanlama 1 “tamamen katılıyorum”, 2 puan “katılıyorum”, 3 puan “kararsızım”, 4 puan “katılmıyorum” ve 5 puan “tamamen katılmıyorum” şeklindedir. Eşitlikçi tutum maddeleri (Örn; Evlilikte kadın istemediği zaman cinsel ilişkiyi reddetmelidir, Kızlar, ekonomik bağımsızlıklarını kazandıklarında ailelerinden ayrı yaşayabilmelidir, Ailede kararları eşler birlikte almalıdır vb.) için ise ters puanlama yapılmakta “5 “tamamen katılıyorum”, 4 puan “katılıyorum”, 3 puan “kararsızım”, 2 puan “katılmıyorum” ve 1 puan “tamamen katılmıyorum” şeklinde puanlanmaktadır. Ölçekten alınabilecek en yüksek puan 190, en düşük puan ise 38’dir.

Bireylerin ölçekten aldıkları toplam puan ortalaması 95 puan ve üzeri ise toplumsal cinsiyet rollerine yönelik eşitlikçi tutuma, toplam puan ortalaması 95’in altında ise toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin geleneksel tutuma sahip olduğunu göstermektedir (Zeyneloğlu, 2008).

Ölçek alt boyutlarının Cronbach Alfa değerleri; eşitlikçi cinsiyet rolü (8 madde) için 0.78, kadın cinsiyet rolü (8 madde) için 0.80, evlilikte cinsiyet rolü (8 madde) için 0.78, geleneksel cinsiyet rolü (8 madde) için 0.78, erkek cinsiyet rolü (6 madde) için 0.72 olarak belirtilmiştir. Ölçeğin Cronbach Alfa değeri 38 madde göz önüne alınarak hesaplanılmış, Cronbach Alfa değeri 0,92 olarak bulunmuştur. Bu sonuç ölçeğin maddelerinin birbiri ile yüksek iç tutarlığa ve yüksek güvenilirliğe sahip olduğunu göstermektedir (Zeyneloğlu, 2008). Gerçekleştirilen bu araştırma kapsamında yapılmış olan Cronbach’s Alpha analizine göre; eşitlikçi cinsiyet rolü alt boyutu 0.77, kadın cinsiyet rolü 0.77, evlilikte cinsiyet rolü 0.72, geleneksel cinsiyet rolü 0.81, erkek cinsiyet rolü 0.72 ve ölçeğin tamamı için 0,92 olarak tespit edilmiştir. Cronbach’s Alpha değerlerinin kabul edilebilir değer olan .70’ten yüksek çıkması sonucunda Toplumsal Cinsiyet Roller Tutum Ölçeği’nin örneklem üzerinde güvenilir bir ölçek olduğuna karar verilmiştir.

3.3.2 Toplumsal Cinsiyet Rollerini Değerlendirme Formu

Akgül Gök'ün (2013) geliştirmiş olduğu “Toplumsal Cinsiyet Rollerini Değerlendirme Formu”, kadın ve erkeklerin kendi ailelerinde ve kök ailelerinde var olan toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin algıları ortaya çıkarmak amacıyla hazırlanmış bir soru formudur. Toplam olarak 22 adet cinsiyet rolüne ilişkin ifadeden oluşan bu formda, bireylerin farklı cinsiyet rollerini ilişkin ifadeleri kendi aileleri ve kök ailelerine yönelik olarak değerlendirmeleri beklenmektedir. Bu çalışmada katılımcılardan cinsiyet rol ifadelerini sadece kendi ailelerine uygun olarak değerlendirmeleri istenmiştir. Toplumsal cinsiyet rollerinin aile içerisinde kim/kimler tarafından yerine getirildiğini belirlemeyi amaçlayan bu formda “kadın”, “erkek” ve “her ikisi” şeklinde seçenekler bulunmaktadır. Katılımcılar bu seçeneklerden sadece bir tanesine işaretleme yapmıştır. İşaretlemelerde roller tek kişi tarafından üstlenildiği durumlar geleneksel roller olarak ele alındığından, puanlamada “erkek” ve “kadın” işaretlemesi yapanlara 1 puan, cinsiyet rolleri açısından daha olumlu görüldüğü ve rollerin ortak paylaşıldığının göstergesi olarak düşünüldüğü için “her ikisi” işaretlemesi yapanlara ise 2 puan verilmektedir. Her ikisi seçeneğini işaretleyen katılımcılar toplam 44 puan alırken, sadece “kadın” veya “erkek” seçeneğini işaretleyen katılımcılar toplamda 22 puan almaktadır.

Toplumsal Cinsiyet Rollerini Değerlendirme Formundan alınan puanları değerlendirmek amacıyla katılımcılar öncelikle alt eşitlikçi, orta eşitlikçi ve üst eşitlikçi olmak üzere üç gruba ayrılmıştır. Bu gruplandırmalar ortalamadan +1 ve -1 uzaklığındaki puanlar “orta eşitlikçi”, orta düzeyin altında kalan puanlar “alt eşitlikçi” ve orta düzeyin üstünde kalan puanlar için “üst eşitlikçi” şeklinde düzenlenmiştir.

3.3.3 Demografik Bilgi Formu

Araştırmaya katılım sağlayan ebeveynlere ait bilgiler araştırmacı tarafından hazırlanmış olan “Demografik Bilgi Formu” aracılığıyla toplanmıştır. Demografik Form iki kısma ayrılmıştır. İlk kısımda katılımcıların sosyo-demografik özelliklerini saptamaya yönelik olarak, cinsiyet, yaş, medeni durum, eğitim durumu, eş eğitim durumu, çalışma durumu, gelir düzeyi, çocuk sayısı, çocuğun cinsiyeti ve yaşı, çocuğun anaokuluna gitme durumu şeklinde sorular hazırlanmıştır.

Bunun yanı sıra yine ilk kısımda katılımcılara “Evde Kararları Kim/ Kimler Verir? Çocuğun Sıklıkla Vakit Geçirdiği Kişiler Kimlerdir? Çocuğunuz ile Aktif Olarak Ne Kadar Süre Geçiriyorsunuz? Çocuğunuz ile Birlikte Çoğunlukla Nasıl Zaman Geçiriyorsunuz? Hangi Konulardaki Tercihlerinizde Çocuğunuzun Cinsiyeti Belirleyicidir? Çocuğunuzu Tanımlayan Özellikler Nelerdir?” soruları sorularak, katılımcıların çocukları ve eşleriyle olan ilişkilerini ortaya çıkarmak amaçlanmıştır.

İkinci kısımda ise katılımcıların cinsiyet kimliklerine yönelik bazı konularda görüşlerini almak üzere derecelendirilmiş 6 adet soru bulunmaktadır. Bu sorular “Cinsiyetinizden ne ölçüde memnunsunuz?”, “Cinsiyet kimliğiniz nedeniyle **aile yaşamınızda** karşılaştığınız problemlerle baş etme konusunda kendinizi ne ölçüde yeterli hissediyorsunuz?”, “Cinsiyet kimliğiniz nedeniyle **meslek yaşamınızda** karşılaştığınız problemlerle baş etme konusunda kendinizi ne ölçüde yeterli hissediyorsunuz?”, “Ailenizde **çocukların yetiştirilmesi konusunda** sorumlulukların paylaşımını ne ölçüde dengeli buluyorsunuz?”, “Ailenizde **ev işlerine ilişkin** sorumlulukların paylaşımını ne ölçüde dengeli buluyorsunuz?”, “Ailede kadın ve erkeğin yapacağı işler farklıdır görüşü size ne ölçüde uygundur?” şeklindedir. Demografik Bilgi Formunda yer alan sorular araştırma da hem tek başına hem de çeşitli ölçekler açısından incelenmiştir. Demografik Bilgi Formunun ikinci

bölümünde bulunan derecelendirilmiş ilk 5 soru ile ilgili analizlerde anlamlı sonuçlar ortaya çıkmadığı görülmüş ve ilgili soruların analizine bulgular bölümünde yer verilmemiştir.

3.4 Veri Toplama Süreci

Gerekli resmi izinlerin alınması sonrasında, Manisa ilinin dört ilçesinde (Şehzadeler, Yunusemre, Akhisar ve Gördes) bulunan okul öncesi eğitim kurumlarında çocuğu eğitime devam eden ve çalışmaya gönüllü olarak katılım sağlamayı kabul eden ebeveynlere ulaşılmış ve görüşmeler ailelerin onayıyla ev ortamı, parklar ve dış mekanlarda yüz yüze gerçekleştirilmiştir. Katılımcılara Bilgilendirilmiş Onam Formu verilerek araştırma hakkında gerekli olan bilgiler sunularak ve araştırmanın gizlilik-gönüllülük prosedürleri aktarılmıştır. Katılımcıların araştırmaya katılmayı onaylaması durumunda çalışma gerçekleştirilmiştir. Veri toplama aracı ilgili kişilere belirlenen tarihler arasında ve etik ilkeler doğrultusunda uygulanmıştır. Ebeveynlere “Toplumsal Cinsiyet Roller Tutum Ölçeği”, “Toplumsal Cinsiyet Roller Değerlendirme Formu” ve “Demografik Bilgi Formu” uygulanmış ve ebeveynlerin toplumsal cinsiyet ile ilgili algı ve tutumları, cinsiyet rollerine yönelik kalıp yargıları belirlenmiştir.

Araştırma verileri Ocak-Mart 2023 tarihleri arasında toplanmıştır.

3.5 Verilerin Analizi

Araştırma kapsamında seçilen ölçekler ve Demografik Bilgi Formu aracılığıyla toplanan veriler, istatistik paket programları ile analiz edilmiştir. Katılımcılara ilişkin demografik verilere ulaşmak amacıyla frekans, yüzde ve ortalama istatistik bilgileri kullanılmıştır. Toplumsal Cinsiyet Roller Tutum Ölçeğiyle yapılan testlere karar verebilmek adına ilk aşamada Kolomogorov-Smirnov normallik testi yapılmıştır. Yapılan test sonucunun normal dağılım göstermediği görülmüş olup ($p<.05$) çarpıklık

ve basıklık değerleri incelenmiştir. Çarpıklık ve basıklık değerlerinin +1.5 ve -1.5 değerleri arasında değiştiği görülmüş olup normal dağılım gösterdiği kabul edilmiştir (Eşitlikçi cinsiyet boyutu skew.=-1.163; kurt.=1.294; Evlilikte cinsiyet boyutu skew.=-1.163, kurt.=1.252; Geleneksel cinsiyet boyutu skew.=-0.303, kurt.=-0.471; Kadın cinsiyet boyutu skew.=-0.062, kurt.=-0.387; Erkek cinsiyet boyutu skew.=-0.799, kurt.=0.188, toplam ölçek skew.=-0.332, kurt.=-0.387). Diğer lme araçlarının yapısal özellikleri nedeniyle normallik dağılımlarına ilişkin analiz yapılmamıştır.

Bu araştırmada iki kategori içeren bağımsız değişkenler ile ölçekler arasında yapılan analizlerde Bağımsız Gruplar İçin T Testi, ikiden fazla kategori içeren bağımsız değişkenler ile ölçekler arasında yapılan analizler için İlişkisiz rneklemeler İçin Tek Yönlü Varyans Analizi, lekler arasındaki ilişkiyi tespit etmek için Pearson Korelasyon Analizi ve kategorik değişkenler arasındaki ilişkiyi incelemek için Ki-Kare analiz yöntemleri kullanılmıştır.

3.6 Araştırmanın Etik Prosedürü

Doğu Akdeniz Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulundan (BAYEK) gerekli etik izinlerin alınmasının ardından, araştırma kapsamında gerçekleştirilecek görüşmeler için “Bilgilendirilmiş Onam Formu” hazırlanmıştır. Araştırmacı, “Bilgilendirilmiş Onam Formu” aracılığıyla görüşme öncesinde katılımcılara araştırma içeriği ile ilgili sözlü ve yazılı bilgilendirme yaparak araştırmanın drştlk ve gönüllülük ilkelerine bağlı kalmıştır. Ayrıca formda katılımcılar için, araştırmaya katılmayı onaylasalar dahi geri çekilme hakkına sahip oldukları bilgisini içeren katılımcı hakları ile ilgili bilgilere de yer verilmiştir. Araştırmaya katılan katılımcıların kişisel bilgileri gizlilik ilkesi kapsamında korunurken, katılımcılardan elde edilen veriler bilimsellik ilkesi uyarınca araştırmanın amacı doğrultusunda kullanılmıştır.

Araştırmadan elde edilen tüm veriler, açıklık ilkesi dikkate alınarak bilimsel bir dille açık ve anlaşılır olarak yansıtılmıştır. Araştırmacı tüm verileri tarafsız bir şekilde aktararak güvenirlik ilkesini; verileri olduğu gibi yansıtarak ise veri arpıtmama ilkesini göz önünde bulundurmuştur. Katılımcıların araştırma süreci ve araştırma sonuçları hakkında soru sorma ve bilgilendirilme haklarına sahip oldukları aktarılmış, bu kapsamda bilgi edinmeleri adına araştırmacının iletişim numaraları ilgili formda belirtilmiştir.

İncelenen çalışmalara araştırma içerisinde uygun atıflar ile yer verilmiş ve hakkaniyet ilkesi doğrultusunda akademideki araştırmalara ve araştırmacılara saygılı ve adil davranılmıştır.

Bölüm 4

BULGULAR

Bulgular kısmında çalışmanın genel amacı ve bu amaç doğrultusunda belirlenen araştırma sorularına ilişkin uygulanan çözümlemeler ve bunlara ait bulgular tablolar halinde sunulmuştur. Çalışmada sırasıyla kullanılan ölçme araçlarına ilişkin betimsel analizler, katılımcıların çeşitli sorulara verdikleri cevaplara ilişkin veriler, kullanılan ölçme araçları ile çeşitli değişkenler arasındaki analizlere ilişkin bulgular, kullanılan ölçme araçları arasındaki korelasyonlara ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

4.1 Kullanılan Ölçme Araçlarına İlişkin Betimsel Analizler

Aşağıdaki tabloda araştırma verilerini toplamak amacıyla kullanılan Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeğine ilişkin betimsel analizler bulunmaktadır.

4.1.1 Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeğine İlişkin Betimsel Analizler

Ölçeğin eşitlikçi cinsiyet rolü, evlilikte cinsiyet rolü, geleneksel cinsiyet rolü, kadın cinsiyet rolü ve erkek cinsiyet rolü alt boyutlarına ve ölçeğin geneline ilişkin betimsel analizler aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 4: Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeğine İlişkin Betimsel Analizler

	N	$\bar{X}$	En Düşük Puan	En Yüksek Puan	SS
Eşitlikçi Cinsiyet Rolü	298	35,20	8	40	4,66
Evlilikte Cinsiyet Rolü	298	35,52	8	40	4,07
Geleneksel Cinsiyet Rolü	298	28,16	8	40	6,69
Kadın Cinsiyet Rolü	298	26,96	8	40	6,40

Erkek Cinsiyet Rolü	298	25,20	6	30	3,89
Toplam Puan	298	151,24	38	190	20,85

Toplamda 38 maddeden oluşan Toplumsal Cinsiyet Roller Tutum Ölçeğinden alınabilecek en düşük puan 38, en yüksek puan 190'dır. Katılımcıların alt boyutlardan aldığı puanlar incelenmek istenirse, eşitlikçi cinsiyet rolü alt boyutunun ortalamasının 35.20, evlilikte cinsiyet rolü alt boyutunun ortalamasının 35.52, geleneksel cinsiyet rolü alt boyutu ortalamasının 28.16, kadın cinsiyet rolü alt boyut ortalamasının 26.96, erkek cinsiyet rolü alt boyutu ortalamasının 25.20 ve tüm ölçeğin ortalamasının 151.24 olduğu görülmektedir.

4.2 Katılımcıların Çeşitli Sorulara Verdikleri Yanıtlara İlişkin Analizler

Çalışmanın bu kısmında katılımcıların çeşitli sorulara (Çocuğunuz ile Birlikte Çoğunlukla Nasıl Zaman Geçiriyorsunuz? Hangi Konulardaki Tercihlerinizde Çocuğunuzun Cinsiyeti Belirleyicidir? ve Çocuğunuzu Tanımlayan Özellikler Nelerdir?) verdikleri cevaplara ilişkin veriler bulunmaktadır.

4.2.1 Ebeveynlerin Kız ve Erkek Çocuklarıyla Geçirdikleri Sürede Yaptıkları

Aktivitelerin Dağılımına İlişkin Analizler

Tablo 5: Ebeveynlerin Kız ve Erkek Çocuklarıyla Geçirdikleri Sürede Yaptıkları Aktivitelerin Çocuğun Cinsiyetine Göre Dağılımı

	Çocuğun Cinsiyeti				
	Kız		Erkek		
	N	%	N	%	
Çoğunlukla tamir işleriyle	20	37,7	33	62,3	53
Çoğunlukla oyun oynayarak	131	48,5	139	51,5	270
Çoğunlukla ev işleriyle	94	51,9	87	48,1	181
Çoğunlukla ders çalışarak/etkinlik yaparak	108	49,3	111	50,7	219
Çoğunlukla kitap okuyarak	78	50,3	77	49,7	155
Çoğunlukla parka giderek	121	48,4	129	51,6	250
Çoğunlukla sinemaya/tiyatroya giderek	55	53,9	47	46,1	102
Çoğunlukla alışveriş yaparak	94	52,5	85	47,5	179
Çoğunlukla spor yaparak	39	51,3	37	48,7	76
Toplam	143		155		298

*Katılımcılar seçenekler arasında birden fazla işaretleme yapmıştır.

Ebeveynlerin 3-6 yaş çocukları ile çoğunlukla hangi aktivitelerle zaman geçirdikleri incelenmiştir. Buna göre kız çocuklarıyla ebeveynlerin; 20'si (%37.7) tamir işleriyle; 131'i (%48.5) oyun oynayarak; 94'ü (%51.9) ev işleriyle; 108'i (%49.3) ders çalışarak/etkinlik yaparak; 78'i (%50.3) kitap okuyarak; 121'i (%48.4) parka giderek; 55'i (%53.9) sinemaya/tiyatroya giderek; 94'ü (%52.5) alışveriş yaparak ve 39'u (%51.3) spor yaparak vakit geçirmektedir. Erkek çocuklarıyla

ebeveynlerin; 33'ü (%62.3) tamir işleriyle; 139'u (%51.5) oyun oynayarak; 87'si (%48.1) ev işleriyle; 111'i (%50.7) ders çalışarak/etkinlik yaparak; 77'si (%49.7) kitap okuyarak; 129'u (%51.6) parka giderek; 47'si (%46.1) sinemaya/tiyatroya giderek; 85'i (%47.5) alışveriş yaparak ve 37'si (%48.7) spor yaparak vakit geçirmektedir.

4.2.2 Çeşitli Konulara İlişkin Seçimlerinde Çocuklarının Cinsiyetinin Ne Ölçüde Belirleyici Olduğuna İlişkin Ebeveyn Yanıtlarının Çocuğun Cinsiyetine Göre Dağılımı

Tablo 6: Çeşitli Konulara İlişkin Seçimlerde Çocukların Cinsiyetinin Belirleyici Olduğu Durumlara İlişkin Ebeveyn Yanıtlarının Dağılımı

	Çocuğun Cinsiyeti				
	Kız		Erkek		Toplam
	N	%	N	%	
Giysi seçimimde belirleyicidir	123	48,6	130	51,4	253
Oyuncak seçimimde belirleyicidir	100	46,3	116	53,7	216
Oyun seçimimde belirleyicidir	66	45,8	78	54,2	144
Arkadaş seçimimde belirleyicidir	45	58,4	32	41,6	77
Kitap seçimimde belirleyicidir	27	61,4	17	38,6	44
Oda rengi seçimimde belirleyicidir	49	49,0	51	51,0	100
Sosyal aktivite seçimimde belirleyicidir	32	41,0	46	59,0	78
Okul seçimimde belirleyicidir	3	27,3	8	72,7	11
Meslek seçimimde belirleyicidir	10	43,5	13	56,5	23
Eşya rengi seçimimde belirleyicidir	52	52,0	48	48,0	100
Giysi rengi seçimimde belirleyicidir	78	50,3	77	49,7	155
Ev içi sorumluluk seçimimde belirleyicidir	35	60,3	23	39,7	58

Film seçimimde belirleyicidir	22	44,0	28	56,0	50
Hobi seçimimde belirleyicidir	19	45,2	23	54,8	42
Toplam	143		155		298

*Katılımcılar seçenekler arasında birden fazla işaretleme yapmıştır.

3-6 yaş arasında çocukları olan ebeveynlerin çeşitli konulara ilişkin seçimlerinde çocuklarının cinsiyetlerinin belirleyici olup olmadığı incelenmiştir. Buna göre giysi seçiminde; 253 ebeveyn için çocuklarının cinsiyeti önemli iken 45 ebeveyn için önemli değildir. Giysi seçiminde ebeveynlerin %48,6'sı kız çocukları, %51,4'ü erkek çocukları için işaretleme yapmıştır. Oyuncak seçiminde; 216 ebeveyn için çocuklarının cinsiyeti önemli iken 82 ebeveyn için önemli değildir. Oyuncak seçiminde ebeveynlerin %46,3'ü kız çocukları, 53,7'si erkek çocukları için işaretleme yapmıştır. Oyun seçiminde; 144 ebeveyn için çocuklarının cinsiyeti önemli iken 154 ebeveyn için önemli değildir. Oyun seçimi için ebeveynlerin %45,8'i kız çocukları, %54,2'si erkek çocukları için işaretleme yapmıştır. Arkadaş seçiminde; 77 ebeveyn için çocuklarının cinsiyeti önemli iken 221 ebeveyn için değildir. Arkadaş seçimi için ebeveynlerin %58,4'ü kız çocukları, %41,6'sı erkek çocukları için işaretleme yapmıştır. Kitap seçiminde 44 ebeveyn için çocuklarının cinsiyeti önemli iken 254 ebeveyn için önemli değildir. Kitap seçimi için ebeveynlerin %61,4'ü kız çocukları, %38,6'sı erkek çocukları için işaretleme yapmıştır. Oda rengi seçiminde; 100 ebeveyn için çocuklarının cinsiyeti önemli iken 198 ebeveyn için değildir. Oda rengi seçimi için ebeveynlerin %49,0'ı kız çocukları, %51,0'sı erkek çocukları için işaretleme yapmıştır. Sosyal aktivite seçiminde; 78 ebeveyn için çocuklarının cinsiyeti önemli iken 220 ebeveyn için değildir. Sosyal aktivite seçimi için ebeveynlerin %41,0'ı kız çocukları, %59,0'ı erkek çocukları için işaretleme yapmıştır. Okul seçiminde; 11

ebeveyn için çocuklarının cinsiyeti önemli iken 287 ebeveyn için önemli değildir. Okul seçimi için ebeveynlerin %27,3'ü kız çocukları, %72,7'si erkek çocukları için işaretleme yapmıştır. Meslek seçiminde; 23 ebeveyn için çocuklarının cinsiyeti önemli iken 275 ebeveyn için değildir. Meslek seçimi için ebeveynlerin %43,5'i kız çocukları, %56,5'i erkek çocukları için işaretleme yapmıştır. Eşya rengi seçiminde; 100 ebeveyn için çocuklarının cinsiyeti önemli iken 198 ebeveyn için önemli değildir. Eşya rengi seçimi için ebeveynlerin %52,0'ı kız çocukları, %48,0'ı erkek çocukları için işaretleme yapmıştır. Giysi rengi seçiminde; 155 ebeveyn için çocuklarının cinsiyeti önemli iken 143 ebeveyn için önemli değildir. Giysi rengi seçimi için ebeveynlerin %50,3'ü kız çocukları, %49,7'si erkek çocukları için işaretleme yapmıştır. Ev içi sorumluluk seçiminde; 58 ebeveyn için çocuklarının cinsiyeti önemli iken 240 ebeveyn için önemli değildir. Ev içi sorumluluk seçimi için ebeveynlerin %60,3'ü kız çocukları, %39,7'si erkek çocukları için işaretleme yapmıştır. Film seçiminde; 50 ebeveyn için çocuklarının cinsiyeti önemli iken 248 ebeveyn için önemli değildir. Film seçimi için ebeveynlerin %44,0'ı kız çocukları, %56,0'ı erkek çocukları için işaretleme yapmıştır. Hobi seçiminde 42 ebeveyn için çocuklarının cinsiyeti önemli iken 256 ebeveyn için önemli değildir. Hobi seçimi için ebeveynlerin %45,2'si kız çocukları, %54,8'i erkek çocukları için işaretleme yapmıştır.

4.2.3 Ebeveynlerin Çocuklarında Tanımladıkları Özelliklerin Çocukların Cinsiyetlerine Göre Dağılımına İlişkin Analizler

Tablo 7: Ebeveynlerin Çocuklarında Tanımladıkları Özelliklerin Çocukların Cinsiyetlerine Göre Dağılımı

Çocuğum	Çocuğun Cinsiyeti				Toplam
	Kız		Erkek		
	N	%	N	%	
Yumuşak başlıdır	55	44,7	68	55,3	123
Güçlüdür	99	52,4	90	47,6	189
Eğlencelidir	93	48,7	98	51,3	191
Saygılıdır	79	53,7	68	46,3	147
Sorumluluk sahibidir	80	52,3	73	47,7	153
Kibardır	86	49,1	89	50,9	175
Şefkatlidir	99	49,0	103	51,0	202
Konuşkandır	67	48,6	71	51,4	138
Uysaldır	93	47,0	105	53,0	198
Zekidir	70	57,9	51	42,1	121
Dış görünüşüne önem verir	30	34,1	58	65,9	88
Dağınıktır	61	52,1	56	47,9	117
Düzenlidir	61	47,3	68	52,7	129
Saldırgandır	26	32,9	53	67,1	79
Hırslıdır	46	50,0	46	50,0	92
Kıskançtır	41	36,9	70	63,1	111
Sporseverdir	100	48,8	105	51,2	205
Duygusaldır	48	50,0	48	50,0	96
Toplam	143		155		298

*Katılımcılar seçenekler arasında birden fazla işaretleme yapmıştır.

Katılımcıların, çocuklarını tanımladıkları özellikler incelenmiştir. Buna göre ebeveynler tarafından 143 kız çocuğundan; 55 kız çocuğu (%44.7) yumuşak başlı; 99 kız çocuğu (%52.4) güçlü; 93 kız çocuğu (%48.7) eğlenceli; 79 kız çocuğu (%53.7) saygılı; 80 kız çocuğu (%52.3) sorumluluk sahibi; 86 kız çocuğu (%49.1) kibar; 99 kız çocuğu (%49.0) şefkatli; 67 kız çocuğu (%48.6) konuşkan; 93 kız çocuğu (%47.0) uysal; 70 kız çocuğu (%57.9) zeki; 30 kız çocuğu (%34.1) dış görünüşüne önem veren; 61 kız çocuğu (%52.1) dağınık; 61 kız çocuğu (%47.3) düzenli; 26 kız çocuğu (%32.9) saldırgan; 46 kız çocuğu (%50.0) hırslı; 41 kız çocuğu (%36.9) kıskanç; 100 kız çocuğu (%48.8) sporsever ve 48 kız çocuğu (%50.0) duygusal olarak nitelendirilmiştir.

Ebeveynler tarafından 155 erkek çocuğundan; 68'i (%55.3) yumuşak başlı; 90 erkek çocuğu (%47.6) güçlü; 98 erkek çocuğu (%51.3) eğlenceli; 68 erkek çocuğu (%46.3) saygılı; 73 erkek çocuğu (%47.7) sorumluluk sahibi; 89 erkek çocuğu (%50.9) kibar; 103 erkek çocuğu (%51.0) şefkatli; 71 erkek çocuğu (%51.4) konuşkan; 105 erkek çocuğu (%53.0) uysal; 51 erkek çocuğu (%42.1) zeki; 58 erkek çocuğu (%65.9) dış görünüşüne önem veren; 56 erkek çocuğu (%47.9) dağınık; 68 erkek çocuğu (%52.7) düzenli; 53 erkek çocuğu (%67.1) saldırgan; 46 erkek çocuğu (%50.0) hırslı; 70 erkek çocuğu (%63.1) kıskanç; 105 erkek çocuğu (%51.2) sporsever ve 48 erkek çocuğu (%50.0) duygusal olarak nitelendirilmiştir.

4.3 Kullanılan Ölçme Araçları ile Çeşitli Değişkenler Arasındaki Analizlere İlişkin Bulgular

Çalışmanın bu kısmında sırasıyla; Toplumsal Cinsiyet Roller Tutum Ölçeği ve Cinsiyet Roller Değerlendirme Formu ile çeşitli değişkenler arasındaki analizlere ilişkin bulgular sunulmuştur.

4.3.1 Toplumsal Cinsiyet Rollerı Tutum Ölçeği ile Çeşitli Değişkenler Arasındaki Analizlere İlişkin Bulgular

Araştırmanın bu bölümünde Toplumsal Cinsiyet Rollerı Tutum Ölçeđi ve Alt Boyutları ile yalnızca elde edilen anlamlı sonuçlara yer verilmiştir. Buna göre ebeveynlerin Toplumsal Cinsiyet Rollerı Tutum Ölçeđi toplam puan ve alt boyut puanları; çocuğunun cinsiyeti ačíısından anlamlı biçimde farklılaşma olmadığından bu analizlerin sonuçlarına yer verilmemiştir.

4.3.1.1 Ebeveynlerin Cinsiyetlerine Göre Toplumsal Cinsiyet Rollerı Tutum Ölçeği Toplam ve Alt Boyut Puanlarının Değerlendirilmesi

Tablo 8: Ebeveynlerin Cinsiyetlerine Göre Toplumsal Cinsiyet Rollerı Tutum Ölçeği Puanlarının t-testi Sonuçları

Bağımlı Değerken	Gruplar	N	$\bar{X}$	SS	t testi		
					t	sd	p
Eşitlikçi Cinsiyet Rolü	Kadın	238	4,44	0,55	2.462	296	.014
	Erkek	60	4,24	0,65			
Evlilikte Cinsiyet Rolü	Kadın	238	4,52	0,43	4.213	71,911	.000
	Erkek	60	4,14	0,66			
Geleneksel Cinsiyet Rolü	Kadın	238	3,65	0,78	5.553	296	.000
	Erkek	60	3,01	0,86			
Kadın Cinsiyet Rolü	Kadın	238	3,47	0,76	5.171	296	.000
	Erkek	60	3,00	0,84			
Erkek Cinsiyet Rolü	Kadın	238	4,27	0,61	3.543	296	.000
	Erkek	60	3,94	0,72			
Toplam Puan	Kadın	238	4,06	0,49	4.728	79,126	.000
	Erkek	60	3,65	0,62			

Tablo 8’de ebeveynler arasındaki toplumsal cinsiyet rolleri tutum ölçeği analizlerinin sonucuna yer verilmiştir. Buna göre; kadınlar ile erkekler arasında eşitlikçi cinsiyet rolü alt boyutunda anlamlı farklılık bulunmaktadır ($t=2.462$, $p<.05$). Farklılık incelendiğinde, kadınların eşitlikçi cinsiyet rolü puanının ($\bar{X}=4.44$) erkeklerden ($\bar{X}=4.24$) anlamlı olarak daha yüksek olduğu görülmektedir. Bunun sonucunda kadınların eşitlikçi cinsiyet rolünde erkeklerden daha eşitlikçi bir tutuma sahip olduğu görülmektedir.

Tablo 8’deki bir diğer bulguya göre, kadınlar ile erkekler arasında evlilikte cinsiyet rolü alt boyutunda anlamlı farklılık bulunmaktadır ($t=4.213$, $p<.05$). Farklılık incelendiğinde, kadınların evlilikte cinsiyet rolü puanının ($\bar{X}=4.52$) erkeklerden ($\bar{X}=4.14$) anlamlı olarak daha yüksek olduğu görülmektedir. Bunun sonucunda kadınların evlilikte cinsiyet rolünde erkeklerden daha eşitlikçi bir tutuma sahip olduğu görülmektedir.

Tablo 8’deki bir diğer bulguya göre, kadınlar ile erkekler arasında geleneksel cinsiyet rolü alt boyutunda anlamlı farklılık bulunmaktadır ($t=5.553$, $p<.05$). Farklılık incelendiğinde, kadınların geleneksel cinsiyet rolü puanının ($\bar{X}=3.65$) erkeklerden ($\bar{X}=3.01$) anlamlı olarak daha yüksek olduğu görülmektedir. Sonuç olarak kadınlar geleneksel cinsiyet rolü boyutunda erkeklerden daha eşitlikçi bir tutuma sahiptir.

Tablo 8’deki bir diğer bulguya göre, kadınlar ile erkekler arasında kadın cinsiyet rolü alt boyutunda anlamlı farklılık bulunmaktadır ($t=5.171$, $p<.05$). Farklılık incelendiğinde, kadınların kadın cinsiyet rolü puanının ($\bar{X}=3.47$) erkeklerden ($\bar{X}=3.00$) anlamlı olarak daha yüksek olduğu görülmektedir. Bunun sonucunda kadınların kadın cinsiyet rolünde erkeklerden daha eşitlikçi bir tutuma sahip olduğu görülmektedir.

Tablo 8’deki bir diğer bulguya göre, kadınlar ile erkekler arasında erkek cinsiyet rolü alt boyutunda anlamlı farklılık bulunmaktadır ($t=3.543$, $p<.05$). Farklılık

incelendiğinde, kadınların erkek cinsiyet rolü puanının ($\bar{X}=4.27$) erkeklerden ($\bar{X}=3.94$) anlamlı olarak daha yüksek olduğu görülmektedir. Sonuç olarak kadınlar erkek cinsiyet rolünde erkeklerden daha eşitlikçi bir tutuma sahiptir.

Tablo 8’deki bir diğer bulguya göre, kadınlar ile erkekler arasında toplam toplumsal cinsiyet rolleri tutum ölçeği puanında anlamlı farklılık bulunmaktadır ($t=4.728$, $p<.05$). Farklılık incelendiğinde, kadınların toplam puanının ($\bar{X}=4.06$) erkeklerden ($\bar{X}=3.65$) anlamlı olarak daha yüksek olduğu görülmektedir. Bunun sonucunda kadınların genel olarak cinsiyet rollerine ilişkin erkeklerden daha eşitlikçi bir tutuma sahip olduğu görülmektedir.

4.3.1.2 Ebeveynlerin Eğitim Düzeylerine Göre Toplumsal Cinsiyet Roller Tutum Ölçeği Toplam ve Alt Boyut Puanlarının Değerlendirilmesi

Tablo 9: Ebeveynlerin Eğitim Düzeylerine Göre Toplumsal Cinsiyet Roller Tutum Ölçeği Puanlarının ANOVA Sonuçları

Bağımlı Değişken	Gruplar	N	$\bar{X}$	SS	F	P	PostHoc
Eşitlikçi Cinsiyet Rolü	İlkokul ^a	39	4,13	0,59	14.672	.00	d; a-b-c
	Ortaokul ^b	57	4,28	0,63			
	Lise ^c	85	4,26	0,61			
	Lisans ve üstü ^d	117	4,66	0,41			
Evlilikte Cinsiyet Rolü	İlkokul ^a	39	4,00	0,47	22.963	.00	a; b-c-d d; a-b-c
	Ortaokul ^b	57	4,29	0,50			
	Lise ^c	85	4,44	0,48			
	Lisans ve üstü ^d	117	4,67	0,41			
	İlkokul ^a	39	2,80	0,65	26.583	.00	c; a-b-d d; a-b-c
	Ortaokul ^b	57	3,15	0,78			

Geleneksel Cinsiyet Rolü	Lise ^c	85	3,58	0,75			
	Lisans ve üstü ^d	117	3,89	0,74			
Kadın Cinsiyet Rolü	İlkokul ^a	39	2,81	0,62	19.071	.00	a; c-d d; a-b-c
	Ortaokul ^b	57	3,17	0,68			
	Lise ^c	85	3,28	0,77			
	Lisans ve üstü ^d	117	3,73	0,75			
Erkek Cinsiyet Rolü	İlkokul ^a	39	3,67	0,70	15.571	.00	a; b-c-d d; a-b
	Ortaokul ^b	57	4,09	0,64			
	Lise ^c	85	4,22	0,60			
	Lisans ve üstü ^d	117	4,42	0,54			
Toplam Puan	İlkokul ^a	39	3,47	0,41	32.047	.00	a; b-c-d d; a-b-c
	Ortaokul ^b	57	3,78	0,49			
	Lise ^c	85	3,94	0,49			
	Lisans ve üstü ^d	117	4,27	0,48			

Tablo 9’da ebeveynlerin eğitim düzeyleri ile Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği puanları arasındaki ilişkiye yer verilmiştir. Elde edilen bulgulara göre, eşitlikçi cinsiyet rolü alt boyutunda ebeveynlerin elde ettikleri puanlar eğitim düzeyleri açısından farklılaşmaktadır ($F_{(3,294)}=14.672$, $p<.05$). Buna göre lisans ve üstü düzeylerden mezun olan ebeveynler ile diğer düzeylerden mezun olan ebeveynler arasında anlamlı farklılık bulunmaktadır. Bu farklılık incelendiğinde eşitlikçi cinsiyet rolü puanı en yüksek olan grup lisans ve üstü ($\bar{X}=4.66$) düzeylerinden mezun olan ebeveynlerdir. Bu ebeveynleri sırasıyla; ortaokul ($\bar{X}=4.28$), lise ($\bar{X}=4.26$) ve ilkokul

($\bar{X}=4.13$) düzeylerinden mezun olan ebeveynler takip etmektedir. Buna göre lisans ve üstü düzeylerden mezun olan ebeveynlerin cinsiyet rollerine ilişkin daha eşitlikçi bir tutuma sahip oldukları söylenebilmektedir.

Tablo 9'daki bir diğer bulguya göre ebeveynlerin evlilikte cinsiyet rolü puanlarının eğitim düzeylerine göre anlamlı farklılık gösterdiği görülmüştür ($F_{(3,294)}=22.963$, $p<.05$). Buna göre ilkokul mezunu olan ebeveynler ile diğer eğitim kademelerinden mezun olan ebeveynler arasında anlamlı farklılık bulunmaktadır. Aynı zamanda lisans ve üstü düzeylerden mezun olan ebeveynler ile diğer düzeylerden mezun olan ebeveynler arasında anlamlı farklılık bulunmaktadır. Bu farklılık incelendiğinde evlilikte cinsiyet rolü puanı en yüksek olan düzeyler sırasıyla; lisans ve üstü ($\bar{X}=4.67$), lise ($\bar{X}=4.44$), ortaokul ($\bar{X}=4.29$) ve ilkokul ($\bar{X}=4.00$) olduğu görülmektedir. Buna göre ebeveynlerin eğitim düzeyi arttıkça evlilikle cinsiyet eşitliğinde daha eşitlikçi bir tutuma sahip oldukları görülmektedir.

Tablo 9'daki bir diğer bulguya göre ebeveynlerin geleneksel cinsiyet rolü puanları eğitim düzeyleri açısından anlamlı farklılık göstermiştir ($F_{(3,294)}=26.583$, $p<.05$). Buna göre lise mezunu olan ebeveynler ile diğer düzeylerden mezun olan ebeveynler arasında anlamlı farklılık bulunmaktadır. Aynı zamanda lisans ve üstü düzeylerden mezun olan ebeveynler ile diğer düzeylerden mezun olan ebeveynler arasında anlamlı farklılık bulunmaktadır. Bu farklılık incelendiğinde geleneksel cinsiyet rolü puanı en yüksek olan düzeyler sırasıyla; lisans ve üstü ($\bar{X}=3.89$), lise ($\bar{X}=3.58$), ortaokul ($\bar{X}=3.15$) ve ilkokul ($\bar{X}=2.80$) olduğu görülmektedir. Buna göre ebeveynlerin eğitim düzeyi arttıkça geleneksel cinsiyet rolünde daha eşitlikçi bir tutuma sahip oldukları görülmektedir.

Tablo 9'daki bir diğer bulguya göre ebeveynlerin kadın cinsiyet rolü puanlarında eğitim düzeylerine göre anlamlı farklılık gösterdiği görülmüştür

($F_{(3,294)}=19.071$, $p<.05$). Buna göre lisans ve üstü düzeylerden mezun olan ebeveynler ile diğer düzeylerden mezun olan ebeveynler arasında anlamlı farklılık bulunmaktadır. Aynı zamanda ilkokul düzeyinden mezun olan ebeveynler ile lise ve lisans ve üstü düzeylerinden mezun olan ebeveynler arasında anlamlı farklılık bulunmaktadır. Bu farklılık incelendiğinde kadın cinsiyet rolü puanı en yüksek olan düzeyler sırasıyla; lisans ve üstü ($\bar{X}=3.73$), lise ($\bar{X}=3.28$), ortaokul ($\bar{X}=3.17$) ve ilkokul ($\bar{X}=2.81$) olduğu görülmektedir. Buna göre ebeveynlerin eğitim düzeyi arttıkça kadın cinsiyet rolünde daha eşitlikçi bir tutuma sahip oldukları görülmektedir.

Tablo 9'daki bir diğer bulguya göre ebeveynlerin erkek cinsiyet rolü puanları eğitim düzeyleri açısından anlamlı farklılık göstermektedir ($F_{(3,294)}=15.571$, $p<.05$). Buna göre ilkokul düzeyinden mezun olan ebeveynler ile diğer düzeylerden mezun olan ebeveynler arasında anlamlı farklılık bulunmaktadır. Aynı zamanda lisans ve üstü düzeylerinden mezun olan ebeveynler ile ilkokul ve ortaokul düzeylerinden mezun olan ebeveynler arasında anlamlı farklılık bulunmaktadır. Bu farklılık incelendiğinde erkek cinsiyet rolü puanı en yüksek olan düzeyler sırasıyla; lisans ve üstü ($\bar{X}=4.24$), lise ($\bar{X}=4.22$), ortaokul ($\bar{X}=4.09$) ve ilkokul ($\bar{X}=3.67$) olduğu görülmektedir. Buna göre ebeveynlerin eğitim düzeyi arttıkça erkek cinsiyet rolünde daha eşitlikçi bir tutuma sahip oldukları görülmektedir.

Tablo 9'daki bir diğer bulguya göre ebeveynlerin toplam toplumsal cinsiyet rolleri tutumu puanları eğitim düzeyleri açısından anlamlı farklılık göstermektedir ($F_{(3,294)}=32.047$, $p<.05$). Buna göre ilkokul mezunu olan ebeveynler ile diğer düzeylerden mezun olan ebeveynler arasında anlamlı farklılık bulunmaktadır. Aynı zamanda lisans ve üstü düzeylerinden mezun olan ebeveynler ile diğer düzeylerden mezun olan ebeveynler arasında anlamlı farklılık bulunmaktadır. Bu farklılık incelendiğinde toplam toplumsal cinsiyet rolleri tutumu puanı arasında puanı en

yüksek olan düzeyler sırasıyla; lisans ve üstü ($\bar{X}=4.27$), lise ($\bar{X}=3.94$), ortaokul ($\bar{X}=3.78$) ve ilkokul ($\bar{X}=3.47$) olduğu görülmektedir. Buna göre ebeveynlerin eğitim düzeyi arttıkça cinsiyet rollerine ilişkin daha eşitlikçi bir tutuma sahip oldukları görülmektedir.

4.3.1.3 Ebeveynlerin Eşlerinin Eğitim Düzeylerine Göre Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği Toplam ve Alt Boyut Puanlarının Değerlendirilmesi

Tablo 10: Ebeveynlerin Eşlerinin Eğitim Düzeylerine Göre Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği Puanlarının ANOVA Sonuçları

Bağımlı Değişken	Gruplar	N	$\bar{X}$	SS	F	P	PostHoc
Eşitlikçi Cinsiyet Rolü	İlkokul ^a	36	4,23	0,45	5.511	.00	d; a-b-c
	Ortaokul ^b	58	4,32	0,61			
	Lise ^c	108	4,33	0,59			
	Lisans ve üstü ^d	96	4,59	0,55			
Evlilikte Cinsiyet Rolü	İlkokul ^a	36	4,12	0,62	11.824	.00	a; c-d d; a-b
	Ortaokul ^b	58	4,29	0,46			
	Lise ^c	108	4,47	0,41			
	Lisans ve üstü ^d	96	4,62	0,50			
Geleneksel Cinsiyet Rolü	İlkokul ^a	36	2,88	0,84	15.998	.00	a; c-d d; a-b-c
	Ortaokul ^b	58	3,28	0,80			
	Lise ^c	108	3,55	0,77			
	Lisans ve üstü ^d	96	3,86	0,74			
	İlkokul ^a	36	2,76	0,75	14.516	.00	a; b-c-d d; a-b
	Ortaokul ^b	58	3,19	0,62			

Kadın Cinsiyet Rolü	Lise ^c	108	3,41	0,74	3.835	.00	a-d
	Lisans ve üstü ^d	96	3,68	0,82			
Erkek Cinsiyet Rolü	İlkokul ^a	36	3,92	0,78			
	Ortaokul ^b	58	4,12	0,61			
	Lise ^c	108	4,24	0,62			
	Lisans ve üstü ^d	96	4,32	0,61			
Toplam Puan	İlkokul ^a	36	3,57	0,55			
	Ortaokul ^b	58	3,82	0,46			
	Lise ^c	108	3,99	0,47			
	Lisans ve üstü ^d	96	4,21	0,55			

Tablo 10’da ebeveynlerin eşlerinin eğitim düzeyleri ile Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği puanları arasındaki ilişkiye yer verilmiştir. Elde edilen bulgulara göre, eşitlikçi cinsiyet rolü boyutunda ebeveynlerin elde ettikleri puanlar eşlerinin eğitim düzeyleri açısından farklılaşmaktadır ($F_{(3,294)}=5.511$, $p<.05$). Buna göre eşleri lisans ve üstü düzeylerden mezun olan ebeveynler ile diğer düzeylerden mezun olan ebeveynlerin puanları arasında anlamlı farklılık bulunmaktadır. Bu farklılık incelendiğinde eşitlikçi cinsiyet rolü puanı en yüksek olan grup eşleri lisans ve üstü ($\bar{X}=4.59$) düzeylerinden mezun olan ebeveynlerdir. Bu ebeveynleri sırasıyla; eşleri ortaokul ($\bar{X}=4.33$), lise ($\bar{X}=4.32$) ve ilkokul ($\bar{X}=4.23$) düzeylerinden mezun olan ebeveynler takip etmektedir. Buna göre eşleri lisans ve üstü düzeylerden mezun olan ebeveynlerin cinsiyet rollerine ilişkin daha eşitlikçi bir tutuma sahip oldukları söylenebilmektedir.

Tablo 10'daki bir diğer bulguya göre ebeveynlerin evlilikte cinsiyet rolü puanları eşlerinin eğitim düzeyleri açısından anlamlı farklılık gösterdiği görülmüştür ($F_{(3,294)}=11.824$, $p<.05$). Buna göre eşleri ilkokul mezunu olan ebeveynler ile lise ve lisans ve üstü düzeylerinden mezun olan ebeveynler arasında anlamlı farklılık saptanmıştır. Aynı zamanda eşleri lisans ve üstü düzeylerinden mezun olan ebeveynler ile ilkokul ve ortaokul düzeylerinden mezun olan ebeveynler arasında anlamlı farklılık bulunmaktadır. Bu farklılık incelendiğinde evlilikte cinsiyet rolü puanı en yüksek olan düzeyler sırasıyla; lisans ve üstü ($\bar{X}=4.62$), lise ($\bar{X}=4.47$), ortaokul ($\bar{X}=4.29$) ve ilkokul ($\bar{X}=4.12$) olduğu görülmektedir. Buna göre ebeveynlerin eşlerinin eğitim düzeyi arttıkça evlilikte cinsiyet eşitliği açısından daha eşitlikçi bir tutuma sahip oldukları görülmektedir.

Tablo 10'daki bir diğer bulguya göre ebeveynlerin geleneksel cinsiyet rolü puanlarında eşlerinin eğitim düzeyleri açısından anlamlı farklılık görülmüştür ($F_{(3,294)}=15.998$, $p<.05$). Buna göre eşleri lisans ve üstü düzeylerden mezun olan ebeveynler ile ilkokul, ortaokul ve lise düzeylerinden mezun olan ebeveynler arasında anlamlı farklılık bulunmaktadır. Aynı zamanda eşleri ilkokul düzeyinden mezun olan ebeveynler ile lise ve lisans ve üstü düzeylerinden mezun olan ebeveynler arasında anlamlı farklılık bulunmaktadır. Bu farklılık incelendiğinde geleneksel cinsiyet rolü puanı en yüksek olan düzeyler sırasıyla; lisans ve üstü ($\bar{X}=3.86$), lise ($\bar{X}=3.55$), ortaokul ($\bar{X}=3.28$) ve ilkokul ($\bar{X}=2.88$) olduğu görülmektedir. Buna göre ebeveynlerin eşlerinin eğitim düzeyi arttıkça geleneksel cinsiyet rolünde daha eşitlikçi bir tutuma sahip oldukları görülmektedir.

Tablo 10'daki bir diğer bulguya göre ebeveynlerin kadın cinsiyet rolü puanlarında eşlerinin eğitim düzeyleri açısından anlamlı farklılık gösterdiği görülmüştür ($F_{(3,294)}=14.516$, $p<.05$). Buna göre eşleri ilkokul mezunu olan ebeveynler

ile diğer düzeylerden mezun olan ebeveynler arasında anlamlı farklılık bulunmaktadır. Aynı zamanda eşleri lisans ve üstü düzeylerinden mezun olan ebeveynler ile ilkokul ve ortaokul düzeylerinden mezun olan ebeveynler arasında anlamlı farklılık bulunmaktadır. Bu farklılık incelendiğinde kadın cinsiyet rolü puanı en yüksek olan düzeyler sırasıyla; lisans ve üstü ($\bar{X}=3.68$), lise ($\bar{X}=3.41$), ortaokul ($\bar{X}=3.19$) ve ilkokul ($\bar{X}=2.76$) olduğu görülmektedir. Buna göre ebeveynlerin eşlerinin eğitim düzeyi arttıkça kadın cinsiyet rolünde daha eşitlikçi bir tutuma sahip oldukları görülmektedir.

Tablo 10'daki bir diğer bulguya göre ebeveynlerin erkek cinsiyet rolü puanlarında eşlerinin eğitim düzeyleri açısından anlamlı farklılık olduğu görülmüştür ($F_{(3,294)}=3.835$, $p<.05$). Buna göre eşleri ilkokul mezunu olan ebeveynler ile eşleri lise ve lisans ve üstü düzeylerinden mezun olan ebeveynler arasında anlamlı farklılık bulunmaktadır. Bu farklılık incelendiğinde erkek cinsiyet rolü puanı en yüksek olan düzeyler sırasıyla; lisans ve üstü ($\bar{X}=4.32$) ve ilkokul ($\bar{X}=3.92$) olduğu görülmektedir. Buna göre eşlerinin eğitim düzeyi lisans ve üstü olan ebeveynler, eşlerinin eğitim düzeyi ilkokul olan ebeveynlerden erkek cinsiyet rolünde daha eşitlikçi bir tutuma sahip oldukları görülmektedir.

Tablo 10'daki bir diğer bulguya göre ebeveynlerin toplam toplumsal cinsiyet rolleri tutumu puanında eşlerinin eğitim düzeyleri açısından anlamlı farklılık olduğu görülmüştür ($F_{(3,294)}=16.05$, $p<.05$). Buna göre eşleri ilkokul mezunu olan ebeveynler ile eşleri lise ve lisans ve üstü düzeylerden mezun olan ebeveynler arasında anlamlı farklılık bulunmaktadır. Aynı zamanda eşleri lisans ve üstü düzeylerinden mezun olan ebeveynler ile eşleri diğer düzeylerden mezun olan ebeveynler arasında anlamlı farklılık bulunmaktadır. Bu farklılık incelendiğinde toplam toplumsal cinsiyet rolleri tutumu puanı arasında puanı en yüksek olan düzeyler sırasıyla; lisans ve üstü ($\bar{X}=4.21$), lise ($\bar{X}=3.99$), ortaokul ($\bar{X}=3.82$) ve ilkokul ($\bar{X}=3.57$) olduğu görülmektedir. Buna göre

ebeveynlerin eşlerinin eğitim düzeyi arttıkça toplumsal cinsiyet açısından daha eşitlikçi bir tutuma sahip oldukları söylenebilmektedir.

4.3.1.4 Ailedeki Çocuk Sayısına Göre Toplumsal Cinsiyet Rollerinin Tutum Ölçeği

Toplam ve Alt Boyut Puanlarının Değerlendirilmesi

Tablo 11: Ebeveynlerin Sahip Olduğu Çocuk Sayısına Göre Toplumsal Cinsiyet Rollerinin Tutum Ölçeği Puanlarının ANOVA Sonuçları

Bağımlı Değişken	Gruplar	N	$\bar{X}$	SS	F	P	PostHoc
Eşitlikçi Cinsiyet Rolü	1 çocuk	92	4,47	0,53	1.058	.34	-
	2 çocuk	131	4,37	0,56			
	3 çocuk ve üzeri	75	4,37	0,66			
Evlilikte Cinsiyet Rolü	1 çocuk ^a	92	4,56	0,50	5.267	.00	a-c
	2 çocuk ^b	131	4,44	0,48			
	3 çocuk ve üzeri ^c	75	4,31	0,52			
Geleneksel Cinsiyet Rolü	1 çocuk ^a	92	3,77	0,75	8.803	.00	a; b-c
	2 çocuk ^b	131	3,50	0,81			
	3 çocuk ve üzeri ^c	75	3,24	0,89			
Kadın Cinsiyet Rolü	1 çocuk ^a	92	3,68	0,80	10.876	.00	a; b-c
	2 çocuk ^b	131	3,28	0,76			
	3 çocuk ve üzeri ^c	75	3,16	0,75			
Erkek Cinsiyet Rolü	1 çocuk ^a	92	4,32	0,56	3.582	.02	a-c
	2 çocuk ^b	131	4,20	0,62			
	3 çocuk ve üzeri ^c	75	4,06	0,76			

	1 çocuk ^a	92	4,15	0,53			
Toplam Puan	2 çocuk ^b	131	3,95	0,52	8.695	.00	a; b-c
	3 çocuk ve üzeri ^c	75	3,81	0,54			

Tablo 11’de ebeveynlerin sahip oldukları çocuk sayıları ile Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği puanları arasındaki ilişkiye yer verilmiştir. Elde edilen bulgulara göre ebeveynlerin sahip oldukları çocuk sayıları ile eşitlikçi cinsiyet rolü alt boyutu arasında anlamlı fark bulunmamaktadır ($F_{(2,295)}=1.058$, $p>.05$).

Tablo 11’de verilen bir diğer bulguya göre ebeveynlerin sahip oldukları çocuk sayısı ile evlilikte cinsiyet rolü alt boyutu puanları arasında anlamlı farklılık gösterdiği görülmüştür ($F_{(2,295)}=5.267$, $p<.05$). Buna göre bir çocuk sahibi olan ebeveynlerin ($\bar{X}=4.56$), üç ve daha fazla çocuk sahibi olan ebeveynlere ($\bar{X}=4.31$) göre evlilikte cinsiyet rolü alt boyutunda daha yüksek puana sahip olduğu tespit edilmiştir. Bu sonuçtan yola çıkılarak bir çocuğu olan ebeveynlerin üç ve daha fazla çocuğu olan ebeveynlere göre evlilikte cinsiyet rolünde daha eşitlikçi bir tutuma sahip olduğu söylenebilmektedir.

Tablo 11’de verilen bir diğer bulguya göre ebeveynlerin sahip oldukları çocuk sayısı ile geleneksel cinsiyet rolü alt boyutu puanları arasında anlamlı farklılık bulunmaktadır ($F_{(2,295)}=8.803$, $p<.05$). Buna göre bir çocuk sahibi olan ebeveynlerin ($\bar{X}=3.77$), iki çocuk sahibi olan ebeveynlere ($\bar{X}=3.5$) ve üç ve daha fazla çocuk sahibi olan ebeveynlere ($\bar{X}=3.24$) göre geleneksel cinsiyet rolü alt boyutunda daha yüksek puana sahip olduğu tespit edilmiştir. Bu sonuçtan yola çıkılarak ebeveynlerin sahip olduğu çocuk sayısı azaldıkça geleneksel cinsiyet rolü açısından daha eşitlikçi bir tutuma sahip olduğu söylenebilmektedir.

Tablo 11’de verilen bir diğer bulguya göre ebeveynlerin sahip oldukları çocuk sayısı ile kadın cinsiyet rolü alt boyutu puanları arasında anlamlı farklılık bulunmaktadır ($F_{(2,295)}=10.876$, $p<.05$). Buna göre bir çocuk sahibi olan ebeveynlerin ($\bar{X}=3.68$), iki çocuk sahibi olan ebeveynlere ($\bar{X}=3.28$) ve üç ve daha fazla çocuk sahibi olan ebeveynlere ($\bar{X}=3.16$) göre kadın cinsiyet rolü alt boyutunda daha yüksek puana sahip olduğu tespit edilmiştir. Bu sonuçtan yola çıkılarak ebeveynlerin sahip olduğu çocuk sayısı azaldıkça kadın cinsiyet rolünde daha eşitlikçi bir tutuma sahip olduğu söylenebilmektedir.

Tablo 11’de verilen bir diğer bulguya göre ebeveynlerin sahip oldukları çocuk sayısı ile erkek cinsiyet rolü alt boyutu puanları arasında anlamlı farklılık bulunmaktadır ($F_{(2,295)}=3.582$, $p<.05$). Buna göre bir çocuk sahibi olan ebeveynlerin ($\bar{X}=4.32$), üç ve daha fazla çocuk sahibi olan ebeveynlere ($\bar{X}=4.06$) göre erkek cinsiyet rolü alt boyutunda daha yüksek puana sahip olduğu tespit edilmiştir. Bu sonuçtan yola çıkılarak bir çocuğu olan ebeveynlerin üç ve daha fazla çocuğu olan ebeveynlere göre erkek cinsiyet rolünde daha eşitlikçi bir tutuma sahip olduğu söylenebilmektedir.

Tablo 11’de verilen bir diğer bulguya göre ebeveynlerin sahip oldukları çocuk sayısı ile toplam Toplumsal Cinsiyet Roller Tutum Ölçeği toplam puanı arasında anlamlı farklılık bulunmaktadır ($F_{(2,295)}=8.695$, $p<.05$). Buna göre bir çocuk sahibi olan ebeveynlerin ($\bar{X}=4.15$), iki çocuk sahibi olan ebeveynlere ($\bar{X}=3.95$) ve üç ve daha fazla çocuk sahibi olan ebeveynlere ($\bar{X}=3.81$) göre toplam Toplumsal Cinsiyet Roller Tutum Ölçeği puanlarında daha yüksek puana sahip olduğu tespit edilmiştir. Bu sonuçtan yola çıkılarak ebeveynlerin sahip olduğu çocuk sayısı azaldıkça toplumsal cinsiyet rolleri açısından daha eşitlikçi bir tutuma sahip olduğu söylenebilmektedir.

4.3.1.5 Çocuğun Anaokuluna Gitme Durumuna Göre Toplumsal Cinsiyet Roller

Tutum Ölçeği Toplam ve Alt Boyut Puanlarının Değerlendirilmesi

Tablo 12: Ebeveynlerin Çocuklarının Anaokuluna Gitme Durumuna Göre Toplumsal Cinsiyet Roller Tutum Ölçeği Puanlarının t-testi Sonuçları

Bağımlı Değişken	Gruplar	N	$\bar{X}$	SS	t testi		
					T	sd	p
Eşitlikçi Cinsiyet Rolü	Gidiyor	233	4,39	0,57	-0.626	296	.53
	Gitmiyor	65	4,44	0,62			
Evlilikte Cinsiyet Rolü	Gidiyor	233	4,45	0,49	0.720	296	.47
	Gitmiyor	65	4,40	0,55			
Geleneksel Cinsiyet Rolü	Gidiyor	233	3,54	0,81	0.760	296	.44
	Gitmiyor	65	3,45	0,91			
Kadın Cinsiyet Rolü	Gidiyor	233	3,39	0,79	0.617	296	.53
	Gitmiyor	65	3,32	0,81			
Erkek Cinsiyet Rolü	Gidiyor	233	4,24	0,62	2.025	296	.04
	Gitmiyor	65	4,06	0,72			
Toplam Puan	Gidiyor	233	3,99	0,53	0.810	296	.41
	Gitmiyor	65	3,93	0,59			

Tablo 12’de ebeveynlerin çocuklarının anaokuluna gitme durumları ile toplumsal cinsiyet rolleri tutumları arasındaki ilişki incelenmiştir. Elde edilen sonuçlara göre ebeveynlerin çocuklarının anaokuluna gitme durumuna göre; eşitlikçi

cinsiyet rolü ($t=-0.626$, $p>.05$), evlilikte cinsiyet rolü ($t=0.72$, $p>.05$), geleneksel cinsiyet rolü ($t=0.76$, $p>.05$), kadın cinsiyet rolü ($t=0.617$, $p>.05$) alt boyutları ve toplam toplumsal cinsiyet rolleri tutumu ($t=0.81$, $p>.05$) boyutlarında puanlar arasında anlamlı fark bulunmamaktadır.

Tablo 12'deki bir diğer bulguya göre ebeveynlerin erkek cinsiyet rolü boyutunda çocuklarının anaokuluna gitme durumu açısından puanları arasında anlamlı fark bulunmaktadır ($t=2.025$, $p>.05$). Buna göre, çocukları anaokuluna giden ebeveynlerin ($\bar{X}=4.24$) erkek cinsiyet rolü puanı, çocukları anaokuluna gitmeyen ebeveynlerin ($\bar{X}=4.06$) puanlarından daha yüksektir. Bu sonuçtan yola çıkarak, çocuklarını anaokuluna gönderen ebeveynlerin göndermeyen ebeveynlere göre erkek cinsiyet rolünde daha eşitlikçi bir tutuma sahip olduğundan söz edilebilmektedir.

4.3.1.6 Ailede Çocuğun Karar Süreçlerine Katılma Durumuna Göre Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği Toplam ve Alt Boyut Puanlarının Değerlendirmeleri

Tablo 13: Çocukların Aile İçi Karar Süreçlerine Katılma Durumuna Göre Ebeveynlerin Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği Puanlarının t-testi Sonuçları

Bağımlı Değişken	Gruplar	N	$\bar{X}$	SS	t testi		
					T	sd	P
Eşitlikçi Cinsiyet Rolü	Karar verir	104	4,58	0,48	4.297	255.26	.00
	Karar vermez	194	4,30	0,61			
Evlilikte Cinsiyet Rolü	Karar verir	104	4,69	0,32	7.479	291.50	.00
	Karar vermez	194	4,31	0,54			
Geleneksel Cinsiyet Rolü	Karar verir	104	3,94	0,58	7.772	279.55	.00
	Karar vermez	194	3,29	0,86			
	Karar verir	104	3,65	0,69	4.557	296	.00

Kadın Cinsiyet Rolü	Karar vermez	194	3,22	0,81			
Erkek Cinsiyet Rolü	Karar verir	104	4,41	0,53	4.570	256.34	.00
	Karar vermez	194	4,09	0,67			
Toplam Puan	Karar verir	104	4,25	0,39	7.454	275.19	.00
	Karar vermez	194	3,83	0,56			

Tablo 13'te 3-6 yaş çocuklarının aile içerisinde karar verme süreçlerine dahil olma durumuna göre ebeveynlerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları arasındaki ilişki incelenmiştir. Elde edilen sonuçlara göre çocukların ailede karar verme süreçlerine dahil olma durumları açısından ebeveynlerin eşitlikçi cinsiyet rolü puanları arasında anlamlı farklılık bulunmaktadır ($t=4.297$, $p<.05$). Buna göre çocukların aile içerisinde karar verme süreçlerine katıldığı ailelerde ebeveynlerin eşitlikçi cinsiyet rolü puanlarının ($\bar{X}=4.58$), çocukların karar verme süreçlerine katılmadığı ailelerdeki ebeveynlerden ($\bar{X}=4.30$) daha yüksek olduğu görülmektedir. Buna göre, çocuklarını karar verme süreçlerine dahil eden ebeveynlerin eşitlikçi cinsiyet rolü açısından daha eşitlikçi bir tutuma sahip olduğundan söz edilebilmektedir.

Tablo 13'teki bir diğer bulguya göre, çocukların ailede karar verme süreçlerine dahil olma durumları açısından ebeveynlerin evlilikte cinsiyet rolü puanları arasında anlamlı farklılık bulunmaktadır ($t=7.479$, $p<.05$). Buna göre, çocukların aile içerisinde karar verme süreçlerine katıldığı ailelerde ebeveynlerin evlilikte cinsiyet rolü puanlarının ($\bar{X}=4.69$), karar verme süreçlerine çocuklarını dahil etmeyen ailelerdeki ebeveynlerden ($\bar{X}=4.31$) daha yüksek olduğu görülmektedir. Buna göre, çocuklarını

karar verme süreçlerine dahil eden ebeveynlerin evlilikte cinsiyet rolünde daha eşitlikçi bir tutuma sahip olduğundan söz edilebilmektedir.

Tablo 13'teki bir diğer bulguya göre, çocukların ailede karar verme süreçlerine dahil olma durumları açısından ebeveynlerin geleneksel cinsiyet rolü puanları arasında anlamlı farklılık bulunmaktadır ($t=7.772$, $p<.05$). Buna göre çocuklarının aile içerisinde karar verme süreçlerine katıldığı ailelerde ebeveynlerin geleneksel cinsiyet rolü puanlarının ($\bar{X}=3.94$), çocukları karar süreçlerine dahil etmeyen ailelerdeki ebeveynlerden ($\bar{X}=3.29$) daha yüksek olduğu görülmektedir. Buna göre, çocuklarını karar verme süreçlerine dahil eden ebeveynlerin geleneksel cinsiyet rolünde daha eşitlikçi bir tutuma sahip olduğundan söz edilebilmektedir.

Tablo 13'teki bir diğer bulguya göre, çocukların ailede karar verme süreçlerine dahil olma durumları açısından ebeveynlerin kadın cinsiyet rolü puanları arasında anlamlı farklılık bulunmaktadır ($t=4.557$, $p<.05$). Buna göre çocukların aile içerisinde karar verme süreçlerine katıldığı ailelerde ebeveynlerin kadın cinsiyet rolü puanlarının ($\bar{X}=3.65$), çocukların karar süreçlerine katılmadığı ailelerdeki ebeveynlerden ($\bar{X}=3.22$) daha yüksek olduğu görülmektedir. Buna göre, çocuklarını karar verme süreçlerine dahil eden ebeveynlerin kadın cinsiyet rolünde daha eşitlikçi bir tutuma sahip olduğundan söz edilebilmektedir.

Tablo 13'teki bir diğer bulguya göre, çocukların ailede karar verme süreçlerine dahil olma durumları açısından ebeveynlerin erkek cinsiyet rolü puanları arasında anlamlı farklılık bulunmaktadır ($t=4.570$, $p<.05$). Buna göre, çocuklarının aile içerisinde karar verme süreçlerine dahil eden ailelerde ebeveynlerin erkek cinsiyet rolü puanlarının ($\bar{X}=4.41$), çocukları karar süreçlerine katmayan ailelerdeki ebeveynlerden ($\bar{X}=4.09$) daha yüksek olduğu görülmektedir. Buna göre, çocuklarını karar verme

süreçlerine dahil eden ebeveynlerin erkek cinsiyet rolünde daha eşitlikçi bir tutuma sahip olduğundan söz edilebilmektedir.

Tablo 13'teki bir diğer bulguya göre, çocukların ailede karar verme süreçlerine dahil olma durumları açısından ebeveynlerin toplam toplumsal cinsiyet rolleri tutumu puanları arasında anlamlı farklılık bulunmaktadır ($t=7.454$, $p<.05$). Buna göre çocukları aile içerisinde karar verici olan ailelerde ebeveynlerin toplam toplumsal cinsiyet rolleri tutumu rolü puanlarının ($\bar{X}=4.25$), çocukları karar süreçlerine dahil etmeyen ailelerdeki ebeveynlerden ($\bar{X}=3.83$) daha yüksek olduğu görülmektedir. Buna göre, çocuklarını karar verme süreçlerine dahil eden ebeveynlerin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarında daha eşitlikçi yaklaşıma sahip olduğundan söz edilebilmektedir.

4.3.1.7 Katılımcıların “Ailede Kadın ve Erkeğin Yapacağı İşler Farklıdır” Görüşüne Katılma Durumuna Göre Toplumsal Cinsiyet Roller Tutum Ölçeği Toplam ve Alt Boyut Puanlarının Değerlendirilmesi

Tablo 14: Ebeveynlerin "Ailede Kadın ve Erkeğin Yapacağı İşler Farklıdır" Sorusuna Verdikleri Yanıtlara Göre Toplumsal Cinsiyet Roller Tutum Ölçeği Puanlarının ANOVA Sonuçları

Bağımlı Değişken	Gruplar	N	$\bar{X}$	SS	F	P	PostHoc
Eşitlikçi Cinsiyet Rolü	Hiç Uygun Değil ^a	93	4,64	0,43	12.433	.001	a-b-c
	Orta Düzeyde Uygun ^b	103	4,33	0,64			
	Çok Uygun ^c	102	4,25	0,56			
	Hiç Uygun Değil ^a	93	4,73	0,32	29.904	.001	a-b-c

Evlilikte Cinsiyet Rolü	Orta Düzeyde Uygun ^b	103	4,41	0,48			
	Çok Uygun ^c	102	4,21	0,54			
Geleneksel Cinsiyet Rolü	Hiç Uygun Değil ^a	93	4,05	0,62	49.337	.001	a-b-c
	Orta Düzeyde Uygun ^b	103	3,53	0,67			
	Çok Uygun ^c	102	3,02	0,85			
	Hiç Uygun Değil ^a	93	3,88	0,68			
Kadın Cinsiyet Rolü	Orta Düzeyde Uygun ^b	103	3,31	0,67	39.733	.001	a-b-c
	Çok Uygun ^c	102	2,97	0,77			
	Hiç Uygun Değil ^a	93	4,53	0,49			
Erkek Cinsiyet Rolü	Orta Düzeyde Uygun ^b	103	4,18	0,52	23.741	.001	a-b-c
	Çok Uygun ^c	102	3,93	0,74			
	Hiç Uygun Değil ^a	93	4,36	0,39			
Toplam Puan	Orta Düzeyde Uygun ^b	103	3,94	0,47	52.373	.001	a-b-c
	Çok Uygun ^c	102	3,66	0,53			
	Hiç Uygun Değil ^a	93	4,36	0,39			

Tablo 14’te katılımcıların Demografik Bilgi Formunda yer alan “Ailede kadın ve erkeğin yapacağı işler farklıdır görüşü size ne ölçüde uygundur?” sorusuna vermiş oldukları cevaplar ile Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği puanları arasındaki ilişkiye yer verilmiştir. Elde edilen bulgulara göre ilgili soruya verilen cevaplarda eşitlikçi cinsiyet rolü ($F_{(2,295)}=12.433$, $p<.05$) açısından anlamlı farklılık olduğu görülmektedir. Buna göre; ‘Hiç Uygun Değil’ görüşünü destekleyen katılımcıların ortalamalarının ($\bar{X}=4.64$), ‘Orta Düzeyde Uygun’ ($\bar{X}=4.33$) ve ‘Çok Uygun’ ($\bar{X}= 4.25$) şeklinde görüş belirten katılımcıların ortalamalarından daha yüksek olduğu, dolayısıyla daha eşitlikçi bir tutuma sahip oldukları görülmektedir.

Tablo 14’te verilen bir diğer bulguya göre, ilgili soruya verilen cevaplar ile evlilikte cinsiyet rolü ($F_{(2,295)}=29.904$, $p<.05$) arasında anlamlı farklılık olduğu görülmektedir. Buna göre; ‘Hiç Uygun Değil’ görüşünü destekleyen katılımcıların ($\bar{X}=4.73$), ‘Orta Düzeyde Uygun’ ($\bar{X}=4.41$) ve ‘Çok Uygun’ ($\bar{X}= 4.21$) görüşlerini destekleyen katılımcılardan evlilikte cinsiyet rolü açısından daha eşitlikçi bir tutum benimsediği görülmüştür.

Tablo 14’te verilen bir diğer bulguya göre, ilgili soruya verilen cevaplar ile geleneksel cinsiyet rolü puanları ($F_{(2,295)}=49.337$, $p<.05$) arasında anlamlı farklılık olduğu görülmektedir. Buna göre; ‘Hiç Uygun Değil’ görüşünü destekleyen katılımcıların ($\bar{X}=4.05$), ‘Orta Düzeyde Uygun’ ($\bar{X}=3.53$) ve ‘Çok Uygun’ ($\bar{X}= 3.02$) görüşlerini destekleyen katılımcılardan geleneksel cinsiyet rolü tutumlarında daha eşitlikçi bir tutum benimsediğinden söz edilebilir.

Tablo 14’te verilen bir diğer bulguya göre, ilgili soruya verilen cevaplar ile kadın cinsiyet rolü ($F_{(2,295)}=39.733$, $p<.05$) arasında anlamlı farklılık olduğu görülmektedir. Buna göre; ‘Hiç Uygun Değil’ görüşünü destekleyen katılımcıların ($\bar{X}=3.88$), ‘Orta Düzeyde Uygun’ ($\bar{X}=3.31$) ve ‘Çok Uygun’ ($\bar{X}= 2.97$) görüşlerini

destekleyen katılımcılardan kadın cinsiyet rolü tutumlarında daha eşitlikçi bir tutum benimsemektedir.

Tablo 14'te verilen bir diğer bulguya göre, ilgili soruya verilen cevaplar ile erkek cinsiyet rolü ($F_{(2,295)}=23.741$, $p<.05$) arasında anlamlı farklılık olduğu görülmektedir. Buna göre; 'Hiç Uygun Değil' görüşünü destekleyen katılımcıların ($\bar{X}=4.53$), 'Orta Düzeyde Uygun' ($\bar{X}=4.18$) ve 'Çok Uygun' ($\bar{X}= 3.93$) görüşlerini destekleyen katılımcılardan erkek cinsiyet rolü açısından daha eşitlikçi bir tutum benimsediğinden söz edilebilmektedir.

Tablo 14'te verilen bir diğer bulguya göre, ilgili soruya verilen cevaplar ile toplam toplumsal cinsiyet rolleri tutum puanı ($F_{(2,295)}=52.373$, $p<.05$) arasında anlamlı farklılık olduğu görülmektedir. Buna göre; 'Hiç Uygun Değil' görüşünü destekleyen katılımcıların ($\bar{X}=4.36$), 'Orta Düzeyde Uygun' ($\bar{X}=3.94$) ve 'Çok Uygun' ($\bar{X}= 3.66$) görüşlerini destekleyen katılımcılardan toplumsal cinsiyet rolleri açısından daha eşitlikçi bir tutum benimsediği görülmektedir.

4.3.2 Toplumsal Cinsiyet Roller Değerlendirme Formu ile Çeşitli Değişkenler Arasındaki Analizlere İlişkin Bulgular

Araştırmanın bu bölümünde, araştırma konusu ile birebir temasta olan ve anlamlı sonuç elde edilen bulgulara yer verilmiştir. Toplumsal Cinsiyet Roller Değerlendirme Formu değerlendirmeleri için katılımcılar puanlarına göre düşük eşitlikçi, orta eşitlikçi ve yüksek eşitlikçi olmak üzere üç gruba ayrılmıştır. Katılımcıların Toplumsal Cinsiyet Roller Değerlendirme Formu sonucunda yer aldıkları düşük, orta ve yüksek eşitlik grupları ile; ebeveynlerin cinsiyeti, çocuğun cinsiyeti ve çocuğun anaokuluna gitme durumu açısından anlamlı farklılaşma bulunmadığından yapılan analizler bulgulara dahil edilmemiştir.

4.3.2.1 Ebeveynlerin Eğitim Düzeylerine Göre Toplumsal Cinsiyet Rollerini Değerlendirme Formu Bulguları

Tablo 15: Ebeveynlerin Eğitim Düzeyleri ile Toplumsal Cinsiyet Rollerini Değerlendirmesine İlişkin Ki-Kare Sonuçları

		Eşitlik			Toplam X ²	sd	p
		Düşük düzey	Orta düzey	Yüksek düzey			
İlkokul	N	18	20	1	39	36.75	6 .00
	% Eşitlik	33,3	10,1	2,2	13,1		
Ortaokul	N	14	38	5	57		
	% Eşitlik	25,9	19,1	11,1	19,1		
Lise	N	10	63	12	85		
	% Eşitlik	18,5	31,7	26,7	28,5		
Üniversite ve üstü	N	12	78	27	117		
	% Eşitlik	22,2	39,2	60,0	39,3		
Toplam	N	54	199	45	298		
	% Eşitlik	100	100	100	100		
	% Total	18,1	66,8	15,1	100		

Tablo 15'te ebeveynlerin eğitim düzeyleri ile toplumsal cinsiyet rollerini değerlendirme puanları arasındaki ilişkiye yer verilmiştir. Ebeveynlerin eğitimleri ile toplumsal cinsiyet rollerini değerlendirmeleri arasında orta düzeyde ($r=.35$, $p<.05$) ve anlamlı ilişki bulunmaktadır ($X^2_{(6)}=36.75$, $p<.05$). Toplumsal cinsiyet rollerini değerlendirmelerinde düşük düzey eşitlik grubunda olan kişilerin; 18'i (%33.3) ilkokul, 14'ü (%25.9) ortaokul, 10'u (%18.5) lise ve 12'si (%22.2) üniversite ve üstü düzeylerden mezundur. Buna göre düşük eşitlikçi grubun çoğunluğunu sırasıyla ilkokul, ortaokul, üniversite ve üstü ve lise oluşturmaktadır. Orta eşitlikçi grupta olan kişilerin; 20'si (%10.1) ilkokul, 38'si (%19.1) ortaokul, 63'ü (%31.7) lise, 78'i (%39.2) üniversite ve üstü düzeylerden mezundur. Buna göre eğitim düzeyi arttıkça orta eşitlikçi grupta olan kişi oranı da artmaktadır. Yüksek eşitlikçi grupta olan

kişilerin; 1'i (%2.2) ilkokul, 5'i (%11.1) ortaokul, 12'si (%26.7) lise ve 27'si (%60.0) üniversite ve üstü düzeylerinden mezundur. Buna göre eğitim düzeyi arttıkça yüksek eşitlikçi grupta olan kişi oranı da artmaktadır. Bir diğer ifade ile, eğitim düzeyi arttıkça eşitlikçi tutum artmakta; eğitim düzeyi azaldıkça eşitlikçi tutum azalmaktadır.

4.3.2.2 Ebeveynlerin Eşlerinin Eğitim Düzeylerine Göre Toplumsal Cinsiyet Rollerini Değerlendirme Formu Bulguları

Tablo 16: Ebeveynlerin Eşlerinin Eğitim Düzeyleri ile Toplumsal Cinsiyet Rollerini Değerlendirmesine İlişkin Ki-Kare Sonuçları

		Eşitlik			Toplam	X ²	sd	p
		Düşük düzey	Orta düzey	Yüksek düzey				
İlkokul	N	10	22	4	36	13.19	6	.04
	% Eşitlik	18,5	11,1	8,9	12,1			
Ortaokul	N	16	36	6	58			
	% Eşitlik	29,6	18,1	13,3	19,5			
Lise	N	20	72	16	108			
	% Eşitlik	37,0	36,2	35,6	36,2			
Üniversite ve üstü	N	8	69	19	96			
	% Eşitlik	14,8	34,7	42,2	32,2			
Toplam	N	54	199	45	298			
	% Eşitlik	100	100	100	100			
	% Total	18,1	66,8	15,1	100			

Tablo 16'da ebeveynlerin eşlerinin eğitim düzeyleri ile toplumsal cinsiyet rollerini değerlendirmeleri puanları arasındaki ilişkiye yer verilmiştir. Ebeveynlerin eşlerinin eğitimleri ile toplumsal cinsiyet rollerini değerlendirmeleri arasında zayıf düzeyde ($r=.21$, $p<.05$) ve anlamlı ilişki bulunmaktadır ($X^2_{(6)}=13.19$, $p<.05$). Toplumsal cinsiyet rollerini değerlendirmelerinde düşük eşitlik grubunda olan kişilerin eşlerinden; 10'u (%18.5) ilkokul, 16'sı (%29.6) ortaokul, 20'si (%37.0) lise, 8'i (%14.8) üniversite ve üstü düzeylerinden mezundur. Buna göre düşük eşitlikçi tutuma sahip olan ebeveynlerin eşlerinin eğitim düzeyi sırasıyla; lise, ortaokul, ilkokul ve

üniversite şeklindedir. Orta eşitlik grubunda olan kişilerin eşlerinden; 22'si (%11.1) ilkokul, 36'sı (%18.1) ortaokul, 72'si (%36.2) lise, 69'u (%34.7) üniversite ve üstü düzeylerden mezundur. Buna göre eğitim düzeyi arttıkça orta düzey eşitlik oranı da artmakta iken en yüksek oran lise mezunlarına aittir. Yüksek eşitlik grubunda olan ebeveynlerin eşlerinin; 4'ü (%8.9) ilkokul, 6'sı (%13.3) ortaokul, 16'sı (%35.6) lise, 19'u (%42.2) üniversite ve üstü düzeylerden mezundur. Buna göre eğitim düzeyi arttıkça yüksek eşitlikçi oranı da artmaktadır.

4.3.2.3 Ailedeki Çocuk Sayısına Göre Toplumsal Cinsiyet Roller Değerlendirme Formu Bulguları

Tablo 17: Ebeveynlerin Sahip Olduğu Çocuk Sayısı ile Toplumsal Cinsiyet Roller Değerlendirmelerine İlişkin Ki-Kare Sonuçları

		Eşitlik			Toplam	X ²	sd	p
		Düşük düzey	Orta düzey	Yüksek düzey				
1 çocuk	N	8	65	19	92	24.42	4	.00
	% Eşitlik	14,8	32,7	42,2	30,9			
2 çocuk	N	19	94	18	131			
	% Eşitlik	35,2	47,2	40,0	44			
3 çocuk ve üstü	N	27	40	8	75			
	% Eşitlik	50,0	20,1	17,8	25,2			
	N	54	199	45	298			
	% Eşitlik	100	100	100	100			
Toplam	% Total	18,1	66,8	15,1	100			

Tablo 17'de ebeveynlerin sahip oldukları çocuk sayısı ile toplumsal cinsiyet rolleri değerlendirmeleri puanları arasındaki ilişkiye yer verilmiştir. Ebeveynlerin çocuk sayıları ile toplumsal cinsiyet rolleri değerlendirmeleri arasında orta düzeyde ($r=.29$, $p<.05$) ve anlamlı ilişki bulunmaktadır ($X^2_{(4)}=24.42$, $p<.05$). Düşük eşitlikçi ebeveynlerin; 8'i (%14.8) bir çocuğa, 19'u (%35.2) iki çocuğa, 27'si (%50.0) üç çocuğa ve üstüne sahiptir. Buna göre çocuk sayısı arttıkça düşük eşitlikçi oranı da

artmaktadır. Orta eşitlikçi olan ebeveynlerin; 65'i (%32.7) bir çocuğa, 94'ü (%47.2) iki çocuğa, 40'ı (%20.1) üç çocuğa ve üstüne sahiptir. Yüksek eşitlikçi olan ebeveynlerin; 19'u (%42.2) bir çocuğa, 18'i (%40) çocuğa, 8'i (%17.8) üç çocuğa ve üstüne sahiptir. Buna göre ebeveynlerin çocuk sayısı arttıkça yüksek eşitlikçi oranı azalmaktadır.

4.3.2.4 Ailede Çocuğun Karar Süreçlerine Katılma Durumuna Göre Toplumsal Cinsiyet Rollerini Değerlendirme Formu Bulguları

Tablo 18: Çocukların Aile İçerisinde Karar Verme Süreçlerine Katılma Durumları ile Toplumsal Cinsiyet Rollerini Değerlendirmelerine İlişkin Ki-Kare Sonuçları

			Eşitlik			Toplam	X ²	sd	p
			Düşük Düzey	Orta Düzey	Yüksek Düzey				
Çocuk	Karar	N	5	77	22	104	20,76	2	.00
	verir	% Eşitlik	9,3	38,7	48,9	34,9			
	Karar	N	49	122	23	194			
	vermez	% Eşitlik	90,7	61,3	51,1	65,1			
		N	54	199	45	298			
		% Eşitlik	100	100	100	100			
Toplam		% Total	18,1	66,8	15,1	100			

Tablo 18'de 3-6 yaş çocukların aile içerisinde karar verme süreçlerine katılma durumları ile katılımcıların cinsiyet rollerini değerlendirmeleri puanları arasındaki ilişkiye yer verilmiştir. Ailede çocukların karar verme süreçlerine katılma durumları ile toplumsal cinsiyet rollerini değerlendirmeleri arasında zayıf düzeyde ($r=.26$, $p<.05$) ve anlamlı ilişki bulunmaktadır ($X^2_{(2)}=20.76$, $p<.05$). Buna göre düşük eşitlikçi olan ebeveynlerinin çocuklarının; 5'i (%9.3) karar süreçlerinde yer alırken 49'u (%90.7) yer almamaktadır. Orta eşitlikçi olan ebeveynlerinin çocuklarının; 77'si (%38.7) karar alma süreçlerinde yer alırken 122'si (%61.3) yer almamaktadır. Yüksek eşitlikçi olan

ebeveynlerinin çocuklarının; 22'si (%48.9) karar alma süreçlerinde yer alırken 23'ü (%51.1) yer almamaktadır.

4.3.2.5 Katılımcıların “Ailede Kadın ve Erkeğin Yapacağı İşler Farklıdır”

Görüşüne Katılma Durumuna Göre Cinsiyet Rollerini Değerlendirme Formu

Bulguları

Tablo 19: Katılımcıların “Ailede Kadın ve Erkeğin Yapacağı İşler Farklıdır” Görüşüne Katılma Düzeyleri ile Toplumsal Cinsiyet Rollerini Değerlendirmelerine İlişkin Ki-Kare Sonuçları

		Eşitlik			Toplam	X ²	sd	p
		Düşük düzey	Orta düzey	Yüksek düzey				
Hiç	N	6	66	21	93			
Uygun	% Eşitlik	11,1	33,2	46,8	31,2			
Değil	N	14	76	13	103			
Orta	% Eşitlik	25,9	38,2	28,9	34,6			
Düzeyde	N	34	57	11	102	29,12	4	.00
Uygun	% Eşitlik	64,0	28,6	24,4	34,2			
Çok	N	54	199	45	298			
Uygun	% Eşitlik	100	100	100	100			
Toplam	% Total	18,1	66,8	15,1	100			

Tablo 19’da katılımcıların “Ailede Kadın ve Erkeğin Yapacağı İşler Farklıdır” görüşüne katılma dereceleri ile toplumsal cinsiyet rollerini değerlendirmeleri puanları arasındaki ilişkiye yer verilmiştir. Katılımcıların ilgili görüşe katılma düzeyleri ile toplumsal cinsiyet rollerini değerlendirmeleri arasında orta düzeyde ($r=.31$, $p<.05$) ve anlamlı ilişki bulunmaktadır ($X^2_{(4)}=29.12$, $p<.05$). Düşük eşitlikçi olan ebeveynlerin; 6’sı (%11.1) “Hiç Uygun Değil”, 14’ü (%25.9) “Orta Düzeyde Uygun”, 34’ü (%64.0) “Çok Uygun” görüşlerine sahiptir. Buna göre ilgili görüşe katılma düzeyi arttıkça düşük eşitlikçi tutuma sahip olan katılımcıların oranı artmaktadır. Orta eşitlikçi olan

ebeveynlerin; 66'sı (%33.2) “Hiç Uygun Değil”, 76'sı (% 38.2) “Orta Düzeyde Uygun” ve 57'si (%28.6) “Çok Uygun” görüşlerine sahiptir. Yüksek eşitlikçi olan ebeveynlerin; 21'i (%46.8) “Hiç Uygun Değil”, 13'ü (%28.9) “Orta Düzeyde Uygun”, 11'i (%24.4) “Çok Uygun” görüşlerine sahiptir. Buna göre” Ailede kadın ve erkeklerin yapacağı işler farklıdır” görüşüne katılma düzeyi arttıkça yüksek eşitlikçi tutuma sahip olan katılımcıların oranı azalmaktadır.

4.4 Kullanılan Ölçme Araçları Arasındaki Korelasyonlara İlişkin Bulgular

Çalışmanın bu kısmında kullanılan ölçme araçları arasındaki korelasyonlara ilişkin bulgular yer almaktadır.

Tablo 20: Toplumsal Cinsiyet Rollerı Tutum Ölçeği ve Cinsiyet Rollerı Değerlendirme Formu Arasındaki Korelasyon Analizine Yönelik Sonuçlar

		Eşitlikçi Cinsiyet Rolü	Evlilikte Cinsiyet Rolü	Geleneksel Cinsiyet Rolü	Kadın Cinsiyet Rolü	Erkek Cinsiyet Rolü	Toplumsal Cinsiyet Rolleri T.	Cinsiyet Rolü D.
Eşitlikçi Cinsiyet Rolü	Pearson Correlation	1	,579**	,323**	,391**	,422**	,640**	,116*
	Sig. (2-tailed)		,000	,000	,000	,000	,000	,045
	N		298	298	298	298	298	298
Evlilikte Cinsiyet Rolü	Pearson Correlation		1	,649**	,598**	,639**	,837**	,274**
	Sig. (2-tailed)			,000	,000	,000	,000	,000
	N			298	298	298	298	298
Geleneksel Cinsiyet Rolü	Pearson Correlation			1	,737**	,660**	,870**	,376**
	Sig. (2-tailed)				,000	,000	,000	,000
	N				298	298	298	298
Kadın Cinsiyet Rolü	Pearson Correlation				1	,598**	,860**	,268**
	Sig. (2-tailed)					,000	,000	,000
	N					298	298	298
Erkek Cinsiyet Rolü	Pearson Correlation					1	,802**	,282**
	Sig. (2-tailed)						,000	,000
	N						298	298
Toplumsal Cinsiyet Rollerı	Pearson Correlation						1	,335**
	Sig. (2-tailed)							,000
Toplam Puan	N							298
Cinsiyet Rolü D.	Pearson Correlation							1
	Sig. (2-tailed)							
	N							

Tablo 20’de Toplumsal Cinsiyet Rollerı Tutum Ölçeği’nin toplam puanı ve alt boyutları ile Cinsiyet Rollerı Değerlendirme Formu arasındaki ilişkinin Pearson Korelasyon analizi sonuçlarına yer verilmiştir. Elde edilen bulgulara göre Toplumsal Cinsiyet Rollerı Tutum Ölçeğinin alt boyutu olan eşitlikçi cinsiyet rolü ile evlilikte cinsiyet rolü ile orta düzeyde ve pozitif yönde ($r=.579$, $p<.05$); geleneksel cinsiyet rolü ile orta düzeyde ve pozitif yönde ($r=.323$, $p<.05$); kadın cinsiyet rolü ile orta düzeyde ve pozitif yönde ($r=.391$, $p<.05$); erkek cinsiyet rolü ile orta düzeyde ve pozitif yönde ($r=.422$, $p<.05$); toplumsal cinsiyet rollerı toplam puanı ile orta düzeyde ve pozitif yönde ($r=.64$, $p<.05$) ve toplumsal cinsiyet rollerı değerlendirmeleri ile zayıf düzeyde ve pozitif yönde ($r=.116$, $p<.05$) ilişki olduğu görülmüştür.

Toplumsal Cinsiyet Rollerı Tutum Ölçeğinin alt boyutu olan evlilikte cinsiyet rolü ile; geleneksel cinsiyet rolü arasında orta düzeyde ve pozitif yönde ($r=.649$, $p<.05$); kadın cinsiyet rolü arasında orta düzeyde ve pozitif yönde ($r=.598$, $p<.05$); erkek cinsiyet rolü arasında orta düzeyde ve pozitif yönde ($r=.639$, $p<.05$); toplumsal cinsiyet rollerı toplam puanı arasında güçlü düzeyde ve pozitif yönde ($r=.837$, $p<.05$) ve toplumsal cinsiyet rollerı değerlendirmeleri arasında zayıf düzeyde ve pozitif yönde ($r=.274$, $p<.05$) ilişkili olduğu görülmüştür.

Toplumsal Cinsiyet Rollerı Tutum Ölçeğinin alt boyutu olan geleneksel cinsiyet rolü ile; kadın cinsiyet rolü arasında güçlü düzeyde ve pozitif yönde ($r=.737$, $p<.05$); erkek cinsiyet rolü arasında orta düzeyde ve pozitif yönde ($r=.66$, $p<.05$), toplumsal cinsiyet rollerı toplam puanı arasında güçlü düzeyde ve pozitif yönde ($r=.87$, $p<.05$) ve toplumsal cinsiyet rollerı değerlendirmeleri arasında orta düzeyde ve pozitif yönde ($r=.376$, $p<.05$) ilişkili olduğu görülmüştür.

Toplumsal Cinsiyet Rollerı Tutum Ölçeğinin alt boyutu olan kadın cinsiyet rolü; erkek cinsiyet rolü ile orta düzeyde ve pozitif yönde ($r=.598$, $p<.05$); toplumsal

cinsiyet rolleri toplam puanı ile güçlü düzeyde ve pozitif yönde ($r=.86$, $p<.05$) ve toplumsal cinsiyet rolleri değerlendirmeleri ile zayıf düzeyde ve pozitif yönde ($r=.268$, $p<.05$) ilişkili olduğu görülmüştür.

Toplumsal Cinsiyet Rollerı Tutum Ölçeğinin Alt Boyutu olan erkek cinsiyet rolü ile; toplumsal cinsiyet rolleri toplam puanı arasında güçlü düzeyde ve pozitif yönde ($r=.802$, $p<.05$) ve toplumsal cinsiyet rolleri değerlendirmeleri arasında zayıf düzeyde ve pozitif yönde ($r=.282$, $p<.05$) ilişki olduğu görülmektedir.

Toplumsal Cinsiyet Rollerı Toplam Puanı ile cinsiyet rolü değerlendirmeleri arasında orta düzeyde ve pozitif yönde ($r=.335$, $p<.05$) anlamlı ilişki olduğu görülmektedir.

Bölüm 5

TARTIŞMA

Bu kısımda çalışmanın genel amacı ve bu amaç doğrultusunda belirlenen araştırma sorularına ilişkin yapılan analizlerden ortaya çıkan bulgulara ilişkin tartışma yer almaktadır. Çalışmanın alt problemleri ile ilgili olarak elde edilen bulgular sırasıyla ele alınarak alanyazında ilgili araştırmalar doğrultusunda tartışılacaktır.

5.1 Katılımcıların Çeşitli Sorulara Verdikleri Yanıtlara İlişkin Tartışma

Bu bölümde katılımcı ebeveynlere sorulan üç soru ve bunlara verdikleri yanıtların tartışılmasına ilişkin sonuçlar bulunmaktadır. Ebeveynlere sorulmuş olan “Çocuğunuz ile Birlikte Çoğunlukla Nasıl Zaman Geçiriyorsunuz?” “Hangi Konulardaki Tercihlerinizde Çocuğunuzun Cinsiyeti Belirleyicidir?” ve “Çocuğunuz Tanımlayan Özellikler Nelerdir?” sorularına verdikleri cevaplara ilişkin tartışma aşağıda sırasıyla yer almaktadır.

5.1.1 Ebeveynlerin Kız ve Erkek Çocuklarıyla Geçirdikleri Sürede Yaptıkları Aktivitelere İlişkin Tartışma

Çalışma kapsamında, ailelerin 3-6 yaş aralığındaki çocukları ile geçirilen süre incelendiğinde katılımcıların; 51’i (%17.1) 1-2 saat; 89’u (%29.9) 3-4 saat; 47’si (%15.8) 5-6 saat ve 111’i (%37.2) 7 saat ve üstü sürelerle çocukları ile zaman geçirdikleri belirlenmiştir. Çalışmanın bulgularına göre; çocukların, 278’inin (%93.3) annesiyle; 177’sinin (%59.4) babasıyla vakit geçirdiği görülmüştür. Bu durum paylaşılan roller içerisinde çocuk ile vakit geçirme rolünün çoğunlukla anne

tarafından üstlendiğini göstermektedir. Cinsiyet rollerinin ve bu rollerin getirdiği sorumlulukların ebeveynlerin çocuklarıyla geçirdiği süreye etki edeceği düşünülmektedir. Akçınar Yayla ve arkadaşları (2021) yaptıkları araştırmada babaların çocuk ile geçirdiği süreye engel olan hususlar hakkında görüş almıştır. Babaların cevaplarına göre en büyük engellerden biri işte geçirdikleri zaman olmuştur. Akar ve Aksoy'un (2018) yaptığı çalışmada da benzer sonuçların ortaya çıktığı görülmüştür. Çocuklar babalarının genellikle dinlendiğini ve işe gittiğini belirtmiştir. Özüölmez'in (2018) çalışmasında "Evde anneler mi daha güzel vakit geçirir babalar mı?" sorusuna çocuğun, "Annelerin daha güzel vakit geçirdiği, babaların ise her zaman işte olması gerektiği, annelerinde neredeyse tüm gün evde olduğu" yanıtını verdiği görülmüştür. Çeliköz ve arkadaşlarının (2013) yaptığı araştırmada babalar iş yoğunluğu, bedenen ve zihnen sahip oldukları yorgunluk gibi sebeplerle çocuklarıyla nitelikli zaman geçirmediği belirtilmiştir. Araştırmalarda babaların çocuk ile etkileşiminde daha fazla ön plana çıkan unsurun oyun olduğu belirtilmektedir. Anneler, babalara oranla çocuklar ile daha fazla süre oyun oynasa da çocukla diğer etkileşimlerin yanında bu aktivite daha az göze çarpmaktadır (Belsky, 1981; Downer ve Mendez, 2005; Lamb, 2000; Akt: Uludağlı, 2017).

Bu çalışma kapsamında ebeveynlerin cinsiyetinden bağımsız biçimde çocukları ile geçirdikleri zamanda neler yaptıkları anlaşılmaya çalışılmıştır. Elde edilen bulgulara göre, ebeveynlerin kız veya erkek çocuklarıyla geçirilen sürede yaptıkları aktiviteler içerisinde, "oyun oynayarak vakit geçirme" en fazla işaretlenen aktivitedir. Hemen ardından ise parka gitme ve ders çalışma/etkinlik yapma gelmektedir. Ebeveynlerin çocuklarının kız veya erkek olması oyun oynama, ev işleri, ders çalışma/etkinlik yapma, kitap okuma, parka gitme, sinema/tiyatroya gitme ve alışveriş aktivitelerinde yakın yüzdellikler göstermesine rağmen, tamir işlerinde bu

yüzdeliklerde erkekler lehine bir artış olduğu görülmektedir. Geleneksel toplumlarda tamir işleri genellikle erkekler tarafından yapılmaktadır (Şafak, Çopur ve Özkan, 2006). Bu çalışmada da ebeveynler tamir işlerini çoğunlukla erkek çocukları ile gerçekleştirmektedir. Günay ve Bener'in (2011) yaptıkları araştırmada da benzer bulgulara rastlanmıştır.

5.1.2 Çeşitli Konulara İlişkin Seçimlerinde Çocuklarının Cinsiyetinin Ne Ölçüde Belirleyici Olduğuna İlişkin Ebeveyn Yanıtlarına Göre Tartışma

Çocukların cinsiyet kimlikleri ile ilgili oluşturduğu düşüncelerde ebeveyn etkisi yadsınamaz bir gerçektir. Ebeveynler, günlük yaşamda çocukları ile ilişkilerinde toplumsal cinsiyete ilişkin algı ve tutumlarını açık ya da örtük biçimde çocuklarına yansıtırlar. Çeşitli konularda alınan kararlar ve yapılan tercihler, çocukların cinsiyet rollerini anlamalarına ve anlamlandırmalarına yönelik bir referans etkisine sahiptir. Bu nedenle ebeveynlerin günlük yaşamda, hangi durumlarda çocuklarının cinsiyetini ön planda tutarak kararlar verdiklerinin anlaşılması önemlidir. Ebeveynlerin tercihleri incelendiğinde seçeneklerde en fazla işaretlenen giysi seçimi (253 ebeveyn tarafından) ve oyuncak seçimi (216 ebeveyn tarafından) olduğu görülmektedir. Giysi rengi seçiminde de cinsiyet etkisi katılımcılarının 155 için belirleyiciyken 143'ü için değildir.

Kıyafetlerdeki cinsiyetlendirme, Frassanito ve Pettorini (1868) Little Women adlı çalışmasında Amy ve Meg'in ikizleri olan Demi ve Daisy'e toplum tarafından cinsiyetlerinin anlaşılması için pembe ve mavi fiyonk taktıklarını aktarmıştır. Bu durumun Fransız tarzını yansıtmakta olduğunu fakat 1950'lerden sonra yaygınlaşmaya başladığını belirtmektedir. Yazarlar, ikinci dünya savaşı ile üniformalarda cinsiyetlendirmenin yaygınlaştığını, erkek üniformalarında mavi rengin kullanılmaya başladığını aktarmaktadırlar. Bu durum sonralarda sadece kıyafet ile

sınırlandırılmayıp, mobilyalar, eşyalar vb. üzerinde de ayrımlar oluşturmaya başlamıştır (Sağır ve arkadaşları, 2021). Bu tartışmadan, giysilerin tarz ve renklerinin cinsiyet rollerini taşımada tarihsel süreç içinde geçmişten günümüze önemli bir etken olduğu anlaşılmaktadır.

Bunun yanında sırasıyla; oyun seçimi 144 ebeveyn tarafından, oda rengi seçimi 100 ebeveyn tarafından, eşya rengi seçimi 100 ebeveyn tarafından, sosyal aktivite seçimi 78 ebeveyn tarafından, arkadaş seçimi 77 ebeveyn tarafından, ev içi sorumluluk 58 ebeveyn tarafından, film seçimi 50 ebeveyn tarafından, kitap seçimi 44 ebeveyn tarafından ve hobi seçimi 42 ebeveyn tarafından işaretlenmiştir. En az işaretlemenin okul seçimi ve meslek seçiminde olduğu görülmektedir. Ebeveynlerin çeşitli tercihlerinde toplumsal cinsiyet kalıp yargılarının etkisi altında kalması, şimdinin çocukları ve geleceğin yetişkinlerinin vereceği kararlar açısından riskler barındırmakta ve cinsiyet eşitsizliğine temel atmaktadır.

Orienstein (2011) yazısında “oyuncakların geleneksel anlamda, çocukları gelecekte edineceği yetişkin rollerine hazırladığını, ebeveynlerinin değer ve beklentilerini belirlemeye yönelik tasarlandığını” belirtmektedir. Çalışmadaki bulgularda ebeveynler, çocuklarının oyuncak seçiminde cinsiyeti oldukça belirleyici olarak görmektedir. Çocuklar yaşam süreçleri boyunca çevresindeki bireyleri cinsel kimlikleri açısından gözlemler ve çeşitli deneyimler edinir. Ebeveynlerinin elbiselerini giyer, eşyalarını kullanır. Aile cinsiyetçi tutum ve davranışlara sahipse bu rolleri benimser. Ebeveynlerinden “erkekler bebekler ile oynamaz” gibi sözcükler duyması, çocuğun cinsiyete yönelik kalıp yargılar edinmesine katkı sağlar. Oysa kız çocuğu arabayla, tamir oyuncakları vb. ile erkek çocukları da evcilik oyuncakları ve bebeklerle oynamalıdır. Çünkü kız çocukları ileride anneleri veya babaları gibi araba kullanacak, gerektiğinde tamir işleriyle ilgilenecektir. Erkek çocukları da baba olduğunda yemek

yapma, temizlik yapma, bebek bakımı vb. ile ilgilenecektir. Sanılanın aksine erkek çocukları ev işlerine yardım ettiğinde, bebekler ile oynadığında ya da kız çocukları arabalar ile oynadığında eşcinsel olmayacak aksine cinsiyet rolleri açısından eşitlikçi bir tutum kazanacaktır (Güvenç ve Demircili, 2018).

Bunun yanı sıra ebeveynler görüşmeler sırasında reklam ve çizgi filmlerin oyuncak, giysi, ev içi sorumluluk vb. seçimlerine etkisinin olduğunu belirtmiştir. Çizgi filmlerdeki karakterlerin kıyafet seçimi, oyuncak seçimi, meslek seçimi de cinsiyet rollerine yönelik algı, tutum ve davranışlara etki etmektedir. Duman ve Koçtürk (2021), çalışmalarında Pırıl çizgi filmini incelemiş, çizgi filmin oyun ve oyuncak seçiminde, cinsiyet rolleri açısından geleneksel rolleri sürdürmekte olduğunu belirtmiştir. Güder ve arkadaşlarının (2017) yaptığı bir başka çalışmada ise Niloya çizgi filmi toplumsal cinsiyet açısından incelenmiş, bakım, yemek yapma, ev temizliği gibi ev içi rollerde annenin, araba sürme, bahçe işleri gibi rollerde ise babanın konumlandığını belirtmiştir. Karakterin giysi seçimi, giysi rengi seçimi, oyun ve oyuncak seçimleri cinsiyet kalıp yargılarına uygun şekilde tasarlanmıştır. Çocukların çoğunlukla çizgi film izlediği göz önünde bulundurulursa, bu karakterleri gözlemlediği ve bu karakterle özdeşim kurduğu düşünülürse cinsiyete yönelik kalıp yargıların çocuklara aktarılacağı görülecektir. Kalaycı'nın (2015) yaptığı araştırmada da yine benzer sonuçlar görülmektedir. Çalışmada Pepee çizgi filminin de toplumsal rol, eylem, giysi rengi, giysi türü gibi konularda cinsiyete ilişkin kalıp yargılar içerdiği belirtilmektedir.

5.1.3 Ebeveynlerin Çocuklarında Tanımladıkları Özelliklerin Çocukların Cinsiyetlerine Göre Dağılımına İlişkin Tartışma

Cinsiyete yönelik kalıp yargılar kadın ve erkeklerin davranışlarına yönelik basit varsayım ve fikirler olarak tanımlanmaktadır. Cinsiyet rejimine göre belirlenen

bu varsayımlar, cinsiyet eşitsizliğini sistematik şekilde üretmekte ve pekiştirmektedir. Cinsiyet algılarını tek tipleştirmekte ve bir cinsin diğer cins üzerinde üstünlük kurmasını dayatmaktadır. Bu kalıp yargılar birçok alana (karakter, fiziksel özellikler, seçimler, roller vb.) yayılır. Erkek karakterler ağırlıkla hırslı, rekabetçi, girişken, güçlü, bakımsız ve agresif, kadınlar ise; çekingen, kibar, kırılgan, duygusal, konuşkan, zayıf ve bakımlı özellikleri ile eşleştirilmektedir (Bayrakçı Tüzel ve arkadaşları, 2019).

Dökmen'in (2009) çalışmasında belirttiği benzer kalıp yargısal özellikler ise kadınlar için güzel, bakımlı, duygusal ve zayıf, erkekler için; zeki, hırslı ve güçlü şeklindedir. Ayrıca biyolojik açıklamalar başlığı altında ise bilim adamlarının kadını sevecen, şefkatli ve kıskanç şeklinde tanımladığını belirtmiştir. Altan (1993) yaptığı araştırmalarda da benzer ifadeler görülmektedir. Araştırmacı çalışmasında kadın ve erkekte beklenen özellikleri belirtmiştir. Kadınlar duygusal, düzenli, kibar, zarif, saygılı, iyi huylu ve terbiyeli, erkekler ise; cesur, sporsever, güçlü, girişimci, hırslı, kendine güvenen ve kavgacı şeklinde betimlenmiştir. Özetle cinsiyete dayalı kalıp yargılarda erkeğe güçlü, saldırgan, hırslı, kibirli, sporsever, eğlenceli, zeki ve dağınık, kızlara ise; yumuşak başlı, kibar, şefkatli, konuşkan, uysal, dış görünüşüne önem veren, düzenli, saygılı vb. özellikler atfedilmiştir.

Gerçekleştirilen bu çalışmada ebeveynlerin çocuklarına ilişkin tanımlamaları cinsiyet değişkeni ele alınarak yorumlandığında erkek çocukları için belirtilen özellikler yumuşak başlı, eğlenceli, kibar, şefkatli, konuşkan, uysal, dış görünüşe önem veren, düzenli, saldırgan, kıskanç ve sporsever şeklindedir. Kızlar için ise güçlü, saygılı, sorumluluk sahibi, zeki ve dağınık özellikleri ön plana çıkmaktadır. Hırslı ve duygusal ise her iki cinsiyetten çocuk için eşit olarak işaretlenmiştir. Kadınlara yüklenen yumuşak başlı, kibar, şefkatli, konuşkan, uysal, dış görünüşe önem veren,

düzenli ve kıskanç tanımlamalarının çalışmada ebeveynler tarafından erkek çocukları için tanımlanan özellikler olması önemlidir. Bu durumda belirtilen özellikler için cinsiyet kalıp yargılarının etkisinin az olduğu görülmektedir. Buna karşın saldırgan, sporsever ve eğlenceli gibi kalıp yargısal özellikler de ebeveynler tarafından erkek çocuklarıyla ilişkilendirilmiştir. Geleneksel toplumların erkeklere yüklediği güçlü, zeki ve dağınık özellikleri ise bu çalışmada çoğunlukla kızlar için işaretlenmiştir. Saygılı ve sorumluluk sahibi de yine kızlar için işaretlenen kadın kalıp yargısal özelliklerdendir. Görüldüğü üzere çalışmada çoğu özellik kalıp yargısal tanımlamaların dışına çıkmıştır. Özellikle kadınlar için güçlü, zeki ve dağınık bulgusu ile erkekler için tanımlanan yumuşak başlı, kibar, şefkatli, konuşkan, uysal, dış görünüşe önem veren, düzenli ve kıskanç tanımlamaları çarpıcı bulgular içerisindedir.

Cinsiyet kalıp yargıları, bireylere kadının ve erkeğin ne yapması, nasıl davranması ve nasıl görünmesi gerektiğini çeşitli betimlemeler ile sunmaktadır. Bu betimlemeler ile birey hem kendisini hem de çevresini değerlendirmekte, bu değerlendirmeler ile ilişkilerini şekillendirmekte ve çeşitli çıkarımlarda bulunmaktadır. Kalıp yargıların en önemli aktarıcısı ise bireyin yaşamakta olduğu toplumdur. Toplumlarca aktarılan kalıp yargılarla bireyler, kişileri gerek fiziksel olarak gerekse çeşitli özellikler ile tanımlamakta ve eşleştirmektedir. Bu çalışmada ebeveynler açısından çocuklarını tanımlayıcı önemli özelliklerden birisi olan zeki olma durumuna ilişkin tepkilerin cinsiyete göre incelenmesinde, kızların daha fazla bu tanımlama ile eşleştirildiği görülmüştür. Bian ve arkadaşları (2017) araştırmalarında 5-6-7 yaş çocuklarında kariyer planlamasını şekillendiren seçimlere “zekâ=erkek” kalıp yargısının kazanımını araştırmıştır. Araştırmanın sonucunda 6 yaşından küçük olan çocukların zekâ=erkek kalıp yargısına sahip olduğu belirtilmiştir. Kız çocuklarının erkek çocuklarına oranla “gerçekten zeki” olduklarına inanma olasılığı

daha düşük bulunmuştur. Ayrıca “gerçekten zeki” çocuklar için hazırlandığı belirtilen etkinliklerden kaçındıkları belirtilmiştir. Bulgulara bakıldığında çocuklar erken yaşlarda cinsiyetlendirilmiş zekâ kavramını edinmekte ve bu kavram çocukların tercihlerinde belirleyici olmaktadır. Yapılan çeşitli çalışmaların ortaya koyduğu gibi (Kırbaçoğlu Kılıç ve Eyüp, 2011; Tekin, 2017; Küçük, 2003) bunun temel nedenlerinden birisinin erken yaşlardan başlayarak çeşitli kaynaklardan maruz kaldıkları iletilerde, kişilik ile ilgili cinsiyet tanımlamalarında kadınlar için zayıf ve pasif, erkekler için ise güçlü ve zeki özellikleri ile karşılaşmış olmaları olabilir.

Toplumsal cinsiyet rollerinde güçlü olma ve saldırgan olma özelliği erilik ile ilgilidir (Gilligan, 1982; Suğur, 2006; Aydın ve Aslaner, 2015; Öztürk, 2020). Toplumların sahip olduğu kalıp yargılardan birisi erkeğin kadından daha saldırgan davranışlar gösterdiği şeklindedir. Ayrıca kadınların saldırgan davranışlarına oranla erkeğin saldırgan davranışları, toplum tarafından daha kabul edilebilir bulunmaktadır. Bu kalıp yargının etkisiyle kadın ve erkek eşit düzeyde saldırganlık tepkisi gösterse de kadın daha saldırgan görülmektedir (Dökmen, 2009). Ebeveynlerin farklı cinsiyetten çocuklarının özelliklerini tanımlarken erkek çocuklarının, kız çocuklarına göre daha fazla saldırgan olduğunu belirttikleri görülmüştür. Bu bulgu alanyazındaki cinsiyetçi tanımlamalar ile benzerlik göstermekte ve saldırgan ile eril cinsiyet eşleştirilmektedir.

Fiziksel görünümüne ve dış görünüşüne önem vermek genellikle kadınlarla eşleştirilen bir cinsiyet özelliği olmasına karşın bu çalışmada ebeveynlerin bu özelliği daha fazla erkek çocukları için belirttikleri görülmüştür. Günümüzde naif, kırılgan, eğitilmiş, iş sahibi, risk almayan, kıllarını aldırان ve dış görünümüne önem veren metroseksüel erkek ideal olarak görülmektedir (Avşar, 2017). Bu bakış açısının cinsiyet kalıp yargılarının değişimine etki ettiği düşünülebilir.

5.2 Kullanılan Ölçme Araçları ile Çeşitli Değişkenler Arasındaki Analizlere İlişkin Tartışma

Çalışmanın bu kısmında sırasıyla; Toplumsal Cinsiyet Rollerı Tutum Ölçeği ve Alt Boyutları, Cinsiyet Rollerı Değerlendırme Formu ile çeşitli değişkenler arasındaki analizlere ilişkin tartışma yapılacaktır.

5.2.1 Toplumsal Cinsiyet Rollerı Tutum Ölçeği ile Çeşitli Değerşkenler Arasındaki Analizlere İlişkin Tartışma

Çalışmanın bu bölümünde Toplumsal Cinsiyet Rollerı Tutum Ölçeği ve Alt Boyutları ile yalnızca elde edilen anlamlı sonuçlara ilişkin tartışmaya yer verilmiştir.

5.2.1.1 Ebeveynlerin Cinsiyetlerine Göre Toplumsal Cinsiyet Rollerı Tutum Ölçeği ve Alt Boyutları Değerlendirmelerine İlişkin Tartışma

Çalışma kapsamında elde edilen bulgulara göre, katılımcıların cinsiyetleri Toplumsal Cinsiyet Rollerı Ölçeği toplam ve alt boyut puanları açısından kadınlar lehine anlamlı bir farklılık yaratmıştır. Kadınların tüm boyutlarda erkek katılımcılara göre eşitlikçi bir cinsiyet rol algısına sahip olduğu görülmektedir.

Cumhuriyetin kuruluşu ile kadının kendini kamusal alanda gösterme imkanının sağlanması, belediyelerin destekleri, kadınla ilgili derneklerin ve kadına şiddeti ele alan kurum ve kuruluşların artması geleneksel cinsiyet rollerinin yerini eşitlikçi cinsiyet rollerine bırakmasına etkide bulunmuştur (Şevenk, 2021). Yaşanan bu gelişmelerin çalışmaya katılan kadınlara etkisi sonucunda kadınların daha eşitlikçi bir tutuma sahip olduğu düşünölmektedir. Ülkemizde yapılan çeşitli araştırmalarda da benzer bulgular görölmektedir (Yılmaz ve arkadaşları, 2009; Seçgin ve Tural, 2011; Arıcı, 2011; Kalaycı ve arkadaşları, 2012; Kantoğlu ve arkadaşları, 2018; Çiçek ve Çopur 2018; Kaplan ve Tasa, 2022).

Baykal (1988) ise araştırmasında diğerk çalışmalardan farklı olarak, kadınların sahip oldukları cinsiyet rollerinin erkeklere göre anlamlı derece geleneksel olduğunu belirtmiştir. Bunun yanı sıra erkeklerin sürekli toplum içerisinde daha iyi konumlandırıldığı düşüncesi, erkeklerin sahip oldukları roller açısından kadın kadar büyük bir değışim sürecine girmemesine ve rolleri geleneksel olarak algılamaya devam etmesine sebep olabilmektedir (Arıcı, 2011).

5.2.1.2 Ebeveynlerin ve Ebeveyn Eşlerinin Eğitim Düzeylerine Göre Toplumsal Cinsiyet Rollerine Tutum Ölçeği ve Alt Boyutları Değerlendirmelerine İlişkin Tartışma

Bireylerin eğitim düzeyleri arttıkça daha eşitlikçi bir tutuma sahip olduğu düşünülür. Eğitim düzeyinin artması özellikle lisans ve üstü eğitim, bireylerin cinsiyet rollerine ilişkin daha ağdaş bir bakış açısı kazanmasına, çeşitli okumalar ve araştırmalar ile cinsiyet rollerine ilişkin sağlıklı algı ve tutumlar edinmesine katkı sağlayacaktır. Çalışmada da lisans ve üstü düzeylerden mezun olan ebeveynlerin ve lisans ve üstü düzeylerden mezun olan eşlerin cinsiyet rollerine ilişkin daha eşitlikçi bir tutuma sahip olmaları bu görüşü destekleyecek niteliktedir. Çalışmada yine benzer şekilde ebeveynlerin ve eşlerinin eğitim düzeyleri arttıkça, evlilikte cinsiyet eşitliğinde, geleneksel cinsiyet rolünde, kadın cinsiyet rolü, erkek cinsiyet rolü ve cinsiyet eşitliğinde daha eşitlikçi toplumsal cinsiyet rollerine sahip olduğu görölmektedir. Bu durumun cinsiyet rolleri açısından çocuklara yansıyacağı göz önünde bulundurulduğunda anne ve babaların eğitim düzeyi arttıkça ocuk daha eşitlikçi bir tutumla büyüyecektir.

Aylaz ve arkadaşlarının (2014) alışması bu durumu destekleyecek niteliktedir. Çalışmada annelerin eğitim durumu arttıkça çocuklarının geleneksel tutumlarının azaldığını belirtmiştir. Pınar ve arkadaşlarının (2008) yaptığı araştırmada geleneksel

rolün en fazla görüldüğü grubun eğitim düzeyi düşük olan annelerden oluştuğu belirtilmiştir. Karasaracoğlu ve Başal (1998) araştırmalarında annenin eğitim düzeyi arttıkça çocuktaki kalıp yargıların azaldığını belirtmiştir. Çiçek ve Çopur (2018) araştırmalarında annesi lisans ve üzeri eğitim durumuna sahip bireylerin daha eşitlikçi cinsiyet rollerine sahip olduğunu ve kadının çalışma durumuna olumlu bir bakış açısı sağladığını belirtmiştir.

Türkiye’de Toplumsal Cinsiyet ve Kadın Algısı Araştırması (2022) incelendiğinde babaların eğitim seviyesi yükseldikçe çocuk bakımına katılım düzeyinin arttığı belirtilmiştir. Yine ülkemizde yapılan benzer çalışmalardaki bulgular bu düşünceye katkı sağlayacaktır (Arıcı, 2011; Çetinkaya, 2013, Kantoğlu ve arkadaşları, 2018; Ergin ve arkadaşları, 2019; Kerkez ve arkadaşları, 2023). Bu veriler de gösteriyor ki toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin çağdaş bakış açısının oluşturulması eğitim düzeyinin artmasıyla mümkün olacaktır (Altuntaş ve Altınova, 2015; Kantoğlu ve arkadaşları, 2018).

Eğitim düzeyi ile eşitlikçi cinsiyet rol algısı arasındaki ilişki konusunda alanyazında farklı bulgulara sahip çalışmalar da bulunmaktadır. Özkan (2009) araştırmasında cinsiyete ilişkin kalıp yargılara anne eğitim düzeyinin etkisini incelemiş ve eğitim düzeyine bağlı anlamlı bir fark olmadığını belirtmiştir. Özden ve Gölbaşı’nın (2018) araştırmalarında da bu çalışmadan elde edilen bulgudan farklı olarak eğitim düzeyi ile toplumsal cinsiyet algısında eşitlikçi tutum arasında anlamlı bir ilişki görülmemektedir.

5.2.1.3 Ailedeki Çocuk Sayısına Göre Toplumsal Cinsiyet Rollerine Tutum Ölçeği ve Alt Boyutları Değerlendirmelerine İlişkin Tartışma

Ebeveynlerin sahip oldukları çocuk sayıları ile ilişkili olarak yapılan analizlerden elde edilen bulgulara göre eşitlikçi cinsiyet rolü alt boyutu puanları arasında ebeveynlerin sahip oldukları çocuk sayıları açısından anlamlı fark bulunmamaktadır. Bundan farklı olarak, ailenin sahip olduğu çocuk sayısı azaldıkça, evlilikte cinsiyet rolü, erkek cinsiyet rolü, geleneksel cinsiyet rolü, kadın cinsiyet rolü ve toplam toplumsal cinsiyet rolleri puanları açısından daha eşitlikçi bir tutuma sahip olduğu görülmüştür.

Güneri ve Şen (2018) araştırmalarında kadınların sahip olduğu çocuk sayısı azaldıkça çalışma ve sosyal hayatta yer alma durumlarının arttığını belirtmiştir. Bu durumun aile içerisinde kadının söz sahibi olmasına, kadın ve erkek ilişkisinde eşitlikçi tutum sergilemesine etki edeceğini belirtmiştir. Canatan ve arkadaşları (2020) araştırmalarında çocuk sayısının ebeveynlerin çocuk yetiştirme tutumlarına etkide bulunduğunu belirtmiştir. Kaçar (2019) araştırmasında, çocuk sayısına göre annelerin sahip olduğu toplumsal cinsiyet algısında anlamlı bir farkın olduğunu belirtmiştir. Annelerin toplumsal cinsiyet algıları incelendiğinde, tek çocuğa sahip anneler, iki ve üç çocuğa sahip olan annelerden daha eşitlikçi olarak görülmüştür. Yine alanyazın incelendiğinde Kodan'ın (2013) çalışmasında da benzer bulgular görülmektedir. Bu çalışmalardan farklı olarak başka bazı çalışmalarda çocuk sayısı açısından ebeveynlerin toplumsal cinsiyet tutum puanları arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür (Yılmaz ve Avcı, 2015; Karasu, 2019).

5.2.1.4 Çocuğun Anaokuluna Gitme Durumuna Göre Toplumsal Cinsiyet Rollerine Tutum Ölçeği ve Alt Boyutları Değerlendirmelerine İlişkin Tartışma

Ebeveynlerin çocuklarının anaokuluna gitme durumuna göre; eşitlikçi cinsiyet rolü, evlilikte cinsiyet rolü, geleneksel cinsiyet rolü, kadın cinsiyet rolü, alt boyutları ve toplam toplumsal cinsiyet rolleri puanları arasında anlamlı fark bulunmamaktadır. Bu değişkenle ilgili olarak sadece erkek cinsiyet rolü puanı açısından anlamlı fark oluşturmuştur. Bu bulguya göre çocuklarını anaokuluna gönderen ebeveynlerin göndermeyen ebeveynlere göre erkek cinsiyet rolü açısından daha eşitlikçi bir tutuma sahip olduğundan söz edilebilir.

Anaokulları çocuğu okula hazır hale getiren en önemli kurumdur. Ben merkezci bakış açısına sahip olan çocuk, anaokuluna giderek ileri eğitimi için gerekli olan becerileri edinir. Oyun ortamında edindiği bilgiler, kurduğu arkadaşlıklar ve çeşitli deneyimler ile çocuk sosyalleşir, çevresini ve toplumu keşfetmeye başlar. Bu kazanımlar ileri yıllarda kuracağı sosyal ilişkilerin temelini atmaktadır. Keşfedilmeyi bekleyen dış dünya ile bir araya gelen çocuk hem sunulan zenginlikleri hem de kendisini keşfetmeyi öğrenir. Öğrenme ihtiyacı ile çocuk çevresini gözlemler ve kendisine bir model aramaya başlar (Yörükoğlu, 2004). Bu rol modeller kimi zaman akranları kimi zaman ise öğretmeni ve okul ortamında bulunan kişilerdir. Bu ortam içerisine sadece çocuk değil ebeveynleri de dahil olur. Aile, okul ortamında çeşitli roller edinir, deneyimler ve bilgiler kazanır. Çocuğu ile çeşitli sorumluluklar alır ve gelişir. Okul ve öğretmen ile iletişim halinde olan ebeveynler çeşitli kazanımlar ve deneyimler edinir. Bu türden bir etkileşimin, ebeveynlerin toplumsal cinsiyete yönelik tutumlarında da bir farklılığa yol açmış olması olasıdır.

Şıvgın (2017) anaokuluna giden 60-72 aylık çocuklara cinsiyet rolleri eğitim etkinliklerinin çocukların sahip olduğu kalıp yargılara etkisini incelemiştir. Eğitim

öncesinde çocukların kadın ve erkek görevlerinde, mesleklerde, oyun ve oyuncaklarda çeşitli toplumsal cinsiyete yönelik çeşitli kalıp yargılar olduğunu görmüştür. Cinsiyet rolleri eğitimi uygulamalarının ardından ise bu kalıp yargıların azaldığını, çocukların bütün görev, meslek ve işlerin kadın ve erkek tarafından yapılabileceği görüşüne sahip olduklarını belirtmiştir.

Ayrıca etkenler arasında okul ortamındaki bireylerin cinsiyet rollerine karşı sahip olduğu tutumda gösterilebilir. Shutss ve arkadaşları (2017) yaptığı araştırmada, sosyal çevrenin çocuğun cinsiyeti değerlendirme durumuna etkisini incelemiştir. Çalışma grubunu 3-6 yaş çocukları oluşturmuştur. Araştırma bulgularında cinsiyet ayrımının gözetilmediği anaokullarına giden çocukların tipik anaokullarına devam eden çocuklara göre cinsiyet kalıp yargısı ölçümünde daha düşük puan aldıkları görülmüştür. Benzer bir çalışmada Aytekin (2015) tarafından yapılmıştır. Bu araştırmada da üç anaokulu incelenmiş ve her birinde farklı toplumsal cinsiyet inşaları olduğu belirtilmiştir. Görüldüğü üzere cinsiyete yönelik rollerin kazanımında anaokulunun verdiği eğitim, çocukların yanı sıra ebeveynler için de önemli bir etkidir.

5.2.1.5 Ailede Çocuğun Karar Süreçlerine Katılma Durumuna Göre Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği ve Alt Boyutları Değerlendirmelerine İlişkin Tartışma

Çalışmada katılımcıların karar verme ve karar alma süreçleri incelendiğinde, ailelerin 255'inde (%85.6) annelerin; 276'sında (%92.6) babaların karar alma sürecinde aktif olarak yer aldığı belirlenmiştir. Ünver ve Demirli'nin (2022) yaptığı araştırma da ailelerde karar alma durumunda benzer şekilde eşitlikçi bir tutum görülmüştür. Bireylerin ev içi karar alma durumunda rol ve sorumlulukları eşit bir şekilde paylaşmaları çocukları açısından örnekler teşkil edecek ve çocuğun cinsiyet

rollerine yönelik olumlu etkilerde bulunacaktır. Cinsiyet eşitliğinin gerçekleşmesi için bireylerin çocukluktan itibaren kendi hak ve kararlarının bilincinde olmaları, bu hakları korumayı öğrenmeleri gerekir. Araştırma bulgularında karar verme durumuna çocuk katılımı, ailelerin 104'ünde (%34.9) görülmektedir. Çocuk katılımı, çocuğun görüşlerini özgür bir şekilde belirtmesi, bu görüşlere önem verilmesi ve ciddiye alınması, tüm çocukların kendileri ile ilgili konularda karar alma süreçlerinde söz hakkı olması olarak tanımlanmaktadır (UNICEF, 2009) ve bu açıdan da önemlidir.

3-6 yaş çocuklarının aile içerisinde karar verme süreçlerine dahil olma durumlarına göre ebeveynlerin toplumsal cinsiyet rolleri tutumları arasındaki farklılık incelendiğinde çocuklarını karar verme süreçlerinde dahil eden ebeveynlerin eşitlikçi cinsiyet rolünde, evlilikte cinsiyet rolünde, geleneksel cinsiyet rolünde, kadın cinsiyet rolünde, erkek cinsiyet rolünde ve toplumsal cinsiyet rolleri tutumlarında daha eşitlikçi bir tutuma sahip olduğundan söz edilebilmektedir. Daha önce de belirtildiği gibi çocuğun hak, düşünce ve isteklerini belirtmesi, seçimlerini kendi düşüncesine göre yapması, cinsiyet rolleri açısından ebeveynin düşüncesinden çıkarak kendi düşüncesini oluşturmaya destek verecektir. Çocuk kendi bedenini, isteklerini, sevdiği ve sevmediği şeyleri fark edecek, hangi oyunu oynamayı, hangi oyuncakı tercih edeceğini ve seçimlerini, cinsiyet etkisi ile değil kendi istekleri doğrultusunda belirleyecektir. Alacağı kararları, meslek tercihlerini, eş seçimini ve gelecek planlamalarını cinsiyetinden ziyade yetenekleri, zevkleri ve düşünceleri doğrultusunda yapacaktır. Aktaş (2011) araştırmasında kız çocuklarının genellikle aile içi karar alma sürecindeki katılım ve kaynak kullanımında eşitsizliğe uğramanın, kız çocukları için gelecekte alacağı eğitim ve meslek sahibi olma konusunda daha yoğun bir çaba göstermeye zorlandığını belirtmiştir. Araştırmadan da görüldüğü üzere bireyler karar

alma süreçlerinde ne kadar etkin olursa cinsiyet rolleri açısından eşitlikçi bir bakış açısı edinecektir.

5.2.1.6 Katılımcıların “Ailede Kadın ve Erkeğin Yapacağı İşler Farklıdır” Görüşüne Katılma Durumuna Göre Toplumsal Cinsiyet Rollerine Tutum Ölçeği ve Alt Boyutları Değerlendirmelerine İlişkin Tartışma

Toplumsal cinsiyet kavramı esasında kadın ve erkek cinsiyetine sahip bireylere, toplum ve kültürlerle yüklenmiş anlam ve beklentilerdir. Kadınlar cinsiyet rolleri gereğince daha çok ev içerisinde, ev işleri ve çocuk bakımı gibi işlere karşı sorumlu tutulmaktadır. İş yaşamına girmekle birlikte kadın, cinsiyet rollerinde bir farklılık yaşamamış, aile içi rollerinde, sorumluluklarında ve iş bölümlerinde eşitsizliğe uğramaya devam etmiştir (Çiçek ve Çopur, 2018). Bu eşitsizlikten her iki cinsiyet etkilenmektedir. Cinsiyete dayalı iş bölümü, sadece kadın ve erkeğin paylaştığı roller ile sınırlı olmamakla bunun yanı sıra kadın ve erkek arasındaki güç dengesine de vurgu yapmaktadır. Bu güç ilişkisi hem ev içerisinde hem de toplum içerisinde bir işi kimin yapacağına dair bir ayrıma sebebiyet vermekte, kadın ve erkeğe dair farklı yeteneklerin, davranışların, isteklerin ve fikirlerin olduğu geniş bir yelpaze oluşturmaktadır (Dedeoğlu, 2000).

Araştırma incelendiğinde katılımcıların “Ailede kadın ve erkeğin yapacağı işler farklıdır” görüşüne katılma düzeyleri ile toplumsal cinsiyet rolleri değerlendirmelerine ilişkin sonuçlar incelendiğinde “Ailede kadın ve erkeğin yapacağı işler farklıdır” görüşüne katılma düzeyi arttıkça yüksek eşitlikçi tutuma sahip olan ebeveynlerin oranı azalmaktadır. Özçatal (2011) araştırmasında ataerkil düşünceye sahip toplumsal yapı ve bu toplumsal yapıya dayalı cinsiyet ilişkilerinin, iş bölümünün ve iş bölümünde kadın ve erkek rol ayrımının, kadının ve erkeğin hayatını ve iş yaşamını etkilediğini belirtmiştir. Bu durum sonucunda toplumsal cinsiyet eşitliğinin

her alanda yer edinmesi için bireylerin cinsiyet rollerine ilişkin bilgilendirilmesi, bilinçlendirilmesi ve bireylere bu durum hakkında duyarlılık kazandırılması oldukça önemlidir (Yılmaz ve arkadaşları, 2009).

5.2.2 Toplumsal Cinsiyet Rollerini Değerlendirme Formu ile Çeşitli Değişkenler Arasındaki Analizlere İlişkin Tartışma

Araştırmanın bu bölümünde, araştırma konusu ile ilgili alt problemlerde anlamlı sonuç elde edilen bulgulardan yola çıkarak ve alanyazınla ilişkilendirilerek yapılan tartışmaya yer verilmiştir.

5.2.2.1 Ebeveynlerin ve Ebeveynlerin Eşlerinin Eğitim Düzeylerine Göre Toplumsal Cinsiyet Rollerini Değerlendirme Formuna İlişkin Tartışma

Ebeveynlerin eğitim düzeyleri ile toplumsal cinsiyet rolleri değerlendirmeleri arasındaki farklılık incelendiğinde ortaya çıkan bulguya göre eğitim düzeyi arttıkça eşitlikçi tutum artmakta; eğitim düzeyi azaldıkça eşitlikçi tutum azalmaktadır. Ebeveynlerin eşlerinin eğitim düzeyleri ile toplumsal cinsiyet rolleri değerlendirmeleri arasındaki farklılık incelendiğinde ortaya çıkan bulgulara göre ise eğitim düzeyi arttıkça yüksek düzey eşitlik oranı da artmaktadır. Akbayır (2023) çalışmasında kadın katılımcıların eğitim düzeyi arttıkça toplumsal cinsiyet algısında daha eşitlikçi bir yaklaşım sergilediklerini belirtmiştir. Güneş ve Tarhan (2022) araştırmalarında anne eğitim düzeyinin genç yetişkinlerin toplumsal cinsiyet algıları ile arasında anlamlı bir fark olduğunu belirtmiştir. Annesi ortaöğretim ve üstü eğitim düzeyinde olan bireylerin cinsiyet algıları, ilköğretim düzeyinde eğitime sahip olan annelerden daha yüksek bulunmuştur. Çalışmada ise baba eğitim düzeyinin toplumsal cinsiyet algılarında farklılığa yol açmadığı belirtilmiştir.

Altuntaş ve Altınova (2015) araştırmasında eğitim düzeyi arttıkça eşitlikçi cinsiyet algısının arttığını belirtmiştir. Demir (2019) çalışmasında üniversite mezunu

kadınların daha yüksek düzeyde eşitlikçi bir toplumsal cinsiyet algısına sahip olduğunu belirtmiştir. Eren (1996) çalışmasında ebeveynlerin öğrenim durumu yükseldikçe cinsiyet kalıp yargılarının azaldığını belirtmiştir.

Güngörmüş ve arkadaşları (1998) araştırmalarında iki farklı eğitim düzeyinde olan babalardan “ideal babayı” tarif etmesini istemiştir. Araştırma bulgularında ilkökul düzeyinde eğitime sahip babalar kendilerini “evin ekmeğini kazandıran, evin tüm ihtiyaçlarını gideren, çocukları dürüst ve terbiyeli yetiştirmeye çalışan” kişiler olarak tanımlarken, üniversite mezunu babaların tanımlamaları “çocukların problemlerini paylaşan, çocuğuna yakın olan, çocuklarının geleceğini düşünen, çocukları için çalışan ve karısına yardımcı olan” şeklindedir. Araştırma sonuçlarına göre iki farklı eğitim grubundan babanın ideal baba tarifinde farklı tanımlar kullandığını belirtmiştir. Ayrıca bulgular içerisinde ilkökul mezunu babalar kendileri ile ideal baba arasında bir fark görmezken, üniversite mezunu babalar çocuğu doğrudan etkilediklerinin farkında olmalarına rağmen davranış düzeyinde bunu yeterince gösteremediklerini düşünmektedirler. Özetle eğitim düzeyinin yükselmesi, her iki cinsten ebeveyninde daha eşitlikçi ev içi roller benimsemelerine yol açmaktadır.

5.2.2.2 Ailedeki Çocuk Sayısına Göre Toplumsal Cinsiyet Roller Değerlendirme Formuna İlişkin Tartışma

Ebeveynlerin sahip oldukları çocuk sayısı ile toplumsal cinsiyet rolleri değerlendirmeleri arasındaki farklılık incelendiğinde çocuk sayısı arttıkça yüksek eşitlikçi toplumsal cinsiyet algısı azalmaktadır. Endenjik ve arkadaşları (2014) çalışmalarında çocuk sayısına göre cinsiyet rollerine yönelik algının farklılaştığını belirtmiştir. Dokudan Dinç (2018) araştırmasında çocuk sayısı ile toplumsal cinsiyet algısı arasında anlamlı fark olduğunu belirtmiştir. Bunlardan farklı olarak; Kulik (2002) araştırmasında çocuk sayısının ailenin cinsiyet rolleri ile ilgili tutumuna etki

etmediğini belirtmiştir. Çocuk sayısı ile ebeveynlerin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin değerlendirmelerinin anlaşılması için daha fazla sayıda çalışmaya gereksinim duyulmaktadır.

5.2.2.3 Ailede Çocuğun Karar Süreçlerine Katılma Durumuna Göre Cinsiyet Rollerini Değerlendirme Formuna İlişkin Tartışma

3-6 yaş çocukların aile içerisinde karar verme süreçlerine katılma durumları ile katılımcıların cinsiyet rolleri değerlendirmeleri arasındaki farklılık incelendiğinde yüksek düzeyde eşitlikçi olan ebeveynlerinin çocuklarının; 22'si (%48.9) karar alma süreçlerinde yer alırken 23'ü (%51.1) yer almamaktadır. Araştırmada eşitlikçi ebeveynlerde yakın düzeyde karar alma ve karar almama durumu görülmüştür. Görüldüğü üzere eşitlikçi ailelerin neredeyse yarısında çocuk karar süreçlerinde yer almamaktadır. Tol ve Taşkan (2018) araştırmalarında ev içi kararların çoğunlukla kadına, ev dışı kararlar ise erkeğe yüklendiğini belirtmiştir. Çocuk ile ilgili kararlarda (arkadaş seçimi, üniversite seçimi vb.) erkeklerin etkili olduğu belirtilmiştir. Toplumsal cinsiyete yönelik kalıp yargılar değerlendirildiğinde ailenin reisi ve streotipleştirme konularında kadınların daha katı bir tutum sergilediğini belirtmiştir. Kadınlar kararlara katılım konusunda ve özellikle çocuk ile ilgili kararlarda kendisini daha baskın görmektedir. Çalışmada, çocuk bakımına katılım ve ev işlerine katılım gibi konularda eşitsizlik olduğu görülmüştür.

5.2.2.4 Katılımcıların "Ailede Kadın ve Erkeğin Yapacağı İşler Farklıdır" Görüşüne Katılma Durumuna Göre Cinsiyet Rollerini Değerlendirme Formuna İlişkin Tartışma

Katılımcıların "Ailede Kadın ve Erkeğin Yapacağı İşler Farklıdır" görüşüne katılma dereceleri ile toplumsal cinsiyet rolleri değerlendirmeleri arasındaki farklılık incelendiğinde ilgili görüşe katılma düzeyi arttıkça yüksek eşitlikçi tutuma sahip olan

katılımcıların oranı azalmaktadır. Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği ve Alt Boyutları Değerlendirmelerinde de benzer şekilde “Ailede Kadın ve Erkeğin Yapacağı İşler Farklıdır” görüşüne katılma düzeyi arttıkça yüksek eşitlikçi tutuma sahip olan katılımcıların oranı azalmaktadır. Bu sonuç daha önce yapılan açıklamaları destekler niteliktedir.

5.3 Kullanılan Ölçme Araçları Arasındaki Korelasyonlara İlişkin Tartışma

İnsan, yaşam içerisindeki ilk ayrımını cinsiyetinin etkisiyle kadın ve erkek olarak tanımlanırken edinmektedir. Bu ayrım kadını ve erkeği iki farklı varlık olarak ele alırken, toplumsal cinsiyet ekseninde toplumun bireyi nasıl gördüğünü de ifade etmektedir (Kaypak, 2014). Toplumsal cinsiyet kavramı, kadın ve erkeğe sosyal yapılar tarafından yüklenen rol ve sorumlulukları ifade etmekte ve kadın ve erkek olmakla ilişkili olarak, bireylerin sonradan öğrendiği birçok özelliği de içerisinde barındırmaktadır (Turan ve Şen, 2014).

Toplumsal cinsiyet, yaş, cinsiyet, ekonomik durum, etnik köken, eğitim düzeyi gibi çeşitli durumlardan etkilenirken; beklentileri, karar verme süreçlerini, davranışları, edinilen rol ve sorumlulukları, kaynaklara erişimi, edinilen fırsatları, kadın ve erkek ilişkilerini, iş yaşamını ve daha pek çok unsuru da etkisi altında bırakmaktadır. Toplumsal cinsiyet kavramı ve karşılığı olarak cinsiyet rolleri görüldüğü üzere bireyin davranışlarına, sorumluluklarına, eğitimine ve eğitime erişimine, özgürlüğüne, sağlık hakkına, farklılıklara ve ilişkilere kısacası temel insani haklardan başlayarak pek çok alanda söz sahibi olmakta ve sadece söz sahibi olmakla kalmamakta birçok bileşenle ilişki halinde olduğu ve çok boyutlu bir kavram olduğu görülmektedir (Avrupa Konseyi, 2022).

Bu araştırmada da çok boyutlu olan toplumsal cinsiyet boyutları ebeveyn perspektifi ile ele alınmış, ilk olarak ebeveynlerin Toplumsal Cinsiyet Rollerı Tutum leği ile cinsiyete ilişkin algı, tutum ve kalıp yargılarını belirtmeleri ve Cinsiyet Rollerı Değerlendirme Formu ile bu algı, tutum ve kalıp yargıların ev içerisine nasıl yansıdığını aktarmaları istenmiştir. Kullanılan leklerin birbiri ile ilişki içerisinde olduğu düşünülmüştür. Araştırma bulguları da benzer şekilde bu görüşü desteklemektedir. Araştırmada kullanılan leklerin (Toplumsal Cinsiyet Rollerı Tutum leği ve Cinsiyet Rollerı Değerlendirme Formu) hem kendi içerisindeki ilişkisi hem de birbirleri ile olan ilişkileri de bu duruma kaynaklık etmektedir. Bireylerin sahip olduğu, algı, tutum ve kalıp yargılarının gerek kendilerini algılamada gerekse çeşitli rol ve davranışlarla ilişkili olması da toplumsal cinsiyetin önemini ve cinsiyet rollerinin kendi içerisindeki yansımalarını bir kez daha ortaya koymaktadır. Bu sebeple araştırmalarda çıkan sonuçların birbiriyle korelasyon içerisinde olması beklenen bir durumdur.

Toplumsal cinsiyete yönelik geleneksel bir algıya sahip olan ebeveyn bu algıyı gerek kendini tanımlama şekliyle gerek sahip olduğu algı tutum ve davranışlarında da ortaya çıkaracaktır. Doğduğu andan itibaren geleneksel bir algı, tutum ve kalıp yargıya sahip ebeveyn, çocuğunu da geleneksel tutumu ile şekillendirecektir. ocuk, gelişim süreci boyunca konu alanları değişse de cinsiyet rollerinde anne ve babasının tutum ve davranışları ekseninde yaşamını biimlendirecektir (Erzeybek, 2015).

Birey, girdiği sosyalleşme süreci ile başta ailenin etkisiyle cinsiyetine ilişkin rolleri zmsemekte ve işelleştirmektedir (Yavuz, 2016). Ailenin cinsiyete yönelik algı, tutum ve kalıp yargılarının ev içerisindeki yansımaları ocuk tarafından gözlemlenmektedir. Aile, çocuklarının toplumsal cinsiyet algılarında ve tutumlarında belirleyicidir. Toplumsal cinsiyet ile birey edindiği çeşitli roller ile benliğini

oluşturmakta, cinsiyetine ilişkin bilgiler ışığında statü ve rolleri edinmektedir. İlk olarak ailede başlayan bu sosyalizasyon süreci ile birey toplum içerisindeki davranışını da şekillendirecektir (Yılmaz, 2018).

Bölüm 6

SONUÇ VE ÖNERİLER

6.1 Sonuç

Gerçekleştirilen bu çalışmada, 3-6 yaş arası çocuğu olan anne ve babaların toplumsal cinsiyete ilişkin sahip olduğu algı, tutum ve kalıp yargılar incelenmiştir. Araştırmada anne ve babaların toplumsal cinsiyete yönelik sahip oldukları bakış açılarını incelemek için nicel yöntem seçilmiş, veri toplama aracı olarak Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği, Cinsiyet Rollerini Değerlendirme Formu ve Demografik Bilgi Formu kullanılmıştır.

Araştırmada ebeveynlerin kız çocuklarıyla geçirdikleri sürede yaptıkları aktiviteler incelendiğinde, en fazla işaretlenen aktivitelerin: ev işleri, sinema/tiyatroya gitme, alışveriş yapma, kitap okuma ve spor yapma olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ebeveynlerin erkek çocuklarıyla geçirdikleri sürede yaptıkları aktiviteler incelendiğinde ise en fazla işaretlenen aktiviteler; tamir işleri, oyun oynama, ders çalışma ve parka gitme şeklindedir.

Ebeveynlerin çeşitli durumlardaki seçimlerinde çocuklarının cinsiyetlerinin ne ölçüde belirleyici olduğu incelendiğinde, erkek çocuğu için; giysi seçimi, oyuncak seçimi, oyun seçimi, oda seçimi, sosyal aktivite seçimi, okul seçimi, meslek seçimi, film seçimi ve hobi seçimi daha fazla işaretlenmişken, kız çocuğu için; arkadaş seçimi, kitap seçimi, eşya rengi seçimi, giysi rengi seçimi ve ev içi sorumluluk seçimi maddeleri daha yüksek oranda işaretlenmiştir.

Ebeveynlerin çocuklarında tanımladıkları özellikler çocukların cinsiyetlerine göre incelendiğinde; erkek çocuklarına tanımlanan özellikler çoğunluğa göre; yumuşak başlı, eğlenceli, kibar, şefkatli, konuşkan, uysal, dış görünüşüne önem veren, düzenli, saldırgan, kıskanç ve sporsever, kız çocuklarına tanımlanan özellikler çoğunluğa göre; güçlü, saygılı, sorumluluk sahibi, zeki ve dağınık şeklindedir. Kız ve erkek çocukları eşit oranda tanımlanan özellikler; hırslı ve duygusal şeklindedir.

Ebeveynlerin Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği toplam ve alt boyut puanları arasında; ebeveynin cinsiyeti, ebeveynin eğitim düzeyi, ebeveynlerin eşlerinin eğitim düzeyi, çocuk sayısı, çocuğun anaokuluna gitme durumu, ailede çocuğun karar süreçlerine katılma durumu ve “Ailede kadın ve erkeğin yapacağı işler farklıdır” görüşü size ne ölçüde uygundur? sorularına katılma durumları açısından anlamlı fark bulunmuştur.

Toplumsal Cinsiyet Rollerini Değerlendirme Formu puanları arasında; ebeveynin eğitim düzeyi, ebeveynlerin eşlerinin eğitim düzeyi, çocuk sayısı, ailede çocuğun karar süreçlerine katılma durumu ve “ailede kadın ve erkeğin yapacağı işler farklıdır” sorusuna katılma durumlarına göre anlamlı fark bulunmaktadır. Ayrıca araştırmada Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği ve Cinsiyet Rollerini Değerlendirme Formu toplam ve alt ölçek puanları arasında yüksek ve orta düzeylerde korelasyonlar saptanmıştır.

Çalışmadan elde edilen sonuçlardan hareketle aşağıda çeşitli öneriler sunulmuştur.

6.2 Öneriler

Bu çalışmada 3-6 yaş arası çocuğu olan anne ve babaların toplumsal cinsiyet ile ilgili algıları ve cinsiyet rollerine yönelik kalıp yargıları çeşitli yollarla incelenmiştir. Ayrıca ebeveynlerin toplumsal cinsiyet algılarının çocuğun yaşantısına

yansımalarına çeşitli sorular aracılığıyla bakılmıştır. Bunun yanı sıra ebeveynlerin toplumsal cinsiyet algı ve kalıp yargılarına çeşitli değişkenlerin nasıl etkide bulunduğunu belirlemek amacıyla incelemeler yapılmıştır. Bu bölümde araştırma sonuçlarından yola çıkarak çeşitli öneriler sunulmuştur.

1. Araştırma, Türkiye içerisinde sadece belli bir il (Manisa ili) ile sınırlıdır. Bundan sonraki araştırmalarda farklı şehirler, bölgeler, kültürler, farklı etnik ve ekonomik durumdaki ebeveynler ile gerçekleştirilebilir.
2. Bu araştırmada ailede toplumsal cinsiyet ve cinsiyet rolleri konusu yalnızca belli bir yaşta çocuğu olan anne ve babaların bakış açısı ile anlaşılmaya çalışılmıştır. Daha sonra yürütülecek çalışmalarda farklı yaşlarda çocukları olan ebeveynlerin görüşlerine de ulaşılması yoluyla, ebeveyn tutumlarında çocuğun gelişim dönemlerine göre ne tür farklılıklar olduğunun anlaşılmasının yararlı olacağı düşünülmektedir.
3. Bu çalışmanın sınırlılığı içerisinde, toplumsal cinsiyet ve cinsiyete dayalı kalıp yargılar nicel araştırma yoluyla ve ebeveynlerin beyanlarına göre anlaşılmaya çalışılmıştır. Sürecin nasıl işlediğinin daha iyi anlaşılabilmesi için, ebeveynlerin sahip oldukları bu tutumların, günlük yaşamda çocuklara nasıl yansıtıldığının ve çocuklar üzerindeki etkilerinin detaylı biçimde araştırılması gerekmektedir.
4. Erken yaşlardan başlayarak çocukların ailelerinden aldıkları enformasyonları cinsiyet kimlikleri ile nasıl ilişkilendirdiklerinin daha iyi anlaşılabilmesi için farklı yaşlardan çocuklarla araştırmalar yapılmalı, cinsiyet rollerine ilişkin algıların gelişimi ve kalıp yargıların nasıl oluştuğu ile ilgili veriler toplanmalıdır.

5. Araştırma sonuçlarına göre; erkek ebeveynlerin, eğitim düzeyi düşük olan ebeveynlerin, çok çocuklu ailelerin ve çalışmayan kadınların daha az eşitlikçi bir tutuma sahip oldukları görülmüştür. Bu nedenle risk altındaki aileler başta olmak üzere tüm anne ve babalara yönelik “Anne Destek Programı” ve özellikle “Baba Destek Programı” yaygınlaştırılmalı ve bu programlar yoluyla toplumsal cinsiyet eşitliği konusunda farkındalık kazandırılmalıdır.
6. Ailelere evlilik öncesi- evlilik içerisinde ve çocuk sahibi olmayı düşündükleri an itibari ile çeşitli kaynaklar aracılığı ile bilinçlendirme programları hazırlanmalıdır. Anne ve babaların çocuklarını yetiştirme sürecinde, cinsel eğitim de dahil olacak şekilde danışmak istediği durumlara yönelik doğru ve güvenilir cevaplar alabileceği aile merkezleri oluşturulmalı, farklı kanallarla düzenli olarak bilgilendirici eğitim, seminer vb. çalışmalar yapılmalıdır. Ev içi şiddet konusunda aileler mutlaka bilinçlendirilmelidir.
7. Anne ve babalar için “Toplumsal Cinsiyet El Kitapları” hazırlanarak çocuklarını sağlıklı biçimde nasıl yetiştirebilecekleri konularında bilgi sağlanmalıdır. Ebeveynler için hazırlanan bu kitapçık içerisinde ebeveynin kendisine ve çocuğuna yönelik (giysi-eşya-oda rengi, oyun, oyuncak, hobi seçimi vb.) tercihleri, çocuğa sunulan kaynaklar ile (kitap, çizgi film, oyuncak vb.) ilgili bilgiler ve öneriler içerebilir. Bu kaynaklara erişimin kolay olması ve kaynakların doğru ve güvenilir bilgiler içermesi sağlanmalıdır.
8. Okul öncesi eğitim programı kapsamında, “Toplumsal Cinsiyet Eşitliği” içerikli etkinlikler oluşturulmalı, kazanım ve göstergelere cinsiyet eşitliği alanında eklemeler yapılmalıdır.
9. Okul ortamının, sınıf düzeninin, okul içerisinde bulunan materyallerin ve ders kitaplarının cinsiyetçi mesajlardan arındırıldığından emin olunmalıdır.

Öğretmenin kullandığı dil, öğrencilerle iletişim biçimi, yararlandığı materyaller, takındığı tavır ve tutum cinsiyetçi ifadeler içermemelidir. Öğretmen cinsiyete dayalı genellemelerden ve klişe örneklerden kaçınmalıdır. Okul öncesi döneme uygun olarak hazırlanmış kitaplar, toplumsal cinsiyet eşitliği açısından incelenmelidir.

10. Toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanabilmesi adına öncelikle toplumsal cinsiyet eşitsizliğine sebebiyet veren kaynaklar belirlenmelidir. Toplumların sahip olduğu kültürler toplumsal cinsiyet eşitliği açısından irdelenerek kullanılan sözcükler, günlük dilde hâkim olan ifade ve kalıplar incelenmelidir. Sözlü veya yazılı olarak kullanılan iletişim biçimi, kadına ve erkeğe atfedilen cinsiyetçi atasözleri ve deyimler kullanılmamalıdır. Tüm oluşumlar cinsiyet eşitliği açısından tekrar düzenlenmeli, cinsiyete dayalı ayrımcılığı ve şiddeti engellemek adına çeşitli politikalar hazırlanmalıdır.
11. Araştırmada ebeveynler, çocukların kitle iletişim araçları ve bu araçların toplumsal cinsiyet açısından sundukları mesajlardan etkilendiklerini belirtmiştir. Medyada cinsiyet eşitsizliğini destekleyici yönde mesajlar içeren programlar yerine cinsiyet rollerinin eşit ve adil dağıtıldığı, kalıp yargılardan uzak, bilinçlendirici programlara yer verilmelidir. Anne babalar bu tür programları ayırt edebilme konusunda bilinçlendirilmelidir.

KAYNAKLAR

- Akalın, Ş. (2002). *Ev İşlerinde Sorumluluk Paylaşımı (Eğitim ve Çalışma Durumuna Bağlı Olarak Ev İşlerinde Sorumluluk Paylaşımına Yönelik Alan Araştırması)* [Yüksek Lisans Tezi]. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Akar, T. ve Aksoy, A. B. (2018). Çocukların Anne Babalarına Yönelik Algılarının Toplumsal Cinsiyet Bağlamında İncelenmesi, *Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 9(1), 31-46.
- Akbaba, S. (2010). Çocuk Eğitimcileri ve Sağlıklı Psikolojik Gelişim, *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 4(2), 73-92.
- Akbayır, S. (2023). *Geç Ergenlik Dönemindeki Gençlerde Flört Şiddetinin, Toplumsal Cinsiyet Algısı ve Empati Düzeyi ile İlişkisi* [Yüksek Lisans Tezi]. Maltepe Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.
- Akçınar Yayla, B., Özbek, E., ve Yola Çetin, İ. (2021). Babaların İş Ortamı ve Depresyon Seviyesi Arasındaki İlişkide İş-Aile Çatışmasının Rolü, *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 10(3), 2717-2742.
- Akgül Gök, F. (2013). *Evli Kadın ve Erkeklerin Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlgili Algılarının Aile İşlevlerine Yansıması* [Yüksek Lisans Tezi]. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Hizmet Anabilim Dalı.

- Akın, A. ve Demirel, S. (2003). Toplumsal Cinsiyet Kavramı ve Sağlığa Etkisi, *Cumhuriyet Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, 25(4), 73- 82.
- Akkaş, İ. (2019). Cinsiyet ve Toplumsal Cinsiyet Kavramları Çerçevesinde Ortaya Çıkan Toplumsal Cinsiyet Ayrımcılığı, *Ekev Akdemi Dergisi*, 23(77), 97-118.
- Aksoy, P. ve Baran, G. (2017). Annelerin Cinsiyet Rollerine İlişkin Özellikleri ile Çocukların Oyuncak Tercihleri ve Oynadıkları Oyun Türleri Arasındaki İlişki Üzerine Bir Çalışma, *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi*, 5(1), 102-136.
- Aktaş, G. (2011). *Farklı Sosyoekonomik ve Kültürel Özelliklere Sahip Ailelerde Kız Çocuklarına İlişkin Aile İçi Kültürel Tanımlamalar* [Yayınlanmamış Doktora Tezi]. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Altan, S. (1993). *Altan Cinsiyet Rolü Ölçeğini Türk Kültüründe Geliştirme Çalışması* [Yayınlanmamış Lisans Tezi]. Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi.
- Altın, B. (2014). *Kadınlarda Benimsenen Cinsiyet Rollerine Göre Kişilik Özelliklerinin İncelenmesi* [Yüksek Lisans Tezi]. İstanbul Bilim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Altuntaş, O ve Altınova, H. H. (2015). Toplumsal Cinsiyet Algısı ile Sosyal Ekonomik Değişkenler Arasındaki İlişkinin Belirlenmesi, *Journal of Turkish Studies*, 10(6), 83-100.

Arabacı, N. (2017). Aile Katılımı. A.B. Aksoy (Ed.), Aile Eğitimi ve Katılımı. Ankara: Hedef Yayıncılık.

Arıcı, F. (2011). *Üniversite Öğrencilerinde Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Algılar ve Psikolojik İyi Oluş* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi] Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Aslanpay Özdemir, E. (2020). *Kamu Politikaları Kapsamında Toplumsal Cinsiyet Eşitliği ve Kalkınma İlişkisi* [Doktora Tezi]. Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Avrupa Konseyi (2022). *Hak Savunucusu Avukatlar İçin Rehber Kitap Serisi- 4 Toplumsal Cinsiyet*, Ankara: Türkiye Barolar Birliği.

Avşar, S. (2017). Toplumsal Cinsiyet Rollerini Bağlamında Tarihsel Rollerini Yitiren Erkekliğin Çöküşü: Küllerinden “Yeni Erkek” Liğin Doğuşu, *Kadem Kadın Araştırmaları Dergisi*, 3(2), 224-241.

Aydın A. (2016). *Eğitim Psikolojisi*. Ankara: Pegem Akademi.

Aydın, G. ve Aslaner, D. A. (2015). Stereotip Kadın Rollerinin Televizyon Reklamlarında Sunumu, *Global Media Journal: Turkish Edition*, 6(11).

Aydoğdu, Ö. G. F. (2017). *Toplumsal Cinsiyet Rollerinin Gelişimi ve Cinsel Eğitim, Çocuk Gelişimi 2*. Ankara: Eğiten Kitap.

- Aylaz, R., Güneş, G., Uzun, Ö., ve Ünal, S. (2014). Üniversite Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Rolüne Yönelik Görüşleri, *Sürekli Tıp Eğitim Dergisi*, 23(5), 183-189.
- Aymaz, S. ve Polat, C. (2020). Toplumsal Cinsiyet Rollerinin Marka Bağlılığı Üzerindeki Rolü, *Opus Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 15(25), 3443-3466.
- Aytekin, S. (2015). *Çocuk Oyun ve Oyuncakları Bağlamında Toplumsal Cinsiyet İnşası* [Yüksek Lisans Tezi]. Cumhuriyet Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Bağçeli Kahraman, P. ve Özdemir, H. (2019). *Resimli Çocuk Kitaplarının Toplumsal Cinsiyet Rollerini Açısından İncelenmesi*, *Akdeniz Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 13(27), 64-85.
- Baran, G. (1995). *Ankara'da Bulunan Çocuk Yuvalarında Kalan 7-11 Yaş Grubu Çocuklarda Cinsiyet Rollerini ve Cinsiyet Özellikleri Kalıp Yargılarının Gelişimi* [Yayımlanmamış Doktora Tezi]. Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Başkale, H. ve Bahar, Z. (2008). Piaget'in Bilişsel Gelişim Kuramıyla İlgili Bir Gözden Geçirme, *DEUHYO ED*, 1(2), 133-147.
- Batmaz, Ö. (2021). Resimli Çocuk Kitaplarındaki Toplumsal Cinsiyet Eşitliğine Bir Bakış, *Gaziantep Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 5(1), 1-18.

Bayer, A. (2020). Modernleşme Sürecinde Aile: Değişen Annelik ve Babalık. *Tevilat*, 1(1), 35-60.

Baykal, S. (1988). *Üniversite Öğrencilerinin Cinsiyet Rollerine İlgili Kalıp Yargılarının Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi* [Yayımlanmamış Doktora Tezi]. Hacettepe Üniversitesi.

Bayrakçeken Tüzel, G., Soyseçkin Ceylan, İ. S., Şilliler Tapan, D., ve Özvardar, K. (2019). *Toplumsal Cinsiyete Duyarlı İletişim Rehberi*, Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP).

Bayramoğlu, L. (2015). *Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Cinsiyet Rollerine İlişkin Algılarının İncelenmesi* [Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi] Doğu Akdeniz Üniversitesi.

Bee, H. ve Boyd, D. (2009). *Çocuk Gelişim Psikolojisi*. İstanbul: Kaknüs Yayınları.

Bian, L., Leslie, S.J. ve Cimpian, A. (2017). Gender Stereotypes About Intellectual Ability Emerge Early And Influence Children's Interests, *Science*, 355(6323), 389–391.

Bilgili, B. (2016). *Kadınların Cinsiyet Rollerine Gösterişçi ve Statü Tüketim Davranışları*. Ankara: Detay Yayıncılık.

Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (2019). <https://www.undp.org/tr/turkiye> adresinden 17.09.2022 tarihinde alınmıştır.

- Bora, A. ve Üstün, İ. (2008). *Sıcak Aile Ortamı*, İstanbul: Tesev Yayınları.
- Bozok, M. (2018). *Toplumsal Cinsiyet ve Aile. Aileyi Anlamak- Disiplinler Arası Yaklaşım*, Nobel Akademik Yayıncılık Eğitim Danışmanlık Tic. Ltd. Şti. 101-114.
- Bulut, A. (Ed). (2021). *Öğretmen ve Öğretmen Adayları İçin Cinsel Sağlık Bilgileri Eğitimi*, Aba Organizasyon Eğitim Danışmanlık Yayıncılık ve Pazarlama Aş.
- Bulut, V. E. (2019). *Beliren Yetişkinlik Dönemindeki Kadınlarda Toplumsal Cinsiyet Roller ve Anne Baba Tutumlarının Erken Dönem Uyumsuz Şemalar ile İlişkisinin İncelenmesi* [Yüksek Lisans Tezi]. İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2018). *Eğitimde Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Can, Y. (2014). Türk Ailesinde Aile İçi Şiddetin Kültürel Dinamikleri, *Electronic Turkish Studies*, 9(8).
- Canatan, K., Konbak, E., Aslan, T., Özdemir, M. ve Yılmaz Ö. M. (2020). Geleneksel ve Modern Ailelerde Çocuk Yetiştirme Tutumları, *İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(16), 151-165.

- Cano, T. and Hofmeister, H. (2023). The İntergenerational Transmission Of Gender: Paternal İnfluences On Children's Gender Attitudes, *Journal Of Marriage And Family*, 85(1), 193-214.
- Çakmak, Ö. Ç. (2010). Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Aile Katılımı, *Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 10(1), 1-18.
- Çalışandemir, F., Bencik, S. ve Artan, İ. (2010). Çocukların Cinsel Eğitimi: Geçmişten Günümüze Bir Bakış, *Eğitim ve Bilim*, 33(150).
- Çavdar, D. (2013). *Üniversite Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Tutumları ve Romantik İlişkilerde Akılcı Olmayan İnançları* [Yüksek Lisans Tezi]. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Çelik Demirtaş, S. (2019). *Ergenlerde Toplumsal Cinsiyet Algısı* [Yüksek Lisans Tezi] İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Çelik, Ö. (2008). *Ataerkil Sistem Bağlamında Toplumsal Cinsiyet ve Cinsiyet Rollerinin Benimsenmesi* [Yüksek Lisans Tezi]. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Çeliköz, N., Türkoğlu, B. ve Uslu, M. (2013). 3-6 Yaş Aralığında Çocuğu Olan Babaların Nitelikli Zaman Algılarına Dair Görüşleri, *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 2(2), 54–71.

Çetinkaya, S. K. (2013). Üniversite Öğrencilerinin Şiddet Eğilimlerinin ve Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Tutumlarının İncelenmesi, *Nesne-Psikoloji Dergisi*, 1(02), 21-43.

Çiçek, B. ve Çopur, Z. (2018). Bireylerin Kadınların Çalışmasına ve Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Tutumları, *International Journal Of Eurasian Education And Culture*, 4, 1-21.

De Lemus, S., Spears, R. and Moya, M. (2012). The Power Of Smile To Move You: Complementary Submissiveness İn Women's Posture As A Function Of Gender Salience And Facial Experience, *Personality And Social Psychology Bulletin*, 38(11), 1480-1494.

Dedeoğlu, S. (2000). Toplumsal Cinsiyet Rollerini Açısından Türkiye'de Aile ve Kadın Emeği, *Toplum ve Bilim*, 86(3), 139-170.

Demir, D. (2019). *Kadına Yönelik Şiddet ve Toplumsal Cinsiyet: Evli Kadın ve Erkeklerde Algı, Tutum ve Yaşantıların İncelenmesi* [Yüksek Lisans Tezi]. Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.

Dere, Z. (2023). Erken Çocukluk Döneminde Temelleri Atılan Cinsel Gelişimin Dürtüler ve Hormonlarla Birlikte İncelenmesi, *Uluslararası Temel Eğitim Çalışmaları Dergisi*, 4(1), 29-42.

Dikmen Aksoy, E. A. (2019). *Toplumsal Cinsiyet Bağlamında Kadın Sığınmacılar* [Yüksek Lisans Tezi]. Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Doğan, B. (2022). *36-72 Ay Arası Çocuğu Olan Anne ve Babaların Toplumsal Cinsiyete Bakış Açısının İncelenmesi* [Yüksek Lisans Tezi]. Bursa Uludağ Üniversitesi.

Doğan, S. A., Nevra, A. A., ve Karaman, N. G. (2018). Beş Yaş Çocuklarının Cinsiyet Kalıp Yargı Düzeyleri ve Evdeki Cinsiyet Rollerine İlişkin Görüşleri, *Gazi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 4(3), 53-65.

Dokudan Dinç, E. Y. (2018). *İstanbul'da Bir İlçede Toplumsal Cinsiyet Algısının Araştırılması. İstanbul Üniversitesi* [Doktora Tezi] İstanbul Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.

Dökmen, Z. (2009). *Toplumsal Cinsiyet, Sosyal Psikolojik Açıklamalar*. İstanbul: Remzi Kitabevi.

Duman, A. E. ve Koçtürk, N. (2021). Yerli Yapım Bir Çizgi Filmin Toplumsal Cinsiyet Rollerini Açısından İncelenmesi: Pırıl, *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 9, 83-92.

Ecevit, Y. (2021). Toplumsal Cinsiyet Eşitliğinin Temel Kavramları. Türkiye'de Katılımcı Demokrasinin Güçlendirilmesi: Toplumsal Cinsiyet Eşitliğinin İzlenmesi Projesi Faz II, *Cinsiyet Eşitliği İzleme Derneği*.

Ecevit, Y. ve Karkıner, N. (2011). *Toplumsal Cinsiyet Sosyolojisi*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.

- Eken, H. (2006). Toplumsal Cinsiyet Olgusu Temelinde Mesleğe İlişkin Rol ile Aile İçi Rol Etkileşimi: Türk Silahlı Kuvvetlerindeki Kadın Subaylar, *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(15), 237-246.
- Endendijk, J. J., Groeneveld, M. G., Van Berkel, S. R., Hallers-Haalboom, E. T., Mesman, J. and Bakermans-Kranenburg, M. J. (2013). Gender Stereotypes In The Family Context: Mothers, Fathers and Siblings, *Sex Roles*, 68(9), 577-590.
- Endendijk, J. J., Groeneveld, M. G., Van Der Pol, L. D., Van Berkel, S. R., Hallers-Haalboom, E. T., Mesman, J. and Bakermans-Kranenburg, M. J. (2014). Boys Don't Play With Dolls: Mothers' And Fathers' Gender Talk During Picture Book Reading, *Parenting*, 14(3-4), 141-161.
- Erdem, M. N. (2008). *Televizyon Reklamlarında Çocuk Bedeni Üzerinden Cinsel Kimlik Aktarımı* [Doktora Tezi]. Kocaeli Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Eren, (1986). *Sex-Role And Sex-Trait Stereotypes In Children* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Orta Doğu Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Ergin, A., Bekar, T. ve Aydemir Acar, G. (2019). Tıp Fakültesi Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Rollerine Yönelik Tutumları ve Etkileyen Faktörler, *Fırat Tıp Dergisi*, 24(3).

- Erzeybek, B. (2015). *Anne-Babaların Çocuklarını Yetiştirirken Benimsedikleri Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutumları* [Yüksek Lisans Tezi]. Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Erzeybek, B. ve Çiftçi, E. G. (2019). Akademisyen Kadınların Toplumsal Cinsiyet Rollerini ve Evlilik Uyumu, *Sosyal Çalışma Dergisi*, 3(1), 61-80.
- Eşel, E. (2005). Kadın ve Erkek Beyninin Farklılıkları, *Klinik Psikofarmakoloji Bülteni*, 15, 138- 152.
- Geçici, F., Göllüce, A., Güvenç, E., ve Çelik, S. (2017). Üniversite Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Tutumları, *Süleyman Demirel Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 8(1), 21-27.
- Geçtan, E. (2006). *Psikodinamik Psikiyatri ve Normal dışı Davranışlar*. Metis Yayınları.
- Giddens, A. (2008). *Sosyoloji*. İstanbul: Kırmızı Yayınları.
- Gilligan, C. (1982). *In A Different Voice: Psychological Theory And Women's Development*, Harvard University Press.
- Göktaş, Ö. (2020). Çocuk Oyuncaklarındaki Toplumsal Cinsiyet Olgusu, *Medya ve Kültürel Çalışmalar Dergisi*, 2(I), 29-34.

Graziani, A. R., Guidetti, M. and Cavazza, N. (2021). Food For Boys And Food For Girls: Do Preschool Children Hold Gender Stereotypes About Food?, *Sex Roles*, 84(7), 491-502.

Güden, M. P. (2006). *Dilde Cinsiyet Ayrımcılığı: Türkçe'nin İçerdiği Eril ve Dişil İfadeler Bakımından İncelenmesi* [Basılmamış Yüksek Lisans Tezi]. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Güder, S. Y. (2014). *Okul Öncesi Dönemdeki Çocukların Toplumsal Cinsiyet Algılarının İncelenmesi* [Yüksek Lisans Tezi]. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Güder, S. Y., Ay, A., Saray, F. ve Kılıç, İ. (2017). Okul Öncesi Dönem Çocuklarının İzledikleri Çizgi Filmlerin Toplumsal Cinsiyet Kalıp Yargıları Açısından İncelenmesi: Niloya Örneği, *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi*, 5(2), 96-111.

Güdül, S. (2010). *Kadın Öğretmenlerin Çalışma Yaşamına İlişkin Okul Yöneticisi ve Öğretmen Görüşlerinin Değerlendirilmesi* [Yüksek Lisans Tezi]. Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Gülay, H. (2009). Okul Öncesi Dönemde Akran İlişkiler, *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12(22), 82-93.

- Güldü, Ö. ve Kart, M. E. (2009). Toplumsal Cinsiyet Roller ve Siyasal Tutumlar: Sosyal Psikolojik Bir Değerlendirme, *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 64(03), 97-116.
- Gümüş, Ö. D. (2006). Toplumsal Cinsiyet Sosyalleşmesine İlişkin Kuramlar-Özet Çeviri, *Türk Psikoloji Bülteni*, 12(38), 92-99.
- Günay, G. ve Bener, Ö. (2011). *Kadınların Toplumsal Cinsiyet Roller Çerçevesinde Aile İçi Yaşamı Algılama Biçimleri*, Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi, 15(3), 157-171.
- Gündoğdu, Y. B. (2016). Psikanalitik Kişilik Kuramlarına Göre Gelişim ve Değişimin İmkânı, *Turkish Studies*, 11(17), S.373-404.
- Gündüz Kalan, Ö. (2010). Reklamda Çocuğun Toplumsal Cinsiyet Teorisi Bağlamında Konumlandırılışı: 'Kinder' Reklam Filmleri Üzerine Bir İnceleme, *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 1(38), 75-89.
- Güner, P. (2016). Cinsel Kimlik Gelişimi, *Türkiye Klinikleri J Obstet Womens Health Dis Nurs-Special Topics*, 2(1), 9-14.
- Güneri, S. E. ve Şen, S. (2018). Üniversite Öğrencilerinin Kadına İlişkin Namus Anlayışı Tutumları, *Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi*, 27(4), 258-266.
- Güneş, F. ve Tarhan, S. (2022). Genç Yetişkinlerin Toplumsal Cinsiyet Algılarını Yordama da Çocukluk Çağı Örselenme Yaşantılarının Rolünün

İncelenmesi, *Bartın Üniversitesi Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 6(2), 108-122.

Güngörmüş Özkardeş, O. ve Arkonaç, S. A. (1998). İki Farklı Eğitim Düzeyinde Baba Olma Algısı, *M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 10(10), 253-263.

Gürer, S. Z. V. ve Gürer, M. (2020). Toplumsal Cinsiyet Rollerini Bağlamında Türkiye'deki Televizyon Dizilerinde Sunulan Kadın Stereotipi, *Alanya Akademik Bakış Dergisi*, 4(3), 631-650.

Gürkan, S. N. (2019). *Anne Babaların Cinsiyet Sosyalleştirme Davranışlarının Demografik Değişkenler Açısından İncelenmesi* [Yüksek Lisans Tezi]. Doğu Akdeniz Üniversitesi.

Gürşimşek, I. ve Günay, D. (2005). Çocuk Kitaplarında Cinsiyet Rollerinin İşlenişinde Kullanılan Dilsel ve Dildışı Göstergelerin Değerlendirilmesi, *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, (18), 53-63.

Güvenç, D., ve Demircili, E. (2018). Oyuncakların Pazarlanmasında Toplumsal Cinsiyet, *Sosyal ve Beşerî Bilimler Dergisi*, 10(1), 1-17.

Hekimoğlu, G. (2019). Ataerkil Söylemin Medyadaki İzdüşümü: Rinso Reklam Filmi Üzerine Bir İnceleme, *Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 19(4), 1189-1206.

Hussain, M., Naz, A., Khan, W., Daraz, U. And Khan, Q. (2015). Gender Stereotyping In Family: An Institutionalized And Normative Mechanism In Pakhtun Society Of Pakistan, *Sage Open*, 5(3).

İmamoğlu, E. O. (1991). *Aile İçinde Kadın-Erkek Roller*. Türk Aile Ansiklopedisi, T.C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu, Türkiye Yazarlar Birliği Vakfı, Ankara.

İmamoğlu, S. (2008). *Genç Yetişkinlikte Kişilerarası İlişkilerin Cinsiyet, Cinsiyet Roller ve Yalnızlık Algısı Açısından İncelenmesi* [Doktora Tezi]. Marmara Üniversitesi.

İsgandarova, G. (2019). *Çocukların Sosyalleşmesinde Ailenin Etkileri ve Çocuk Eğitim Yöntemleri: Bakü Örneği* [Yüksek Lisans Tezi]. Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Kaçar, E. (2019). *48-72 Aylık Çocukların Toplumsal Cinsiyet Kalıp Yargıları ile Ebeveynlerinin Toplumsal Cinsiyet Algıları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi* [Yüksek Lisans Tezi]. Akdeniz Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Kadına Yönelik Aile içi şiddetin Önlenmesi Projesi, (2013). https://vatandas.jandarma.gov.tr/kysop/uzaktan_egitim/documents/1%20tce.pdf adresinden 07.05.2023 tarihinde alınmıştır.

Kalaycı, N. (2015). Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Açısından Bir Çizgi Film Çözümlemesi: Pepee, *Eğitim ve Bilim*, 40(177).

- Kalaycı, N., Hayırsever F. ve Özcan, F. Z. (2012). *İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Algıları*, 2. Ulusal Eğitim Programları ve Öğretim Kongresi.
- Kantoğlu, A., Çetin, N. Y. ve Erdoğan, A. (2018). Ergenlerde Toplumsal Cinsiyet Algılarının Sosyodemografik Özelliklere Göre Değerlendirilmesi, *Konuralp Medical Journal*, 10(2), 175-187.
- Kaplan, N., ve Tasa, H. (2022). Bireylerin Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Tutumları ile Romantik Kıskançlıkları Arasındaki İlişki, *Uluslararası Anadolu Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(2), 678-691.
- Karadağ, A. ve Akçınar, B. (2023). Babaların Toplumsal Cinsiyet Roller ve Çocuklarının Uyumlu Sosyal Davranışı Arasındaki İlişkide Çocuk Yetiştirme Tutumunun Rolü, *Gelişim ve Psikoloji Dergisi*, 3(6), 97-106.
- Karaer, Z. (2018). *8-10 Yaş Çocuklarında Uyku Sorunları ile Bağlanma Stillerinin İncelenmesi* [Yüksek Lisans Tezi]. Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Karagöz, M. (2021). *Toplumsal Cinsiyet Roller ile Cinsel Doyum ve Özgüven Arasındaki İlişkinin İncelenmesi* [Yüksek Lisans Tezi]. İstanbul Kent Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.
- Karasar, N. (2006). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Karasaraoğlu, N. ve Başal, H.A. (1998, Eylül). *Annenin Eğitim Düzeyinin Çocuğun Cinsiyet Özelliklerine İlişkin Kalıp Yargılarının Gelişimi Üzerindeki Etkisi.*

VII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi, Selçuk Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Konya, Türkiye.

Karasu, B. T. (2019). *Kadınların Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliğine İlişkin Bakış Açılarının Belirlenmesi* [Yüksel Lisans Tezi]. Ege Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.

Kargı, E. (2007). Oyun: Çocuklar İçin Hastalıkla Baş Etme Sürecinde Güçlü Bir Psiko-Sosyal Destek Aracı, *Toplum ve Hekim Dergisi*, 22(5), 364-367.

Kaya, T. (2014). *Televizyonda Yayınlanan İzdivaç Programlarında Toplumsal Cinsiyetin Temsili* [Doktora Tezi]. Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İletişim Bilimleri Anabilim Dalı.

Kaypak, Ş. (2014). Toplumsal Cinsiyet Bakış Açısından Kente Bakmak, *Niğde Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 7(1), 344.

Kerkez, M., Argun, D., Güneş, Ş., Tunç, F., Katar, H., Akçınar, G. Ve Kaçar, K. (2023). Genç Yetişkin Bireylerin Toplumsal Cinsiyete İlişkin Tutumları, In International Conference On Engineering, *Natural and Social Sciences*, 1, 700-705.

Kılıç, A. Z., Beyazova, A., Akbaş, H. M., Zara, A. ve Serhatlı, İ. (2014). Okul Çağı Çocuklarının Toplumsal Cinsiyet Algıları: Gündelik Yaşam Örnekleriyle

Cinsiyetçiliğin Benimsenme Durumuna ve Esneyebilme Olasılığına Dair Bir Araştırma, *Sosyoloji Araştırmaları Dergisi*, 17(2), 121-151.

Kılıç, A. Z., Durmuş, G. ve Soran, M. (2013). Ebeveynlerin Toplumsal Cinsiyet Algısı ve Çocuk Yetiştirmeye Etkileri (Araştırma Raporu), İstanbul Bilgi Üniversitesi.

Kırbaçoğlu Kılıç, L. ve Eyüp, B. (2011). İlköğretim Türkçe Ders Kitaplarında Ortaya Çıkan Toplumsal Cinsiyet Rollerine Üzerine Bir İnceleme, ODTÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü, *Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 3(2), 129-148.

Kodan, S. (2013). *Evli Bireylerin Evlilik Kalitesi Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Tutumları ve Yaşam Doyumları Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi* [Yüksek Lisans Tezi]. Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Kulık L. (2002). Like-Sex Versus Opposite-Sex Effects İn Transmission Of Gender Role Ideology From Parents To Adolescents İn Israel, *Journal of Youth and Adolescence*, 31(6), 451-457.

Küçük, S. (2003). Cinsiyet Ayrımlı Atasözlerinde Kadın ve Erkek Kimliği, *AKÜ, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(2), 213-24.

Kürek, E. (2012). *Cinsel Kimlik Gelişiminde Din Eğitiminin Rolü* [Yüksek Lisans Tezi]. On Dokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Lipowska, K. and Łada-Maśko, A. B. (2021). When Parents Go Shopping: Perspectives On Gender-Typed Toys Among Polish Mothers And Fathers From Big Cities, *Children*, 8(9), 744.

Mangır, M. ve Baran, G. (1990). Çocukta Rol Özdeşimi ve Cinsel Kimliğin Kazanılması, *Eğitim ve Bilim*, 14(76).

Menekşe, F. N. (2019). 3-6 Yaş Arası Okul Öncesi Çocukların Oyuncak Tercihleri ve Cinsiyet Kalıp Yargıları ile Ebeveynlerinin Toplumsal Cinsiyet Algıları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi [Yüksek Lisans Tezi]. İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Millî Eğitim Bakanlığı. (2011). *Çocuk Gelişimi ve Eğitimi: Bilişsel Gelişim*, Ankara: Megep.

Millî Eğitim Bakanlığı. (2016). *Toplumsal Cinsiyet Eşitliğine Duyarlı Okul Standartları El Kitabı*.

Nielsen, J. M. (1990). *Sex And Gender In Society (Perspective On Stratification)*, Illinois: Waveland.

Orenstein, P. (2011). Should The World Of Toys Be Gender-Free?, *New York Times*, 29.

- Özaslan, H., Aydoğan, Y. ve Akduman, G. G. (2018). Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Cinsiyet Rollerine İlişkin Algılarının İncelenmesi, *İnsan Hak İhlalleri ve Sosyal Travmalar Dergisi*, 21.
- Özçatal, E. Ö. (2011). Ataerkillik, Toplumsal Cinsiyet ve Kadının Çalışma Yaşamına Katılımı, *Çankırı Karatekin Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 1(1), 21-39.
- Özdemir, E. (2006). *Okulöncesi Dönem Çocuklarının Cinsiyet Özelliklerine İlişkin Kalıp Yargıların İncelenmesi* [Yüksek Lisans Tezi]. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Özdemir, M. (2010). Türkiye'deki Reklamlarda Toplumsal Cinsiyet ve Sunumu, *Milli Folklor Dergisi*, 22(88), 101-111.
- Özden, S. ve Gölbaşı, Z. (2018). Sağlık Çalışanlarının Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Tutumlarının Belirlenmesi, *Kocaeli Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 4(3), 95-100.
- Özer, Ö. ve Akgül, D. (2021). Oyuncak Seçiminde Ebeveynlerin Cinsiyet Algısının Satın Alma Niyeti Üzerindeki Etkisi, *Opus Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 17(38), 1-1.
- Özgülük, B. ve Öztemür, G. (2017). *Psikoanalitik Kuram: Sigmund Freud*. Pegem Akademi.

- Özkan, B. (2009). *Okul Öncesi Dönem 5-6 Yaş Çocuklarının Cinsiyet Özelliklerine İlişkin Kalıp Yargılarının Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi* [Yüksek Lisans Tezi]. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Özsöz, C. (2008). Kültürel Feminist Teori ve Feminist Teorilere Giriş, *Sosyoloji Notları*, 6, 51-55.
- Özsungur, B. (2010). Cinsel Kimlik Gelişimi ve Cinsel Kimlik Bozukluğunda Psikososyal Değişkenler: Gözden Geçirme, *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi*, 17(3), 163-174.
- Öztürk, G. (2020). Reklamda Kullanılan Erkeklik Mitleri ve Erkek Tüketicinin Yeniden Üretimi, *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 19(39), 1107-1126.
- Özüölmez, P. (2018). Televizyon Çocuk Programlarında Toplumsal Cinsiyet Rollerinin Yeniden Üretilmesi Üzerine Bir Değerlendirme Çocuktan Al Haberi, *Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2(1), 25-39.
- Parlaz, E. A., Tekgül, N., Karademirci, E. ve Öngel, K. (2012). Ergenlik Dönemi: Fiziksel Büyüme, Psikolojik ve Sosyal Gelişim Süreci, *Turkish Family Physician*, 3(2), 10-16.
- Patton, M. Q. (2014). *Nitel Araştırma ve Değerlendirme Yöntemleri* (2. Baskı). (Bakla, A. ve ark. Çev.). Pegem Akademi. (Orijinal eserin basım tarihi, 2001, 3.Baskı).

Pehlivan, P. V. (2017). Toplumsal Cinsiyet Bağlamında Kuramsal Yaklaşımlar: Bir Literatür Taraması, *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 16(31).

Pınar, G., Taşkın, L. ve Eroğlu, K. (2008). Başkent Üniversitesi Öğrenci Yurdunda Kalan Gençlerin Toplumsal Cinsiyet Rol Kalıplarına İlişkin Tutumları, *Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi*, 15(1), 47-57.

Pokharel, S. D. (2019). An Exploration On Parent's Gendered Perception, *Tribhuvan University Journal*, 33(2), 91-102.

Sağır, A., Işın, B. ve Şallı, Ş. (2021). Çocuk Kıyafetleri Üzerinden Gündelik Hayatın İnşası: Cinsiyetlendirme Üzerine Nitel Bir Çalışma, *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 25(1), 269-290.

Salkaya, A. D. (2020). *Yeni Medyada Çocuk İçerik Üreticileri: Yaşam Biçimi Sunumu ve Toplumsal Cinsiyet Rollerini Üzerinden Youtube Çocuk Kanalları* [Yüksek Lisans Tezi]. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Sayer, H. (2011). *Toplumsal Cinsiyet Eşitliğine Erkeklerin Katılımı* [Yüksek Lisans Tezi]. T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü.

Seçgin, F. Ve Tural, A. (2011). Sınıf Öğretmenliği Bölümü Öğretmen Adaylarının Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Tutumları, *E-Journal Of New World Sciences Academy Education Sciences*, 6(4), 2446-2458.

Shutss, K., Kenward, B., Falk, H., Ivegran, A. and Fawcett, C. (2017). Early Preschool Environments and Gender: Effects Of Gender Pedagogy İn Sweden, *Journal Of Experimental Child Psychology*, 162, 1-17.

Söğüt, F. (2019). Yeni Medya ve Temsil: İnternet Gazeteciliğinde Cinsiyet Kimliklerinin Sunumu, *Akdeniz Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, (31), 212-231.

Suğur, S. (2006). Toplumsal Cinsiyet. G. Yaktıl Oğuz (Ed.) *Toplumsal Yaşamda Kadın*, 1-28, Anadolu Üniversitesi Yayınları.

Şafak, Ş., Çopur, Z., ve Özkan, M. (2006). Çocukların Evle İlgili Faaliyetlere Harcadıkları Zamanın İncelenmesi, *Hacettepe Üniversitesi Sosyolojik Araştırmalar E-Dergisi*.

Şevenk G. (2022). 1990’larda Türkiye de Kadın Hareketi. <https://Akademikarastirma.Org/1990larda-Turkiyede-Kadin-Hareketi/> adresinden 10.05.2023 tarihinde alınmıştır.

Şıvgın, N. (2017). *Cinsiyet Rollerı Eğitim Etkinliklerinin Anasınıfına Devam Eden 60-72 Aylık Çocukların Toplumsal Cinsiyet Kalıp Yargılarına Etkisinin İncelenmesi* [Yayımlanmamış Doktora Tezi]. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

- Şimşek, A. A. (2020). Bir İnsan Hakları İhlali ve Ayırmacılık Biçimi Olarak Toplumsal Cinsiyet Roller ve Kalıp Yargıları: Cedaw Çerçevesinde Bir İnceleme, *İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 11(2), 496-513.
- Tekin, B. (2017). *Toplumsal Cinsiyette Masalların Etkileri (Yüksek Lisans Araştırması)*. Çankaya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Tol, U. U. ve Taşkan, D. (2018). *Türkiye’de Babalığı Anlamak Serisi III. Erkeklik ve Babalık Halleri*, Açev Yayınları.
- Tosun, O. (2016). *Çalışanların Sahip Olduğu Kişilik Özelliklerinin Çatışma Yönetimi Üzerinde Etkisi: Akaryakıt Sektöründe Bir Araştırma* [Yüksek Lisans Tezi]. Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Turan, H. ve Şen, M. L. (2014). Büyükşehir Belediyelerinde Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Algısı: Stratejik Planlar, *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 16(1), 53-72.
- Türk Dil Kurumu. (2022). *Genel Türkçe Sözlük*. [Http://Www.Tdk.Gov.Tr](http://www.tdk.gov.tr) adresinden 18.04.2022 tarihinde alınmıştır.
- Türkiye’de Toplumsal Cinsiyet ve Kadın Algısı Araştırması (2022). [Https://Gender.Khas.Edu.Tr/Sites/Gender.Khas.Edu.Tr/Files/Inline-Files/Ttckaa2022_4.Pdf](https://gender.khas.edu.tr/sites/gender.khas.edu.tr/files/inline-files/ttckaa2022_4.pdf) adresinden 23.03.2023 tarihinde alınmıştır.
- Udry, J. R. (1994). The Nature Of Gender, *Demography*, (34)4, 561-573.

- Uğurlu, Ö. (2015). Kadının Benlik Sunumunun Güncel Bir Aracı Olarak Sosyal Ağlar Bir Tasarım Unsuru: “Kusursuzlaştırma”, *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(1), 231-248.
- Uludağlı, N. P. (2017). Baba Katılımında Etkili Faktörler ve Baba Katılımının Baba, Anne ve Çocuk Açısından Yararları, *Türk Psikoloji Yazıları*, 20(39), 70-88.
- Ummanel, A. (2017). Kum ve Oyun Alanları Üzerine Bir İnceleme, *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(3), 1539-1566.
- Ummanel, A. ve Dilek, A. (2016). *Gelişim ve Öğrenme*, Öğretim İlke ve Yöntemleri (5. Baskı, s. 35-52) İçinde, Pegem Akademi.
- UNICEF, (2009). *The State Of The World” S Children, Special Edition*, New York s.15.
- Usta, K. (2018). *Toplumsal Cinsiyet Rollerini Üzerinden Aile ve Günümüz Sanatına Yansımaları* (Yüksek Lisans Sanat Çalışması Raporu). Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü.
- Uyanık, Ö. ve Kandır, A. (2010). Okul Öncesi Dönemde Erken Akademik Beceriler, *Kuramsal Eğitimbilim Dergisi*, 3(2).
- Ünlü Çetin, Ş. (2016). Okul Öncesi Eğitim Programı ile Bütünleştirilmiş Aile Destek Eğitim Rehberi’nde (Obader) Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Vurgusunun Baba Katılımı Özelinde İncelenmesi, *Current Research in Education*, 2(2), 61-83.

- Ünlü, A. S. (2017). *Toplumsal Cinsiyet Rollerini Bakımından Trt Çocuk Kanalında Yayımlanan Çizgi Filmler* [Yüksek Lisans Tezi]. Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Ünlü, D. G. (2021). Kişilerarası İletişim Sürecinde Bireyin Fiziksel Görünüşüne Dayanan Toplumsal Cinsiyet Kalıp Yargılarını Belirlemek, *Global Media Journal Tr Edition*, 11(22), 79-100.
- Ünver, Ş. ve Demirli, C. (2022). Çalışan Evli Kadın ve Erkeklerin Toplumsal Cinsiyet Rol Algısı Bağlamında Aile İçi Rol Dağılımı: Bir Nitel Araştırma, *International Journal of Social Inquiry*, 15(1), 143-156.
- Vatandaş, C. (2007). Toplumsal Cinsiyet ve Cinsiyet Rollerinin Algılanışı, *Istanbul Journal of Sociological Studies*, (35), 29-56.
- Wood, E., Desmarais, S., ve Gugula, S. (2002). The Impact of Parenting Experience on Gender Stereotyped Toy Play of Children, *Sex Roles*, 47(1/2), 39-49.
- Yağan Güder, S. ve Güler Yıldız, T. (2016). Okul Öncesi Dönemdeki Çocukların Toplumsal Cinsiyet Algılarında Ailenin Rolü, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 31(2), 424-446.
- Yağar, F. ve Dökme, S. (2018). Niteliksel Araştırmaların Planlanması: Araştırma Soruları, Örneklem Seçimi, Geçerlik ve Güvenirlik, *Gazi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 3(3), 1-9.

- Yalçın, V. (2016). *Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Okula Uyum Süreci ile Ebeveynlerinin Çocuk Yetiştirme Tutumları Arasındaki İlişki* [Yüksek Lisans Tezi]. Anadolu Üniversitesi.
- Yavuz, R. A. (2016). Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği Ekseninde Kadın İstihdamı ve Ekonomik Şiddet, *Journal Of Life Economics*, 3(3), 77-100.
- Yılmaz, A. ve Avcı, İ. A. (2015). 15-49 Yaş Grubu Evli Kadınların Bazı Toplumsal Cinsiyet Özellikleri ile Evlilik Uyumları Arasındaki İlişki, *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 4(2), 180-193.
- Yılmaz, D. V., Zeyneloğlu, S., Kocaöz, S., Kısa, S., Taşkın, L. ve Eroğlu, K. (2009). Üniversite Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Görüşleri, *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 6(1), 775-792.
- Yılmaz, S. (2018). Toplumsal Cinsiyet Rollerinin Günlük Hayattaki Yansımaları: Çorum/Alaca Örneği, *İmgelem*, 2(2), 59-79.
- Yılmazbilek, M. (2015). *Lgbtt Bireylerin Ataerkillik ve Hegemonya Deneyimlerinin Çözümlemesi: Eskişehir* [Doktora Tezi]. Anadolu Üniversitesi.
- Yörükoğlu, A. (2004). *Çocuk Ruh Sağlığı*, İstanbul: Özgür Yayınları.
- Yüksel, N. (1999). Toplumsal Cinsiyet Olgusu ve Türkiye'deki Toplumsal Cinsiyet Kalıplarının Televizyon Dizilerindeki Yansımaları, *Kurgu Dergisi*, 16(1), 65-79.

Zembat, R. ve Keleş, S. (2012). Erken Çocuklukta Toplumsal Cinsiyet Değişmezliği Ölçeğinin Türkçe Formunun Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması, *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, (9), 1.

Zeyneloğlu, S. (2008). *Ankara'da Hemşirelik Öğrenimi Gören Üniversite Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Tutumları* [Yayımlanmamış Doktora Tezi]. Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.

EKLER

Ek 1: Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu (BAYEK) Onayı

 Doğu Akdeniz Üniversitesi <i>"Erdem, Bilgi, Gelişim"</i>	Eastern Mediterranean University <i>"Virtue, Knowledge, Advancement"</i>	Galileo Galilei Sk. / Str., 99620, Gazimağusa, KUZLEY KIBRIS / Famagusta, NORTH CYPRUS, via Akershi 10, TURKEY Tel: (+90) 392 630 1327 bayek@ema.edu.tr
--	--	--

Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu (BAYEK) / Board of Scientific Research and Publication Ethics

Sayı: ETK00-2023-0006

12.12.2022

Konu: Etik Kurulu'na Başvurunuz Hk.

Sayın Sevgi Eversin

Eğitim Fakültesi

Eğitim Fakültesi Etik Alt Kurulu'nun 21.12.2022 tarih ve 2022/128 sayılı toplantısında incelenerek uygun bulunan, Prof. Dr. Ayşe Işık Gürşimşek danışmanlığında yürüttüğünüz "Ebeveynlerin Toplumsal Cinsiyet Algıları ve Cinsiyet Rollerine İlişkin Kalıp Yargılarının İncelenmesi" adlı yüksek lisans tezinizle ilgili olan ve DAÜ dışında gerçekleştirilecek araştırmanıza ait etik onay başvurunuz, Doğu Akdeniz Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu (BAYEK) tarafından onaylanmıştır.

Çalışmalarınızda başarılar dilerim.

Prof. Dr. Yücel Vural

Etik Kurulu Başkanı

YV/ek.

Ek 2: Veri Toplama Araçları Kullanım İzni

Simge.Zeyneloglu

Kime: SEVGİ ESERSİN

Merhaba ölçeğe ilişkin bilgiler ekte, iyi çalışmalar

Prof.Dr.Simge ZEYNELOĞLU

Gaziantep Üniversitesi

Ek 3: Bilgilendirilmiş Onam Formu

BİLGİLENDİRİLMİŞ ONAM FORMU

Değerli Katılımcı,

Araştırmaya katılmayı kabul etmeden önce, lütfen araştırma ile ilgili aşağıda bulunan bilgileri dikkatlice okumak için birkaç dakikanızı ayırınız. Bu formun amacı katılım sağladığımız araştırma ile ilgili size bilgilendirmek ve katılmanız ile ilgili izin almaktır. Araştırma ile ilgili herhangi bir sorunuz varsa, aşağıda iletişim bilgileri olan araştırmacı ile iletişim kurabilirsiniz.

Bu araştırma Prof. Dr. Ayşe Işık Gürşimşek danışmanlığında, Doğu Akdeniz Üniversitesi Okul Öncesi Yüksek Lisans Programı öğrencisi Sevgi Esersin tarafından, yürütülmektedir. Bu araştırma ile Manisa’da yaşayan ve çocuğu 3-6 yaş çocuğu olan ebeveynlerin toplumsal cinsiyet algısının ne olduğu ve bu algının çocuğun yaşantısına olası yansımalarının anlaşılması amaçlanmaktadır.

Çalışmaya katılımınız gönüllülük ilkesine bağlı olduğundan dolayı zorunlu değildir. Bu sebeple çalışmaya katılmayı reddetme hakkına sahipsiniz. Çalışmadan, istediğiniz bir anda, açıklama yapmaksızın çekilme hakkına da sahipsiniz. Araştırmadan çekilmeniz durumunda, verdiğiniz yanıtlar yok edilecektir ve çalışmada kullanılmayacaktır. Eğer araştırmaya katılmayı ve tamamlamayı Kabul ederseniz, cevaplar gizlilikte korunacaktır. İsmimiz ve tanımlayıcı bilgileriniz, anketin geri kalan kısımlarından ayrı olarak muhafaza edilecektir. Veriler bilimsel çerçeveye uygun bir şekilde kullanılacak, araştırma tamamlandıktan sonra en çok 6 yıl boyunca muhafaza edilecektir. Verilerin analizinden sonra, araştırma ile ilgili bir rapor yayınlanabilir.

Araştırmacının,

Adı Soyadı: Sevgi Esersin
İletişim Bilgileri:
Telefon:
Gmail:

Tez Danışmanım,

Adı Soyadı: Ayşe Işık Gürşimşek
İletişim Bilgileri:
Telefon:
Gmail:

Katılımımın gönüllü olduğunu ve açıklama yapmaksızın, istediğim bir anda araştırmadan çekilebileceğimi, bilgileri okuyup anladığımı ve soru sorma fırsatının olduğunu onaylıyorum. Bu araştırmaya katılmayı kabul ediyorum.

Katılımcının Adı Soyadı:
Telefon Numarası:
İmza:
Tarih:

Ek 4: Demografik Bilgi Formu

BÖLÜM 1: DEMOGRAFİK BİLGİ FORMU

A) Aşağıda verilen sorularda sizin için uygun olan yerleri (X) olarak işaretleyiniz.

Cinsiyet:	Kadın ()	Erkek ()	Diğer ()	
Yaş:	18-24 ()	25-34 ()	35-44 ()	45+ ()
Medeni Durum:	Evli, Birlikte Yaşıyor ()	Evli, Ayrı Yaşıyor ()	Boşanmış ()	Diğer ()
Eğitim Durumunuz:	İlkokul ()	Ortaokul ()	Lise ()	Üniversite ()
Eşinizin Eğitim Durumu:	İlkokul ()	Ortaokul ()	Lise ()	Üniversite ()
Çalışma Durumunuz:	Annenin Çalışma Durumu: Çalışmıyor () Devlet Sektörü Çalışan () Özel Sektör Çalışan () Serbest Meslek ()		Babanın Çalışma Durumu: Çalışmıyor () Devlet Sektöründe Çalışan () Özel Sektör Çalışan () Serbest Meslek ()	
Gelir Düzeyi:	Alt ()		Orta ()	Yüksek ()
Çocuk Sayısı:	1 ()	2 ()	3 ()	4 ve Üzeri ()
Çocuğunuzun/ Çocuklarınızın Cinsiyeti ve Yaşı: (3-6 yaş arası çocuğunuza /çocuklarınıza göre işaretleyiniz)	1.Çocuk: Kız () Erkek ()	Yaş:		
	2.Çocuk: Kız () Erkek ()	Yaş:		
Çocuğunuz Anaokuluna/ Kreşe Gidiyor Mu? (3-6 yaş arası çocuğunuza /çocuklarınıza göre işaretleyiniz)	1. Çocuk:	Evet () Hayır ()		
	2. Çocuk:	Evet () Hayır ()		
Aile Yapınız	Çekirdek Aile () (Anne, Baba, Çocuk)	Geniş Aile () (Anne, Baba, Çocuk ve Diğer Akrabalar)	Tek Ebeveynli Aile () (Sadece Anne ve Çocuk /Sadece Baba ve Çocuk)	Diğer () Belirtiniz
Evde Kararları Kim/ Kimler Verir? (Birden fazla işaretleme yapılabilir.)	Anne ()	Baba ()	Çocuk ()	Büyükanne / Büyükbaba ()
				Diğer () Belirtiniz

B) Değerli katılımcı sizin için uygun olan sayıyı “X” olarak işaretleyiniz.

1. Cinsiyetinizden ne ölçüde memnunsunuz?

Hiç Memnun Değilim

Çok Memnunuz

1 2 3 4 5 6 7

2. Cinsiyet kimliğiniz nedeniyle aile yaşamınızda karşılaştığınız problemlerle baş etme konusunda kendinizi ne ölçüde yeterli hissediyorsunuz?

Az Yeterli

Çok Yeterli

1 2 3 4 5 6 7

3. Cinsiyet kimliğiniz nedeniyle meslek yaşamınızda karşılaştığınız problemlerle baş etme konusunda kendinizi ne ölçüde yeterli hissediyorsunuz?

Az Yeterli

Çok Yeterli

1 2 3 4 5 6 7

4. Ailenizde çocukların yetisttirilmesi konusunda sorumlulukların paylaşımını ne ölçüde dengeli buluyorsunuz?

Hiç Dengeli Değil

Çok Dengeli

1 2 3 4 5 6 7

5. Ailenizde ev işlerine ilişkin sorumlulukların paylaşımını ne ölçüde dengeli buluyorsunuz?

Hiç Dengeli Değil

Çok Dengeli

1 2 3 4 5 6 7

6. “Ailede kadın ve erkeğin yapacağı işler farklıdır” görüşü size ne ölçüde uygundur?

Hiç Uygun Değil

Çok Uygun

1 2 3 4 5 6 7

Ek 5: Toplumsal Cinsiyet Rollerı Tutum Ölçeği

BÖLÜM 2: TOPLUMSAL CİNSİYET ROLLERİ TUTUM ÖLÇEĞİ

Aşağıdaki cümleler size;

hiç uygun değilse “Kesinlikle Katılmıyorum”
 uygun değilse “Katılmıyorum”
 karar veremiyor iseniz..... “Kararsızım”
 uygunsa “Katılıyorum”
 tamamen uygunsa “Tamamen Katılıyorum” olarak işleyiniz.

Tutum İfadeleri	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
1. Kızlar, ekonomik bağımsızlıklarını kazandıklarında ailelerinden ayrı yaşayabilmelidir.					
2. Erkeğin evde her dediğı yapılmalıdır.					
3. Kadının yapacağı meslekler ile erkeğin yapacağı meslekler ayrı olmalıdır.					
4. Evlilikte çocuk sahibi olma kararını eşler birlikte vermelidir.					
5. Bir genç kızın evleneceğı kişiyi seçmesinde son sözü baba söylemelidir.					
6. Kadının erkek çocuk doğurması onun değerini artırır.					
7. Kadının doğurganlık özelliğı nedeniyle, iş başvurularında erkekler tercih edilmelidir.					
8. Ailede ev işleri, eşler arasında eşit paylaşılmalıdır.					
9. Kadının yaşamıyla ilgili kararları kocası vermelidir.					
10. Kadınlar kocalarıyla anlaşamadıkları konularda tartışmak yerine susmayı tercih etmelidir .					
11. Bir genç kız, evlenene kadar babasının sözünü dinlemelidir.					
12. Ailenin maddi olanaklarından kız ve erkek çocuk eşit yararlanmalıdır.					
13. Çalışma yaşamında kadınlara ve erkeklere eşit ücret ödenmelidir.					
14. Bir erkeğin karısını aldatması normal karşılanmalıdır.					
15. Kadının çocuğı olmuyorsa erkek tekrar evlenmelidir.					
16. Kadının temel görevi anneliktir.					
17. Evin reisi erkektir.					
18. Dul kadın da dul erkek gibi yalnız başına yaşayabilmelidir.					

Ek 6: Toplumsal Cinsiyet Rollerini Değerlendirme Formu

BÖLÜM 4:

Aşağıda şu anda aile yapınızda geçerli olan çeşitli cinsiyet rollerine ilişkin sorular yer almaktadır. Buna göre aşağıdaki rollerin ailenizde çoğunlukla kim/kimler tarafından yerine getirildiğini uygun biçimde işaretleyiniz.

1.	Para kazanma	Erkek	Kadın	Her İkisi
2.	Evdeki ihtiyaçların neler olduğunu belirleme	Erkek	Kadın	Her İkisi
3.	Evde gelirin nerelere ve nasıl harcanacağına karar verme	Erkek	Kadın	Her İkisi
4.	Çocuk bakımı	Erkek	Kadın	Her İkisi
5.	Fatura ödemeleri	Erkek	Kadın	Her İkisi
6.	Maliyeti yüksek eşyaların satın alınması	Erkek	Kadın	Her İkisi
7.	Maliyeti düşük eşyaların satın alınması	Erkek	Kadın	Her İkisi
8.	Ailede kimin, kimlerle görüşeceğine karar verme	Erkek	Kadın	Her İkisi
9.	Kahvaltı hazırlama	Erkek	Kadın	Her İkisi
10.	Yemek yapma	Erkek	Kadın	Her İkisi
11.	Evin temizlenmesi	Erkek	Kadın	Her İkisi
12.	Ütü yapma	Erkek	Kadın	Her İkisi
13.	Çamaşır/ bulaşık yıkama	Erkek	Kadın	Her İkisi
14.	Tamirat işleri	Erkek	Kadın	Her İkisi
15.	Aile üyelerinin birbirleriyle iletişim sağlaması	Erkek	Kadın	Her İkisi
16.	Boş zaman faaliyetlerinin nasıl geçirileceğine karar verme	Erkek	Kadın	Her İkisi
17.	Çocuklarla ilgilenme ve oyun oynama	Erkek	Kadın	Her İkisi
18.	Herhangi bir tartışmada alttan alan taraf olma	Erkek	Kadın	Her İkisi
19.	Çocuklara yemek yedirme	Erkek	Kadın	Her İkisi
20.	Gıda alışverişi yapma	Erkek	Kadın	Her İkisi
21.	Çocukların hangi okula gideceğine karar verme	Erkek	Kadın	Her İkisi
22.	Tatilde nereye gidileceğine karar verme	Erkek	Kadın	Her İkisi

Ek 7: Turnitin Raporu

